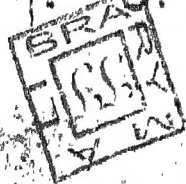

الحمد لله الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

ازالة الفسقة
در رد
اشاعة الجمع

تأليف جناب فضيلت آقاي
واعظ اسلامي خاندان اصطفيا
جناب مولوي سيد شاه عيسى
قدس سره الخريز مصطفی آبادي
بجري نوي حشر نامت

البريد

بسم الله الرحمن الرحيم

این چند سطور بقلم آمد بنا بر از احتشبات بعضی اصحاب احباب بر وجوب توحید جمعه و
 جواز تعدد ثالثه با کرامت و از اله ادعای آنها بجز از زیاده از ثلثه بر مذنب یحنیفه
 و محمد رح که خود روایات را بطور تدلیس و تعلیط آورده مورد لا تقربوا الصلوات
 که درین نسبت بدگیری فرموده اند و چند روایات توحید و حم تعدد را با سمرها از نظر
 انداخته آنچه که نوشته اند بطلبش هم راه نیافتند که استحقاق این عت
 ادله تحریر مدعایه و بعد دلایل اثباتش و دفع شبهات منکرانش مناسب الوقت افتاد
 بدانکه اقامت نماز جمعه بموضع واحد نزد اکثر حنفیه یکجا واجب و فرض است موافق ظاهر
 روایت و مذنب یحنیفه و قول اخیر ابی یوسف رح و تردد بعضی تا مدو جاطا بر تو
 از وی آمده اما جواز ثالثه نزد بسیاری محققین فقط قول محمد است نه مذنب امام
 یحنیفه و روایان غیر مذنب و اطاهر از امام در معنی هم مروی شده چنانچه مست

سرخسی و متابعانش این را صحیح از مذہب امام گفته اند لیکن نزد جمهور ضعیف قولش محمول
بر خطاست زیرا که ظاهر روایت در ثلثه از امام منقول و مثبت نیست و عند هم مقرر است
که مذہب نباید باشد مگر ظاهر روایت و قولیکه مخالف مذہب باشد گو فتوی بر آن داده اند
قابل اعتبار نبود چنانچه از بحر الریق و کتاب خیریه لنفع الیریه و در مختار خواهد آمد و
جواز زیاده از ثلثه یکی این علماء ثلثه بل بسبب حسنی هم مستثنی شده محض غلط و افتراست
و نزد مجوزین تا ثلثه هم این غارت نبوده و احد اولی و افضل و مستحب و سنت که تسک
بدان موجب اجر صد شصت و یک است بمصدق حدیث من بمسک بسنتی عند فساد
امتی فله اجر مائت و شصت و بیعذر و حاجت ترک توحد مکرده بود و اطلاق مستحب بر
سنت نزد ایشان صحیح است چنانچه صاحب مستحبات کبیری بیان صفة الصلاة گفته
علی ان المراد من الاستحباب بینا السنت علی ما صرح به فی اکثر الکتاب المتنبی و
توحد این نماز بفعل آنسر و علیہ السلام بر سبیل مواظبت بلا ترک همراه صحابه رضی
عنهم و اجماع ایشان برین عمل بعد آنحضرت صلعم و نوشتن حضرت عمر رضی الله
فرامین موقت بحال ای فاذا کان یوم الجمعة فاجتمعوا کلکم خلف امام واحد
که در میزان شعرائی موجود در اینه ثابت و عدم اجازت آن حضرت صلعم صحابه
بتجدد و جمیع بعثت حرج و مشقت با وجود بودن مساجد تسعه در مدینه منوره بدور
آنسر و علیہ السلام چنانچه برای فن خفاند ارد البته مستحق و در پدایه و غیره
مقرر که مواظبت آنسر و صلعم به فعلی بلا ترک امارت و جوب است چنانچه در باب

سجود السهو باین دلیل اثبات وجوب چند اشیا انموده ازینجا وجوب توحید بر مذنب و همچنین
موافق ظاهر روایت منصور مطلقا گردید بنا برین جواز ثلثه بضرورت و حاجت احتیاط
واجب الاخر از گشت چه بمبانی احکام دین بر احتیاط سیاسته بحکم شارع و مع

ما یریک الی مالایر یک و در کتب فقهه مصرح است اذا اجتمع الحلال والحرام غلب الحرام
على الحلال و بقیا رتب دیگر اذا تعارض المباح والمحرم فالترجیح للمحرم کما لا يخفى على من
طالع الهدایة و غیره دلائل مدعائین روایات معتبرات است در کتاب رحمة الله
فی اختلاف الایمه قال الطحاوی الصیح من مذنبنا انه لا يجوز اقامته الجمعة فی اکثر من
موضع واحد فی المصر الا ان یستق الاجتماع لکبر المصر فحوز فی موضعین و اذا دعت الی اجتماع
الی اکثر جاز انتهى مراد اکثر ثلثه است فقط چنانچه خواهی دانست و در جامع صغیر
حسام الدین رج صلاة الجمعة فی موضعین بدعت کذا فی رساله الشیخ عبد الله المحدث
و در اختیار شرح مختار و قال البوصینی لا يجوز الا فی موضع واحد لانه متواتر و
لانه لو جاز فی موضعین لجاز فی جمیع المساجد کغیر ما من الصلوة و انه ممنوع و فی بعض
النسخ و لانه لو جاز فی موضعین لجاز فی جمیع المساجد و الصیح ان اقامته الجمعة عند
ابی حنیفه رحمة الله فی الموضعین و الثلثه نقله صاحب الکافی عن شمس الایمة الحسنی
کغیر ما من الصلوة و انه ممنوع انتهى و در فتح القدر و اصله عند ابی حنیفه لا يجوز تعدد
فی مصر واحد انتهى و در فتاوی صدر الشهدا کرمانی لا يجوز الجمعة فی موضعین فی
بلد عند ابی حنیفه و ابی یوسف رج انتهى و در مختار القنادی و لا يجوز اقامتها فی

موضعين في مصر واحد عند الجحيفة رح ووركتاب دراية قال اصحابنا لا ينبغي ان
ليقتدي بها الفاسق الا في الجمعة لان في غير ما يجدها ما يغتره انتهى يعني انه في غير
الجمعة يسئل من ان يتحول الى مسجد آخر ولا يتم في ذلك ذكره في الخلف صفة دور
خاتمة الفاسق اذا كان يؤم ويقرأ القوم عن منعه لكلمة الناس فيه قال بعضهم في
الصلوة الجمعة ليقتي به فلا يترك الجمعة بامانه لان في الجمعة لا يؤم غيره ومن
شرائط الست والجمعة ان يري الصلوة خلف كل برو فاجروا في غير الجمعة من
المكتوبات فلا بأس بان يتحول الى مسجد آخر ولا يتم بذلك لان قصد الصلوة
خلف لولا انتهى دور مختصر امام عتالي الشرط الخامس ان لا يكون هناك جمعة اخرى
بينها دون ثلثة اميال فان افقوا اطلت وان سقطت اجمعت ولو تكبيرة الا ان
اطلت المتأخرة ولو لم يحقق السابقة اعداؤها انتهى وروى غيره عن الجحيفة
روايتان ولا يظهر انه لا يجوز في موضعين كما في التاميم حاشية في فصل شرط
الجمعة من كتاب الجمعة ودرجوا اخلاعي لا بأس بالجمعة في موضعين او ثلثة
في مصر عند الشيباني وعن الامام روايتان ولا يظهر انه لا يجوز نحو الصحيح وعن
القاضي في الموضعين ودون الثلثة موالح وعن الشيباني لا يجمع في اكثر
من المسجد وعليه الفتوى انتهى ودرجوا السالكون الفاضل الرومي في ظاهر
الرواية عن ابي حنيفة لا يجوز اقامتها في الموضع الا في موضع واحد فان
اديت في موضعين او اكثر في الجمعة للاولين تحريما وقبل فراغا وقبل مهاد

ان لم يعلم ايها الاول تبطل صلوة الكل وفي رواية عنه وهو قول محمد بن جابر اقامتها
في مواضع متعددة انتهى ودر مستملى كبير اقامت الجمع في الموضعين لو اكثر من مصر
واحد في جوامع الفقه عن ابي حنيفة راجع روايتان والاظهر عدم جوازها انتهى ودر
مستملى صغيرا يجوز اقامتها الجمعه في المصر في موضع واحد لا اكثر في ظاهر الروايت
عن ابي حنيفة وعنه كقول محمد انها يجوز في مواضع متعددة قيل هو الاصح انتهى از
جملة روايات صحيحه وظاهر الروايات اوضح گشت كه مذهب ابو حنيفة راجع
جمهور وجوب واحد است وقرار دادن مذهب امام راجح ازانگنه چنانكه از مشرقي
سرخسي و موافقان شصده و ريفته نرد انها خطاست بل مذهب محمد است فقط
لهذا گفته اند وفي روايت عنه كقول محمد راجع يعني اين روايت غير ظاهر و خلاف
مذهب امام است از اينجا محمد ابراهيم حلي در مستملى صغير گفته قيل هو الاصح بصيغه
ترخيص يعني شمول روايت نقد در مذهب امام و اصح گفتن چنانكه از سرخسي
و غيره آمده ضعيف و خطا غير قابل اعتماد است چرا كه مذهب ظاهر روايت است
و آن نزد اكثرين يكجا و نزد صاحب بدائع و ملتقى تاد و جابره فقط اگر چه بر قول
محمد تاسه جافقوي داده اند لاكن فتواي مخالف مذهب امام مضرورت مقبول
نيست باین معتبرات در كتاب خير لنفع البريه المقر عنه نا ان لا يفتي ولا يعمل
الا بقول الامام الا عظم ولا يعجل عنه الي قولها او قول احد هما او غيره الا ضرورة
المسئلة المزمنة وان صرح المشايخ بان الفتوي على قول غيره لانه صاحب المذهب

والامام الاقدم انتهى وجاي ويكر گفته لا بعدل عن ظاهر الروايت لما صرحوا انما خرج
عن ظاهر الروايت ليس ندباً لا يخيفه روح ولا قولاً له ففي البحر الرائق في كتاب القضاء
ما خرج عن ظاهر الروايت فهو مرجوع عنه لما قرئ في الاصول من عدم امكان صدور
قولين مختلفين بشاويين من مجتهد والمرجوع عنه لم يبق قولاً له انتهى ووكبرها
حينئذ آورده وما خالف ظاهر الروايت ليس ندباً لنا معاشرة الخفيفة انتهى
وكرر مختار في باب صدقة الفطر نقل عن الولاة المحمية ظاهر الروايت فذكر ان
هو المذهب انتهى ودر خلاصه اقامته الجوهري في المصنفين يجوز عند الخفيفه والي
يوسف ولا يجوز في ثلثة مواضع انتهى ودر ملتبقي ظاهر الروايت انه يجوز في موضعين
في مصر واحد انتهى ودر بدايع ان ظاهر الروايت جواز في موضعين ولا يجوز
الكثر من ذلك وعليه الاعتقاد ودر عتاييه لا باس للامام ان يجمع في مصر في
مسجدين وعليه الفتوى ودر جوهره نيره شمس قد درى ولا باس بان يجمع
الناس في مصر في موضعين ولا يجوز في اكثر من ذلك وعن ابي يوسف
رحمة الله لا يجوز الا ان يكون بين الجاهليين بنو عظيم وان لم يكن فالجمع مسبق
وعلى الآخرين اعادة الطهر وان صلوا امسوا ولا يدرى من سبق لا يجوز صلواتهم
جميعاً وعند محمد يجوز في موضعين ثلثة وعن ابي حنيفة رج لا يجوز الا في موضع واحد
انتهى ازين روايات جواز بموضعين فقط هم روئشن که ظاهر روايت و صحيح از
امام ثلثة چنانکه عند يه سر حنی و غیره مست خالي از شرط السببان روايت

نیست و نزد چندین ثقات روایت موصوعین هم قول محمد است نه مذرب امام باقر
 معتبر است و در جواب اخطا طی عن الشیبا فی لایجمع فی اکثر من المسجدین و علیه الفتوی
 و در حاوی انه قول محمد رح و ان علیه الفتوی انتهى و در غریب عن محمد رح انه
 لایجمع فی اکثر من مسجدین و علیه الفتوی و فی فتاوی ماوراء النهر روی عن الطحاوی
 قال لا بأس بان یجمع الامام بالناس فی المصر فی مسجدین و لایجمع فی اکثر منها
 و هكذا عن محمد رح و به تاخذ انتهى و در جواب اخطا طی لا بأس بالجمعة فی موصوعین
 او ثلثة فی مصر عند الشیبا فی انتهى و در شرح وقایه و کمره ظهر معذور و سجون یکجا
 فی مصر لو مهمالان الجمعة جامعه للجماعات فلا یجوز للجماعة واحدة و لهذا لایجوز الجمعة
 عند ابی یوسف رح بموصوعین الا اذا کان مصره جانبان فیصر فی حکم مصرین
 کبغداد و یجوز حیث فی موصوعین دون الثلثة و عند محمد رح لا بأس بان یصلی فی
 موصوعین او ثلثة سوا اکان للمصر جانبان او لم یکن و به یفتی انتهى لفظ به یفتی
 در نسخ قدیمه صحیح شرح وقایه مرقوم است و در شرح فارسی شرح وقایه هم شرح
 و در جمیع نسخ مطبوعه که علما صحیح نموده طبع فرموده اند نیز موجود و در آن نسخ که این
 لفظ نیست خالی از تبدیل و سهو ناسخ نباشد و در قاضیان یجوز الجمعة فی مصر
 واحد فی موصوعین فی قول ابی یوسف رح و لایجوز فی ثلثة مواضع و هكذا
 عن محمد رح و عنه انه لایجوز فی مسجدین من مصر واحد الا ان یکون بینهما
 کبیر فکان حکم مصرین فان لم یکن بینهما کبیر فالجمعة لمن سبق منهما فان

صلوات صلواتهم جميعاً وعن محمد بن جواز الجمعي ثلثة مواضع انتهى و هكذا
دستور القضاة و در بدایع و باروی عن محمد بن محمد بن الاطلاق فی ثلثة مواضع
محمول علی مواضع الحجت و الضرورة انتهى کذا فی غیر ما ازین روایات ثلثات
حاصرین جواز ثلثة که بعضی از طبقه سیوم نیز اند بوی که جواز ثلثة فقط نزد محمد است
و این را ذهب ابی حنیفه دانستن صحیح باشد چنانکه سرخسی و موافقان شنبی از مؤید
بل معمول بر خطایان است و نیز واضح گشت که روایت جواز نه یا ده از ثلثة
چنانکه قایلین باین امر از حاشیه کافی و شیخ الاسلام و زاهدی منقول ساخته اند محض
افرا و اجتر است بر ابی حنیفه و محمد بن از حسی هم منقول نیست و تطابق ششم
اعتقاد بر نقل انهاست بچکس از ثلثات مروی نساخته ایشان را که بعد طبقه ششم
حادث شده اند از کجا میسر آمد که بی سبب تجویز خود می آرند و مزید قباح است این قول
بمقامش مذکور خواهد شد و ای بر آن کسان که بر چنین اختراعات اعتماد نمود و قول
مجتهدین را گذاشته جمعه عوام بل بعض خواص را خراب می سازند و در شان
ایشان فرموده اند ویل لهم و لمن قلده هم کل الویل و نیز حصر نماز جمعه ثلثة
مانند نماز عید از کلام فتح القدر و فتاوی عالمگیری در باب العیدین بر ما فرین
میوید است و در فتح القدر لا خفاء فی وجه المناسبت بین صلوة العید و الجمعة
ولا اشترکت صلوة العید و الجمعة فی الشر و طحاوی الاذن العام للمخطیئة
لم یجب نهلوة العید الا من یجب علیه الجمعة انتهى ایضا قوله و ینوجهه الی المصی

والسنة ان يخرج الامام الى الجبانة ويستخلف من يصلي بالضعفاء في المصنعة
على ان صلوة العيدين في موضعين جائزة بالاتفاق وعند محمد رح يجوز في ثلثة
مواضع وان لم يستخلف الامام انتهى ودر عالمگیری ويجوز اقامته صلوة العيد في
موضعين وانما اقامتها في ثلثة مواضع عند محمد رح يجوز وعند ابی یوسف رح
لا يجوز كذا في المحيط انتهى ايضا ويشترط العيد بالشرط للجمعة الا ان خطبت كذا في
الحلقة ص فانها سنة بعد الصلوة يجوز بدونها وان خطب قبل الصلوة جاز
وكبره كذا في محيط السمسرى انتهى ودر مسنرات في الطحاوي ويجوز صلوة العيد في
المسجد في موضعين ويجوز لاهل المصنعة ان يصلي في احد الموضعين متحسنا
والقياس ان لا يجوز انتهى ازين كلام ثقات روشن که نماز عیدین زیاده از
ثلاثة بالاتفاق جائز نیست واثالثه هم قول محمد بن غنیمت شینجین و چون نماز عید
مشرط بدین حصر کردید لابد است که جمیع هم نزد ایشان مشروط بدین شرط بود مانند
نماز عیدین بحجت قصریم ایشان با سنة رک برده و در شرط مساوی السنته اینجا
هم برید است که نسبت جواز ثلثة بندهب ابی حمزة خطاست و معنی موضع کثیره
و کثیر آن نزد ایشان مقصور و محصور در ثلثة است و گمان نمودن زیاده بر ثلثة
از مثل این الفاظ التوجیه قایل بالا یرضی به قابل است و چون جواز جمعه دو جا هم
بالاختلاف بود بخلاف عید که جوازش دو جا القاتی است و سه جا اختلافی از عباد
اشارت این فرق صاحب فتح القادر جواز نماز عیدین را بموضعین مقتضی القید

کرده گفت بنا بر این ان صلوة العیدین فی موضعین جائزۃ بالاتفاق باید دانست
 که بعد از آنکه تردد مجوزین خالی از ترک سنت و کراهت نیست باین روایات
 و تهذیب لباس بالجمعة فی مصر و احد بموضعین او ثلثه عند محمد و عند ابی یوسف
 فی موضعین دون الثلث و الافضل هو الجامع الواحد اذا لم یکن عذر و ضرورت
 انتهى و کذا فی ابراهیم بی و در جامع الرموز شرط داد آنها ای لو جوبت بالجمعة
 فی موضع واحد اکثر علی الخلاف المصروف فی التمراتی لا یشترک فی موضعین انتهى
 و در تفرید الافضل هو الجامع الواحد و ذلك للخروج من الخلاف و الخروج من
 العدة یقین انتهى و کذا فی المستملی الکبیر و ایضا فیہ اما من حیث هو از التعمد
 و عدمه فالاولی هو الاحتیاط لان الخلاف فیہ قوی اذا جمعت جماعت و لم
 یکن فی زمن السلف یصلی الا فی موضع واحد من المصروف و الصیح هو از التعمد و
 للضرورت للفتوی لا ینع شرعاً الاحتیاط للفتوی انتهى و در مستملی کبیر فی بیان
 صفه الصلوة لکن لم یدخل فی حد الاستحباب و حینئذ یفتی ان ینوی فی کراهیه شرعیه
 لان ترک المستحب یکره تنزیهاً لکن ان ترک الواجب یکره تنزیهاً انتهى و در مختار
 و کراهیه تنزیهاً و در مسجون و مسافر اذا ظهر بجماعته فی مصر قبل الجمعة واجب
 تسلیل الجماعة و صورت المعارضة و افاد ان المساجد تغلق یوم الجمعة
 الجامع انتهى و در اختیار شرح مختار و قد جری التوارث فی جمیع الامصار و الا
 یعلق المساجد وقت الجمعة مع انها لا تخلو عن اصحاب الا عذار و لولا الکراهیه

لها غلقوا انتهى ودر فتح القدير فان العبارت المشهوره حيث قال لا باس بان يقرب من
 والفريضة الا واد المشهوره المشهوره في هذه العبارت اطلاقها فيها خلافاً الى
 وهو قريب من المكره كراهية تنزيهه انتهى ودر استملي كبر في فايده لا باس بالحاصل
 ان المستحب في حق الكل وصل السنة بالكتوبه من غير تاخير الا ان الاستحباب في حق
 الامام سند حتى لو دني تاخيره الى الكراهية لم يحدث عايشه رضي الله عنها بخلاف المقتضى
 والمنفرد ونظير هذا قوله مستحب الاذان والاقامة للمسافر وليس يصلي في بيته في المصر
 ويكره تركها الاول دون الثاني فعلم به ان مراتب الاستحباب متفاوتة كمراتب
 السنة والواجب والفرض ودر درر غرر وشرط لصحتها ايضاً الاذن العام اي ان
 يا اذن الامير للناس اذناً عاماً حتى لو غلق باب قصره فصلى باصحابه لم يجز لانها من شعائر
 الاسلام وخصايص الدين فيجب اقامتها على سبيل الاستتبار وان فتح باب قصره
 واذن للناس بالدخول جاز وكره لانه لم يقف حق المسجد الجامع انتهى ومجيبين است
 در حلي وغيره ويز علامه قاسم حفي تلميذ صاحب فتح القدير محقق حنفية كه صاحب
 در مختار وغيره بشيخ قاسم حفي ملقب بنوده استدلال از قولش بكمال اعتماد مي آرند
 احتمال زياده بر ثلثه قطع كرده اطلاق تعدد خلاف روايت مجتهدين قرار داده
 محاكمه وبيصله اين مسأله كجاينغي نموده برز يلعي بحيث آوردن لفظ كثيره بعد مواضع
 طاعن شده مبين بخت هر كس كه لفظ مواضع پامو صغين و اكثر و مانند آن
 گفته مراد ثلثه فقط داشته و همچنين صاحب معين شارح كنز اللفظ مواضع صغيه

جمع کثرت مراد مواضع ثلثة فقط گرفته گفت که تحقیق جمعه او کرده نشود زیرا که بر ثلثة و شرح
 کرخی و تقریب قدوری و اختیار شرح مختار و شرح کثر که علامه نقل نموده همین الفصل
 یافت باین کلام قال فی الحیط لا بأس بصلوة الجمعة فی موضعین و ثلثة فی المصراع
 عند محمد رج و فعلا لخرج المشرقة عن الناس اذا کان لیشق علی کل جانب المسیر الی
 جانب آخر فصار صلوة العید فی التجوز فی موضعین و ثلثة و علی بذایشی فی الکثرة
 و الاصلی کثیرة و هذا الزیادة الی بها من عنده لا وجود لها فی الروایة بل کل من قال
 مواضع ا و ثلثة و کل من قال موضعین و اکثر اراد انه فقط قال فی شرح الطحاوی
 و ذکر الکثر فی مختصره عند محمد یحیی ز اقامة الجمعة فی مصر واحد فی موضعین او
 اکثر و لفظ الکثر فی الذی عبر عنه فی شرح الطحاوی و لا بأس بصلوة الجمعة فی الموضع
 و الموضعین و الثلثة عند محمد رج فظهر ان مراده بالکثرة فقط و قطع القدر و لا خلافا
 فقال فی التقریب و قال محمد یحیی فی موضعین و ثلثة استحسانا و لا یجوز فیما اراد
 للائتناء بالصلوة فی طرف المصروع و قال فی شرح الکثرة او اعظم البیرونی
 اطرافه و مشق علی اهل السیرین طرف الی طرف آخر یجوز فی ثلثة مواضع لای جنة
 بذلك و ما زاد علی ذلك لا حاجة الیه انتهى و هذا یعنی ان قوله فی الجمع البین
 و اجازة مطلقا و قوله فی الدرر و اطلق خلاف الروایة عن محمد انتهى کلام العلامة
 قاسم فی شرح درر البحار و غیره از کلام محیط که علامه منقول بسامته واضح که
 نماز جمعه و عید و محروست بثلثة متساویة الاقدام و ان مذکور محمد است

فقط مشروط بحرج و مشتق نه مطلقا و از منقول شرح طحاوی هم روشن که این مذهب
 محمد است نه مذهب ابی حنیفه و بتغییرش بلفظ لا باس اشارة است که بمقتدر حکم کرده
 دارد و از منقول تقریب قدوری صریح که این جواز مخالف قیاس است بدلیل
 احتیاطی بعلت ضرورت و حاجت و مقتضای قیاس لوحد است فقط و نیز روشن
 که زیاده از ثلثه بعلت حرج جایز نیست چه حرج نزد ایشان در اثین یا ثلثه مدفوع میشود
 باین طور که یک در وسط کنند و دو بهر دو کناره شهر نه بحلات قریبه که مروج است
 از نجس گفته و لایحوز فیما زاد لا کتفاء بالصلوۃ فی طرفی المص و وسط و از نقل
 مشرح کتیر هم واضح که جواز ثلثه مشروط به نبرگی شهر و دوری کناره و شوار
 رفتار اهل شهر است نه جایز در همه بلاد و حاجت مختص است ثلثه لهذا تصریح نموده
 و ما زاد علی ذلک لا حاجۃ الیه و در اختیار مشرح مختار که مصنفش یکی از اهل متون
 اربعه معتنیه طبقه سادس است گفته قال محمد لا باس بصلوۃ الجمعه فی المصر فی
 موضعین و ثلثه و لایحوز اکثر من ذلک لان المص و بعدت اطرافه یشق علی اهل
 الشمس طرف الی طرف میخورد فعلا للحرج و انه یندفع بالثلثه فلا حرج بعدا و
 لهذا کان علی رضی الله عنه یصلی العید فی الجبانه و یتخلف من یصلی لصعقته
 الناس بالمدینه و الجبانه من المدینه و الخلاف فی الجمعه و العید و احداهما
 این هم صاف است درینجا که حصر در ثلثه مذهب محمد است نه ابی حنیفه و دخل حرج
 و بنا بر این ثلثه اعتباری ندارد و حکایم عید و جمعه در عدم جواز ثلثه نزد حنیفه

و جواز نزد محمد مکیان است که خلاف فیما بین نسبت به نماز جمعه و عیدین هر دو مستحق و
در خزانة و غیره ایچوز فی موضعین او ثلثه و لایچوز فی اکثر من ذلک انتهى و در معدن
شرح کنز و تودی ای الجمعه فی مصر ای فی مصر واحد فی مواضع ای فی ثلثه مواضع عند ائمه
و محمد و عند ابی یوسف رج تودی فی موضعین کذا فی الکافی و روی عن ائمه انه
لایچوز ادا الجمعه فی موضعین من مصر کذا فی التریج و ذکر فی الملتقى طاهر الروای
انیه چوز فی موضعین فی مصر واحد و رجها علی غیرها من الروایات و ذکر فی المختلفا
و لا تودی الجمعه فی مصر واحد الا بموضع واحد و به قال مالک و قال احمد تودی الجمعه
فی مصر واحد فی موضعین اذ اکثر ائمه کبند ادا و البصره و ان لم یکن ادا فلا تودی ^{ضعیف} چوز
و انما اولنا ثلثه مواضع لان الجمعه لا تودی علی ما زاد من الثلثه کذا فی شرح الکری
انتهی پس بعد فیصله این محققین و تصفیچین باین بر جواز ثلثه فقط هنگام ضرورت
و حاجت با وجود علمشان بر روایات موهمه زیاده بر ثلثه و ارجاع انها الی هذا
عالم ویندار را مجال کلام برخلاف آن و حاجت استقرار روایات مخالفه ش
باقی مانده درین صورت حمل معنی کلام ششم لایمه و یجرا یق و غیره از لفظ موضعین
و اکثر یا مواضع کثیره و متعدد و برخلاف محاکمه مسطوره خالی از مخالفت ندیب و
قرار دادن غیر ندیب را مذنب نتواند شد و از نامضید سخن یا از نفسانیت عاری
نخواهد بود و ما علینا الا البلاغ المبین بیت مراد ما نصحت بود گفتیم حواله با خدا
کردیم و هستیم بدانکه چند این تحقیق نزد عالم منصف و متدین برای نفی جواز

زیاده از مثلثه کافی و دوافی است لیکن برای اطمینان عوام و غیر متطبیقین تطبیق
الکلام دفع شبهات قول مجوزین تعدد علی الاطلاق تشریح فساد هر قول نشان
می پردازد و قوله الجواب فی الواقع درین مسئله اختلاف است این قول ازین
قابل اقرار است بتوحد و جواز تاملت عند الضرورت که اختلافی باشد و در صورت
اختلاف عمل بالاحتیاط ضرورتیست که توحد است بنایت کار جواز تا اثبات یا مثلثه
چنانکه ضرورت و حاجت مستثنی است و نیز مراد داشتن از اختلاف زیاده
از سه جامه یا آنکه از سیاق کلامش ظاهر است باطلی که اعفت و ستعرف قوله
مذهب امام اعظم روح درین باب چهار روایت منقول از این قول هم فاسد
و دالالت او ضعیف دارد بر نابالوغ این عالم جوان علم ندادند علم بهرام این مقام زیرا که بر
تقدیر گرفتن مراد مواضع کثیره مطلقا جواز غیر محصور تاملت چنانچه مرعوم این مجوزین
است این روایت پنجم خواهد شد از آنکه روایت رابعه نزد جمهور جواز تاملت
است فقط چنانچه گذشت و نیز مراد داشتن ازین قول این معنی که از امام
اعظم چهار روایت منقول و مذکور است ناجایز چهار روایت ثالثه فقط مذکور
البویست است اصلا جملوله هر شرط جواز بموضعین یا امام مشهور بکتب نیست و هم
روایت رابعه بمعنی جواز تعدد و زاید از مثلثه یا لفظ مواضع کثیره از امام و صاحبین
بل از هر کسی ثابت نیست آری در نسخ تقدیر و بجز رایق و غیرها لفظ
مسجدین و اکثر یا موضعین و اکثر از هر کسی آمده که مراد از آن تاملت است فقط

فیصله محققین درین معنی گذشت و مراد اشتقاق این معنی که بذهب علمای حنفی گویا از امام
 و صاحبین ثابت باشد یا نه چهار روایات منقول است قاضی لؤحق و حصرتا ثلثه
 نخواهد بود چه کلام بذهب ایچیفه و صاحبین است و در غیر هم من المقلدین و
 اثبات جواز تعدد و بصر با یحیفه و صاحبین در صورت انکار فحول بغیر استناد
 و حواله بکتب علامه مقبول و مسموع نیست و معتبر و بذهب و صحیح و معمول به انسان تعدد
 نامحصوره نسبت این امر بفقهاء محدثین و ائیمه معتبرین و گمان رجحان و قوت
 دانش و این را محاکمه و قول فیصل شناختن خالی از تجاہل یا جهالت نیست
 زیرا که محاکمه و قول فیصل ائیمه معتبرین و فقهای ماہرین و داد و رجحان و قوت
 حصرتا ثلثه بعلت ضرورت و حاجت قرار یافته چنانکه بالا مفسله گذشت
 پس عدم اعتبار این فیصله بجز نقسانیت امر دیگر متصور نیست و تجاہل در
 امور دین مورد و عید شدید حدیث من سئل عن علم ثم کتمه الجیم بلجام من النار
 و جهل عذر شرعی نیست الجیم لیس بعذر عندنا کما فی علم الاصول بعد الله
 اهل العلم و الاسلام عن ذلک و صرحه علمی که ره بحق نه غایب جهالت است
 قوله تعضیش انک شعرائی در میزان خودی آید و لیس للامام ابی حنیفه فی المسئل
 شیء اذ فی این قول حضرت بطلب موحدین نمیرساند از آنکه دعوی ایشان اثبات
 توحید است بر بذهب ابی حنیفه نه نفی ثبوت از امام علاوه اینکه قول نامی بمقابله
 مثبت آن هنگام اعتبار ندارد که مثبت قول خود را بسند ثابت گردانند و این است

مراد کلام مدینه العلم و مدین الیواقیت و غیرها که ناقضش نفی شده و بمطلبش نرسیده و نزد حضرت
 میزان و زمره الامته اثبات یحکیم روایت به امام از کتب علامه مستند نیست باز توحد
 بر روایت مرجوحه مذکور ابوالیوسف است چنانچه در حتمه الامه گفته و لکن قال ابویوسف است
 الخ و نقد و تامله نزد محمد است و تجویز زیاده ازین مجر و زعم غیر واقفین فن است و در صورت
 چگونه قول نافی را اعتباری نمود بل در حقیقت اینچنین مثبت را مثبت نام نباید نهاد و اگر
 بحمل الکفار ثقات مجر و قول مثبت بی سند معتبر باشد همه احادیث و ضعیف و ضعیفه الکفار
 اعتبار ندارد و لا قایل به احد من اهل العلم و توحد را که ظاهر روایت و اظهر و صحیح بی
 از کتب علامه آورده اند بنا بر احتیاط و احتیاط بر قول امام ابوالیوسف و ایمه ثلثه
 و موافقت آنسر و علیه السلام و اجماع صحابه معتبر بودنش ضروریست نه نقد و علی الخصوص
 زیاده بر ثلثه که محض غلط و ناطقه ششم از ایشان مردی نیست و نیز ادای جمعه
 بنقض قطعی یا ایها الذین امنوا اذا التودی للصلاة من یوم الجمعة الخ ثابت و صحیح
 در صورت توحد یقینی و در زیاده اشتباهی پس وجوب توحد ازینجا هم رجحان
 دارد و نامقبولیت شهادت بر عدم مطرد نیست بل چند جا بنیه نفی هم مقبول است
 که در شباهه و غیره مصرح پس صد و این قول منی بر عدم توغل علم فقهاء است
 قوله اما روایت اولی آنکه در غیر یکجا درست نیست الخ این قول مفید و مثبت و مطلب
 موحیدین و مضرب اهل نقد و مصرح اقرار این قایل بموحد مطابق ظاهر روایت
 و اظهر و صحیح از امام اعظم است پس توان دید که دیگر الکفار را چه جای اقامت

و بقاست و آنچه بطرز حذف و قصر از جواب اخطا طی و علامه حلی در شرح صغیر و کبیر
 فی الجواهر مع الفقه و شریعتی شرح مختصر و قایم و فتح القدر و در مختار و حجت الاسلام و
 الطحطاوی و برهان کشش و جواب الرحمان و میزان شرعی و اختیار شرح مختار و
 مجالس الابرار و دی سائتند به اشش معین موحیدین و حاضرین ثالثه است اهل
 دین را لازم که این روایات صحیح و ظاهری و باطنی و مفتی بهایند بامام اعظم را منتقش
 خاطر ساخته عاقل بر و حجب توحد و تارک اند و ثالثه مگر عند الضرورت و الحاح
 باشند در هرگز بمخالط کسی فتوی نه یاده از دست جاوید دارند قوله لکن مخفی نماند
 که در استنباط و الحاح این قول تدلیس و تغلیط در دین خبر نموداری عند العوام نفع
 فاسد خود و دیگر فایده نبخشند و عند قول تدلیس بمقامش شرح خواهد شد
 قوله تفصیلش آنکه در جواب اخطا طی بعد عبارت منقوله مسطور است الحاح این قول
 محض مغالطه ای عوام و غفلت از مطالب و ایت است و تدلیس و استتار
 تغلیط چرکه معنی روایت جواب اخطا طی و عن القاضی فی الموضعین دون الثلثه
 هو الاصح چنین نوشتن یعنی روایت دیگر امام اعظم بنقل قاضی ابویوسف جواز
 جمع دو جاست و این روایت صحیح تر است از روایت توحد که پیشتر گذشت
 الحاح خلاف متبادر و پیرامون خاطر هیچ عالم بل طالب علم گردیدنی نیست و احوال
 امام اعظم رح درین روایت نشان عاقل نی از آنکه مطلبش این است یعنی
 در روایت است از قاضی امام ابی یوسف جواز جمع دو جاست و این

قول صحیح تر است از قول از حد که در دیگر روایت از وی آمده گویا این است اصح و قول
 آخری ابویوسف نزد اکثرین و نیز داخل نمودن استناد امام بمعنی این قول
 منافی قول صاحب اعتقاد است که تو حد را روایت از ابی و صحیح از امام شریعه و غیر
 عطف من القاضی بر حسن الامام و هم چنین عطف عن الشیبا فی برکت القاضی
 که مقتضای مغایرت و تقابل است باشد الحاکم میکند بر یافته این قابل را و نیز
 زیادت از ابی و منافی بر اصل مجاوره و سلیقه عبارت جواز اخلاطی
 جواز است بطور مشهور لا باس بالجمله فی موضعین اولی و ثانی فی مصرعه الشیبا فی
 وعن الامام روایان و الاظهر انه لا يجوز هو الصحيح وعن القاضی فی الموضعین
 دون الثلاثة هو الاصح وعن الشیبا فی لا یجوز فی اکثر المسجدين و علیه الفتوی
 اثنی و ایضا جواز موضعین متقل قاضی از امام اعظم در یک محکمت منقول
 نیست گویا روایت این جواز از وی بی ذکر توسط قاضی مروی شده پس چگونه
 معنی این کلام خلاف مروی درست باشد و در کلام صاحب اخلاطی فایده
 دیگر است که ابویوسف و محمد هر دو اتفاق دارند بحد جواز تا موضعین بروایت
 اصح و مفتی بها و قول محمد تا ثلثه نزد صاحب اخلاطی مفتی به نیست چه جای
 جواز زیاده از ثلثه که از لفظ مواضع کثیره و مانند آن این قابل خیال فرموده
 و بودن ظاهر روایت و اصح و فتوی جواز موضعین در بدایع و ملحق و سراجیه
 و غایبه و غریب و فتاوی ماوراء النهر و غیره هم منقول پس باطل شد قول

قابل که قول صاحب فتاوی دودن الثالث مفتی بنیت الح وازین کلام صاحب اخلاطی
 به واضح که تعدد بموضعین مذہب ابی حنیفہ نیست بل قول ابو یوسف و محمد از اینجا هم خطا
 قول سحرشی نسبت مذہب امامہ ثالثہ ظاہر پس ابطال این قول که نزد صاحب اخلاطی
 روایت لوحه اصح و بهتر نیست اظهر من الشمس کشت قوله و همچنین علامه حلی در
 شرح صغیر منیہ المصلی بعد عبارت منقولہ الح این قول هم فاسد است چرا که آوردن
 روایت تعدد که علامه حلی درین شرح صغیر بعد لوحه نقل نموده مفید جواز تعدد
 بمذہب ابی حنیفہ نمیتواند شد تا آنکه اشتقاق آن موجب تدلیس و توطی باشد چنانچه
 و هم نموده شد از آنکه این نیز مثبت لوحه است چه این روایت تعدد در انظار
 نشرده بلکه اصح و استثنای لفظ قلیل تضعیف کرده و همچنین نقل نمودن تعدد و نیز
 کثیر از مبسوط شمس الایمیه منافی لوحه نزد شمس نیست و حال قول شمس الایمیه آنکه است
 و السنتی و خواهی و السنتی قوله و همچنین مستدل مذکور روایت ثانی از کلام شمس
 آورده الح این هم مضرت بمقصد نرسد از آنکه مطلب بیاورد روایت ثانی
 نص در لوحه از ابی حنیفہ نیست که این روایت موافق ظاہر روایت منقولہ محققین
 است که نزد شمس اصح نباشد و نیز شمس روایات از امامہ را مذہب با قول
 فقی الذہب اربع روایات گفته گوئی را از انها اصح شمرده پس باطل شده
 قول قابل که نزد خودش معتبر نیست و مال و علییه در کلام شمسین خواهد آمد
 فانتظر قوله و همچنین در نسخ القدر بعد منقولہ قابل لوحه الح این قول خالی از

عدم فهمید مطلب شکیست چرا که مختار فتح القدر مذنب بحقیقه تو حد است و نقد قول محمد است
 از امام نه مذنب چنانچه این معنی از لفظ عند ابی حنیفه در باب الجمع باین کلامش و اصله عند
 ابی حنیفه لا یجوز تعدد ما فی مصر واحد و از ایراد لفظ روایت و عن در روایت تعدد
 ابی حنیفه مطابق قول محمد بمقابلہ عند و از قولش در باب الامامت بذکر تعدد باین کلام
 علی قول محمد بر ما بر واضح و قول حسنی را صحیح و ما خود به قرار دادن باعتبار قول
 محمد مضر موحدین و حاصرین تاثلثه نیست چرا که نزد ایشان مراد حسنی بعلت ضرورت
 و حاجت است جو از تعدد تاثلثه است فقط باین در باب الامامت فتح القدر تو حد را بلفظ
 قال اصحابنا و جمیعہ جمع و عدم جواز این نماز را نزد جمهور خبر یکجا گو امام جمعیہ فاسق
 بود باین نظر از درایه نقل نموده قال فی الدرایتہ قال اصحابنا لا یمکن ان یقتل
 بالفاسق الا فی الجمیع لان فی غیر ایحد اما غیره امته یعنی انه فی غیر الجمیع سبیل
 ان یجول الی مسجد آخر ولا یأثم فی ذلک ذکره فی الخلاصۃ الخ بالجمعه نزد فتح القدر
 مذنب ابی حنیفه بجز تو حد ثابت نیست اما مذنب محمد و روایتی از امام در نقد
 نزد مشن ثابت و این روایت اصح و مفتی بها تاثلثه بعلت حرج نزد وی قرار
 یافته و این مدعای موحدین و حاصرین تاثلثه است و مزید تفصیل و تطبیق کلام
 فتح القدر با قول تو حد جمهور در هدایه الجمعیہ تصنیف مولانا و سیدنا مذکور آن شکیست
 فارجمع الیهما قوله و همچنین است حال عبارت در مختار الخ این قول مقصود افاده
 نقد و خصوص زیاده بر تاثلثه بر مذنب ابی حنیفه نمیدهد از آنکه صاحب در مختار تمام

کلام این مقام را که منقول این قایل پاره است از ان بفتح القدر و شرح مجمع عینی و
 یزایق و غیره منسوب ساخته نه تجویز خویش بنا بر مذہب الی حنیفہ بیان نموده و در
 بآخرا این کلام خلافتش بلفظ و الا حوط از تنبیه و در اول لفظ و فعلاً لخرج از فتح القدر
 پسندید و حال فتح القدر و ریاستی که نزدش مذہب البونینف لوقد است
 عند الضرورت الحاح و آن مختصر تاملت است فقط مراد صاحب در مختار و
 عینی و بحر الیق و غیره جواز تعدیل است خرج مفید تاملت که علامه قاسم و صاحب معین
 و تقریب و شرح کرخی این را قول فیصل قرار دادند از اینجا صاحب در مختار
 بخلق مساجد سوای مسجد جامع برورجعه از تعلیل تعلیل جماعت و صورت
 عارضه باین قول و افادان المساجد تعلیق یوم الجمعة الا الجامع تصریح نموده و
 مراد از مذہب درین قول در مختار قول محمد است نه مذہب امام یا مبنی بر عنده
 شمس الایمہ است پس بطلان احتجاج بکلام صاحب در مختار بقبض توحد و حصر
 ثلثه ہویدا شد و فساد گمان غیر معتد و خلاف مذہب گفتن صاحب در مختار روا
 توحد را و نماندن قابل احتجاج و استناد و روایت تعلیق ابواب مساجد غیر جامع
 روز آدینہ نزدشن بدین جهت روشن گشت و توضیح فاضل طحاوی در تطبیق
 هر دو روایت قابل حجت نیست چرا که تاویل و تفسیر مساجد مطلق بمسجدی که در آن
 خطبه خوانند و مراد داشتن از جامع هر چه در آن جمعه کند از بند کوبینار با
 تاویل امید باز کار و در از شمار است و اما میکند آنرا اطلاق مساجد و

لفظ جامع بصیغه واحد و اگر چنین تاویل بعید تر دش جایز است پس در کلام و محققان
و غیره از مواضع کثیره لفظ بهم صالح معنی هم مطابق حدیث لا تشد البرجال المالی
مأثمه مساجد چرا تا مواضع ثلثه نمیکرد که موافق تفسیر کلمات ثقات گرد و مخالف از میان
بر طرف شود و در بابت خامسه منافی چهار بع در مذمب بوجود نیاید و چه که بر ازین
معنی بخیر اشتغال امور طبیعی یا غنیه اندازی و اعلام و شعایر و ینیه امری دیگر نیست
حفظه الله و کل المسلمین عن ذلک و در اختیار شرح مختار هم غلق مساجد روز آدینه
وقت جمعه مطلقاً بی تقدیم مساجد بغیر خطوبه آورده و جریان توارث در جمیع امصار
و عصار برین کار نقل نموده از اینجا هم تاویل طحاوی قابل اعتبار نماند و کما مشن اینکه
و قد جری التوارث فی جمیع الامصار و الا عصار لعلق المساجد وقت الجمعة مع انهما
لا تخلو عن اصحاب الاعذار و لولا الکراحمه لما غلقوا انتهى قوله و همچنین بعد عبارت
منقوله قابل توحید از رحمة الامه مذکور است الح این مستثنی که طحاوی در رحمة الامه
مستطوره است مضرت بتوحید نمیرساند چه جواز بقعه و نزدش مشروط بحاجت و عذر
گشت منافی و معارض توحید نیست که گذشتش موجب تدلیس و تعلیط بود
چنانچه ناقص مستثنی خیال برد و بل موکد توحید است چه بدولش آن که تقدیم
وقت جایز نیست مگر وقت مشقت اجتماع و داعی بودن حاجت که دوجایز است
فقط جایز است لهما و المفور عندهم و عبارتش این است قال الطحاوی الصحيح
من مدنا انه لا يجوز اقامة الجمعة فی اکثر من موضع واحد فی المصر الا ان یشتق

الاجتماع لكبر المصير يجوز في الموضوعين واذا دعت الحاجات الى اكثر جاز انتهى المراد من اكثر
 ثلثة مواضع كما حقق سابقا وبعين است حال قولش والراجح من نذهب الشافعية
 الحج زير اچه راجح از مذہب افعی جواز تعدد هم بشرط حاجت است چنانکه دلالت میکند
 قول وی ان البلد اذ کیر و ع اجتماع اهل فی موضع واحد الى قوله بحسب الحاجة نه مرادش
 آنکه بضرورت و حاجت تعدد رواست چنانکه ناقل فتوی میسید و حسبارت مینماید وضع
 حاجت تا یکجا از ثلثه است فقط که بالا فیصل گشت و امام غزالی در کیمیا سعادت و
 دیگر شافعیه بشرط ما بودن توحد و بطلان تعدد و مگر وقت ضرورت و حاجت تصریح
 نموده اند و بعین است مذهب باقی ایسه در محدثان آورده و ذکر فی المختصات و لا
 تؤدی الجمعه فی مصر واحد الا بموضع واحد و به قال مالک و قال احمد تؤدی الجمعه
 فی مصر واحد فی موضعین اذ اکثر اهل کبغداد و البصرة و ان لم یثیر اهل فلا تؤدی ^{موضعین}
 انتهى و در میزان شعرانی و من ذلک قول الایمه الاربعه انه لا يجوز تعدد الجمعه فی
 بلد الا اکثر و اعلم اوجماهم فی مکان واحد الحج و ایضا فقد صار العجمیان الذین
 یقرون علی قبور الاسماء و الابواب یفلو س یخطبون ویصلون بالناس للجمعه
 سن غیر بکیر مع ان مذهب الایمه تقضی ان جواز التعدد و مشروط بالحاجه الحج
 پس جواز تعدد مطلقا بهر مسجد محل چنانچه رواج یافته بر طبق مذہب اربعه باطل
 است و قول داود و جمعه مانند سایر صلوة آدایش یکجای مساوی رواست تا مسجده
 چه کلام در مذہب حنفی است و این قول مخالف هر چنانکه مذهب ازین بیان

اطلاق عموم جواز نقد در درجه اولیه که این قایل بدان قایل شده باطل گشت و
 رجحان اولیه لازمش بر مذنب اربعه حاصل و قول منقول و قال داد و البیحه بسیار
 الله لولا الح بر باد و مضمحل شده قوله همچنین است حال عبارت بران که خوشی او لا
 جواز نقد در اربعه واضح کثیره از این قول هم از درجه اعتبار ساقط چه استدلال جواز نقد و
 مطلقا غیر محصور از عبارت بران و قرار دادن این امر نیز دشمن ممنوع زیرا چه ابرار
 از مواضع کثیره نامش است فقط نزد محققین که در صدر این ادراک بوضوح پیوست
 و نیز لفظ کثیره بعد مواضع اختراع زبانی است از خبری هم مروی نشده چه جای از دست
 طرفین و نیز صاحب بران این صحت را قول خبری قرار داده نه عنده خود چنانچه
 تصریح نموده قال الخبری فی الصحیح من مذنبه که این قایل هم نقل نموده و در آن نسخه که ذکر
 سنی نیست از سهو قلم ناسخ ساقط شده و بر تقدیر تسلیم صحت طول است پسندیده
 سنی از اینجا صاحب بران حسب قرار داد خودش روایت تو حد ظاهر و مذنب بخیف
 علی الرغم خبری آورده گفت و فی روایت لایحوز فی مصر واحد الا فی جامع
 واحد انتهى مراد از روایت در اینجا بمقابل تصحیح خبری روایت قویه است
 نه روایت ضعیفه و لهذا تضعیفش نکرده به تنهین تعظیم آورد و مرجح دانستن
 این روایت را بمقابل فی الصحیح من مذنبه چنانچه در هم مجوزین تعدد علی الاطلاق
 است خالی از خطا نیست قوله و استدل لایکه بقول شعرانی کرده الح این قول سمریه
 غیر صحیح چه قول شعرانی مفید عین مدعای موحدین است که اصل در جمعه توحد است

و الحاضر و یرت و الحاحت جواز تعدد است که در دو جایاسته با نسخه قول قائل در مثل شهریکه
 ما یم عدم حاجت ممنوع برین قول خود هم عمل نمی نماید که مردم را در صورت عدم حاجت
 تعدد و بیشتر صغیر هم حکم توحید نمیفرماید و عند الاستفسار قلیم نمیکند که وقت حاجت دو جا
 یاسته بجای ادا نمایند نه زیاده و نیز صاف در فتویٰ می نویسد در شهریکه عدم حاجت
 بود و مثل اکثر بلا و صغیره اینجا توحید ضروریست که بی ساخته ازین قول خود مثل این معنی
 مترشح الشکر لکه که اقرار نمی توحید از کثرین صد و ریافت کاشکی این امر حق از آنها
 بصورت اقرار جمعی است هم جلوه گر شود تا فرق و اتفاق اهل اسلام مبدل بجمع و اتفاق
 گردد و نعم ما قبل مسه و دست این غرض یارب که همه کستان شوند خاطر مجموع ما
 زلف پریشان شده بگوید که آری مضمون خط عمر جانب بعضی اعمال دلالت بر مدعایش دارد
 الح این قول کلمه الحق از زبان مکررین خدا تعالی اصدار نموده باحقاق حق مقرر
 گردانید الحمد لله علی ذلک لیکن با وجود اقرار ثبوت توحید بقول عمر رضی الله عنه
 که التزم و اتباع امرشان با اتفاق اهل سنت و بحکم حدیث علیکم بستی و سنته
 الخلفاء الراشدين بر کافه اهل اسلام واجب باز انحراف از آن بجز از تعدد مطلق
 و ترجیح عندیه صاحب میزان بر علم فاسد بر قول حضرت موصوف خلاف جماعیه
 خیلی غریب منشاء آن بحر قریب و شمس نفس اماره دیگر نیست بحکم ان اعدای عدو
 نفسک التي این جهنمک اجتناب ازین و انتباه برین اهل دین را لازم قوله عبادا
 را که مضر مدعایش بود و از در میان الح این قول بجز افتخار خود و نزوج آتش نمیناید

دیگر نیست چه کلام در مذہب ابو حنیفہ است نہ در تجویز صاحب میزان بخلاف ایملہ اربعہ و اللہ
 متابعت قول داؤد جاعل جمعہ مثل غازی می گیر کافیست تا از یک عبارت شعرائی
 نیز مذہب ائمتہ حاجت غیر توحد مذکور و منقول نیست اگر چه در علت و سبب توحد از طرف
 فروع و خلاف بمہور زیادہ آوردہ و آن موجب برخواست مذہب علی الاطلاق شدہ بشعرائی
 کہ در اول و آخر برای اثبات توحد و بوازقہ و تسبیح حاجت بر مذہب ائمتہ قدر و تقاریر
 میزد و آن نیست و من ذلک قول الامت الاربعہ انہ لا یجوز قہد الحجۃ فی ہذا الا بالجماع
 او جماع اعم فی مکان واحد الحج و نیز مع ان مذہب الاسلمہ یقتضی ان تجوز القہود
 مستر و طابا لجامتہ الی آخر ما قال و ان کات الحجۃ صحیحہ علی مذہب داؤد و علی
 وریان کہ غیر مذہب خواند شدہ آورد و نقل سودی ندارد و مگر اطلاع بر تجویز و اعتدایہ صا
 میزان پس گذاشتن چنین عبارات غیر محلیہ مقصود و راندن و تلبیس و تعلیل گمان بردن غیر از
 فخر عند العوام مفید نیست پس ترک توحد فرقہ داؤدیہ را باید نہ اہل ملت محمدیہ خفیہ را
 شاید قولہ بالجماع روایت توحد قطع نظر از دلائل و روایات الح صدور پنجین قول سزاوار
 شان علم نیست چه روایت توحد را بمجوطی و سب و صاحب فتح القدیر و جواہر اصلاطی
 و جامع صیغہ حسام الدین و علامہ ابراہیم حلبی و صاحب اختیار و خزائنہ و غیر ہم معتبرین
 مذہب ابی حنیفہ قرار دادہ اند چگونه مرجوع و نامقبول و عمل بر آن ناجایز بود بل راجع و
 قوی و مخالفش مرجوع و ضعیف و باوجود راجع علی بر مرجوع غیر جائز کہ ہو مقدر
 فی مقدرہ را پس امر بالعکس و بطلان قولش را بطلان قولہ اما مرجوحیت قول صاحب

ظاهر است الح این قول صریح المکابره و لغت است چرا که سطله صاحب اختیار آنکه اگر تواز
 جمیع موضعین مذکور قرار یابد بیعذر و حرج رد البود هر آینه جایز بحجیح مساجد بود و قی
 بموضعین لغو باشد از آنکه مقصود از جمله اجتماع جمیع خلائق اهل جمعه در رونق و شوکت
 اسلام و بیت بر کفار و اتباع سنت آن سرور و خلفای راشدین است و چون
 بیعذر و حاجت تفریق بموضعین و اختلال اجتماع کامل مذکور و مجوز گردید علت
 منع جواز بحجیح مساجد مانند مصداق مثل سایر آب جواز سرگذشت چه یک نیزه
 چه یک دست صادق آید و آنچه از ابی یوسف بموضعین آمده مرجوح غنه و محمول بر
 ضرورت و حاجت نزد محققین متصور پس جواز رد و جاستلزم همه جاست و سند
 مستغنی بطل و نیز از رد و منع بر دلیل تقلد را ترک مذکور مجتهدین رد و انیت
 و جایز است که نزد امام ابو حنیفه بر وجوب توقف دلیل دیگر بوده باشد گو تقلد ان
 بدان پی نموده باشند و در مختاری کتاب الرضاع تصریح نموده الواجب
 علی المقلد العمل بقول المجتهد ان لم یظهر دلیل کما اخذوه فی رسمی المقتی انتهى و
 عدم تسلیم بطلان لازم بمجاظ مذکور داود و ظاهر بطلان است چه وی درین
 مسئله مخالف حنیف بل مذاهب اربعه گشته پس اعتماد برین قولش رد و انیت
 و طبع نمودن داود را البود داود از سهوشده باشد جای شکوه نیست همچنین
 منع توارث ظاهر الفساد و سندش غیر وجهیه است از آنکه امام ابو یوسف مجتهد
 بغدادی منع تعدد میفرمود تا آنکه امر بر رفع و قطع جسمه بخداد وقت نماز رسید او فاعل

عوام. خلاف مجتهد بر تقدیر ثبوت قاضی قوارث نتواند چنانچه ترویج جمعیته ایشان
 بر محل درین دیار حضرت مجتهد علی حنیفه میرزا مذکور اما از قول صاحب مجالس
 اگر چه بظاهر مرجوحیت معلوم میشود الحاح ازین قول اقرار مرجوحیت تعدد در اجحیت
 توحید پیدا است باز دعوی عدم مرجوحیت تعدد با دعای مذنب و معتقد علییه نش
 از طرق و اسناد معتبره محض خطاست چرا که مذنب بودن توحید از کلام معتبرین بالا
 متحقق گشت و هم خواهی دانست داد عای بودن صاحب مجالس از داغطان که
 مستحب را واجب و مکروه و ترک اولی را حرام قرار میدهند دلیل صافیت
 بر عدم معاینه و مطالعه کتابش که تحقیق مسایل و قطع بدعات در آن کتاب بستم
 کار فرموده بر واقف آن پوشیده نیست و کدام جا مستحب را واجب و مکروه را
 حرام قرار داده اظهار آن بغل عبارتش بر مدعی ضرورتا تکذیبش بطور رسد
 و نمیدانم که طعن بر طریق داغطان مستقیان چقدر موجب گناه است نشنید
 که سید داغطان آنحضرت صلی الله علیه و آله اند و دیگر انبیاء و صحابه کبار سالک
 مسالک این طریق مجموده بودند کمالا یحیی قولاً و روایت ثانیه مطابق قول
 قدیم ابی یوسف رح آنکه در دو جا رواست الحاح این قول مطابق مطلوب است
 نه مطلوب شما که نفی میکنند بر قول اصح و مضمونی به جواز ثالثه را چه جای گنجایش
 جواز نه یاده از آن و نیز قولش در اینجا این روایت را نیز بعضی اصح و مضمونی
 به گفته اند الحاح مناقض قول خودش است که سابق سلب کلی بمضمونی به بود

روایت موضوعین باین کلام اظهار سهواً اگر چه این قول صاحب فتاوی مذکور
یعنی دون التلث مفتی نیست الح قوله و در خلاصه مسطور است اقامته الجمعه فی المصر
موضوعین الح ازین قول جواز تائید و زیاده ظاهر البطلان است قوله در روایت
تائید آنکه تا دو جائز بشرط حیلوله نه و بله گیر جایز است و بس الح قول هذا مبطل و جوا
على الاطلاق است تا بزیاده چه رسد و این هر دو روایات را غیر معمول و
نامعنی به گفتن صریح الفساد است که بلفظ صحیح و اصح و علیه الفتوی و نحو ان کلاماً
فتوی بموجود اند و اظهار تمسک از که مراد از مفتی به خلاف فقها چه معنی تجویز فرموده
تا فسادش مبین شود و خود روایات مفتی به باین وضع نقل می نمایند اینها را
چرا بر نفس ناگوار داشته غیر مفتی به و مرجوح ششمارد قوله روایت چهارم آنکه
نقد و بمواضع کثیره مطلقاً و است الح اگر مراد درین قول از مواضع کثیره مطلقاً
تائید گرفته عین ندعای ما است که بهنگام ضرورت و حاجت اینقدر رواست
نه زاید و اگر زیاده هم مراد داشته چنانکه ظاهر کلام و است او فی صله آن بیشتر
گذشت و صحیح و مذہب و معتد علیه ظاهر روایت و اصح و معمول به داشتن
این معنی را خلافت فقهای تائید و خطاست چنانکه شناسختی و خواهی شناسخت
با وجود اینکه در کلام ششمی لفظ مواضع کثیره مطلقاً و ظاهر روایت که برای
اثباتش کلام ششمی نقل نموده اصلاً مسطور نیست بل بلفظ اصح و فی موضوعین
او اکثر مذکور قوله کما فی الشمس شرح المختصر لواقیم الجمعه فی مصر فی مواضع

فهی المذهب اربعه روایات الح این کلام دلیل مطلبش نشاند از آنکه مراد از ضوعین
 و اکثر قول ششمی تائید است فقط چنانچه از کلام علامه قاسم و تقریب قدوری و
 شرح کتیر و محیط سرخسی و اختیار و معدن و شرح کرخی و شرح وقایه و قاضیان و جواب
 اخلاطی و خزانه و غیره فیصل گشت و نیز قولش فهی المذهب لالت صاف میدارد
 که هر سه روایات بانی توحید و تعدد موضوعین مطلقاً یا مقید داخل مذہب صحیح است
 جهت دلالت لفظ اصح در روایت اولی چرا که نزد ایشان قرار یافته که لفظ اصح
 دلالت میکند بر صحیح روایت مخالفه اش بخلاف لفظ صحیح که دال بر خطای ضد
 بود در درختار ثم روایت فی رسالت اداب المفتین اذ اذیت روایت فی

کتاب معتقد بالاصح و الاولی و الاوفق و نحو ما فله ان یفتی بها و بخالفها ایضاً یا

شأنه و اذ اذینت بالصیح و الا ما خذیه او به یفتی او علیه الفتوی لم یثبت بخالفه الا

اذا کان فی الهدایت مثلاً هو الصیح فی الکافی بخالفه هو الصیح فحجیر و اختیار الا و

عند و الا لایق و الا صلح انتهى فلیحفظ الح و باوجود این معنی اجتزأ بجواب زیاد از

ثلثه خلاف مذہب شان عاقل نیست و نیز کلامش فی موضعین اکثر دلیل بود است

که روایت فی موضعین و ثلثه او اکثر که این قابل در فتوی از زاهدی و غیره نقل

نموده غلط است اصلاً مروی و ثابت نیست و نیز قولش در دلیل اصح لان

فی عدم جواز تعدد ما حرج دلیل است که تعدد و یخرج تائید هم روایت اذ الحکم

یرفع بار تعدد العله و نیز عمل بنیک روایت گوان را اصح شمرده و گذاشتن

سه روایات مذکور عالم محتاط نیست و نیز قولش در روایت اصح مصارت کصله
 العید بر آن روشن که غار جمعه مانند غار عید است زیاده از ثلثه بالاتفاق ناجایز
 چنانچه از باب العیدین فتح القدير و مضمرات و عالمگیری و اختیار و محیط خسری
 بالاسنقول شد و نیز حضرت ششمی در رابع روایات دلیل قوی است که مرادش از ثلثه
 بموضعین و اکثر فقط تامله است و در صورت مراد گرفتن غیر حاضرین این روایت
 حادث خواهد بود چرا که روایت تامله فقط رابع بودنش از متون و شروع معتبره
 در صد مستقول شد و نیز مراد داشتن تامله از کلام ششمی و غیره مخالف بین الکتل
 مرتفع و تطبیق میان روایتین منشرح و عمل بهر دو حاصل و در مراد گرفتن با محصور
 اتمال یکی لازم و در شبهه و توضیح و غیره مقرر که اصل در کلام افعال است نه افعال
 پس کلام ششمی باید توحد و حصر در ثلثه و مفید تقویت محیط خسری است از اینجا قول
 قابل و ازین کلام معلوم شد که صاحب ششمی الحاح محل اعتبار را قطا گردید قوله
 مع هذا قول مذکور غیر روایتی است الحاح این سخن صاف دلیل است بر بی احتیاجی
 این قابل و ردین بجهت ترک عمل بر سه روایات و اخذ بیک روایت بر وجه
 گوشمینی آنرا اجماع گفته قوله مع هذا صاحب طبقات و رجال صاحب محیط میگوید الح
 سخافت این قول با دلی التقات ظاهر چه حصر در ثلثه فقط صاحب محیط مذکور
 تا بودنش بخدمت رجال تا سعه و ثمانه موجب مرجوحیت قولش بود بل این
 قول را قاضی خان صاحب طبه سیوم مجتهد فی المسائل و صاحب اختیار از

طبقه ششم و دیگر تحقیق بشماره ششم نموده اند و توحید در حکام کوچک و بزرگ و غیره مستخرج از وجود
 مقرر نزد اهل حق است یعنی سائر احوال الحق و لا یعرف الحق بالبرهان و اینها را نظر الی من
 قال النظر الی ما قال و این معنی اکثر در محل این قول هم مخالف الحق گردیده و در قاضی
 یحیی بجز الحقیقه فی مصر واحد فی موضعین گفته قول الی یوسف روح و لایحوز فی ثلثه مواضع
 و کذا روی عن محمد روح و عنه انه لایحوز فی مسجدین من مصر واحد الا ان یکون بینهما
 تبرکیر فکان حکم علیه مسجدین فان لم یکن بینهما تبرکیر فالجمعة تسبق سبقتها فان صلوا
 معافدت صلواتهم جمیعاً و عن محمد روح جواز الجمعة فی ثلثه مواضع انتهى و کذا
 فی دستور القضاة و در اختیار شرح مختار قال محمد روح لا بأس بصلوات الجمعة
 المصری فی موضعین ثلثه و لایحوز الاثر من ذلك لان المصر اذا بعدت اطرافه لیسبق علی
 اهل المشرق من طرف الی طرف یقرب زوفاً للرجح و انه ینفذ بالثلثه فلاحرج بعداً و لهذا
 کان علی رضی الله یصلی العید فی الجبانه و ینتخف من یصلی الجمعة الناس بالمدينة
 و الجبانه من المدينة و الخلد فی العید و الجمعة واحد انتهى و در تقریب روی
 و قال محمد یحیی فی موضعین ثلثه احساناً و لایحوز فیما زاد و لا کتفاً بالصلوات فی
 طرف المصر و وسط انتهى و در شرح کثر اذا عظم البعد و بعد اطرافه و شق علی اهل البصر
 من طرف الی طرف اخر یحوز فی ثلثه مواضع لایاجتنب ذلك و اما ذی ذلک
 لا حاجة الیه انتهى کذا فی شرح در البحار و غیره و در سعدان و اما اولنا ثلثه مواضع
 لان الجمعة لا تودی علی ما زاد من الثلثه کذا فی شرح الدرر فی انتهى و یحیی و ابیات

مطابق قول صاحب محیط غیر محصور اند و منسوب باختن گروهی صاحب محیط را
 بتقصیر و گفتن که محیط نیز تصنیفش نیست بلکه از استاد وی صاحب بدایع که بنام خود
 بسته قاری استند لال الجلا مشغول نمیشوند چه آنکه مجرد جرح بر او بی عدل و
 ضابطه باین سبب تصحیر مقبول ثقات نیست بل محمول بر تعصب و عناد است چنانچه
 بعضی اهل حدیث بر امام همام بحنیفه امام اقدم و مقتدای اهل علم جرح و طعن نمودند
 که لایحقی علی اهل العلم درین گفته بودندش از اقل مثالیش و اعتماد بران و کتب اقام
 حنفی و عالمگیری و دیگر معتبرات دلائل ظهور اگر چنین کتب را اعتباری نیست فتاوی
 عالمگیری که شیون از روایات مجید مختصی غیره نیست و نزد این قابل مهور و آیات
 این فتاوی سفتی به و معتقد به عمل بر آن بمنزله فرض عین میدانند چگونه اعتبار خواهد
 و بل هذا الاتناقض فی الکلام و له فرسنا که محیط رضی الدین خراسانی تصنیف است و او
 صاحب بدایع با سند بس معتد بود چه که سند بدایع در بحر الریق و در مختار و غیره مملو
 و مندرج گردانیدن صاحب بحر الریق قول مفتی بدایع را محل نظر بل قول بحر الریق
 بقول بدایع مندرج است که مخالف ظاهر روایت و غنی بهای است و در مسرر جمیع
 هیال جمعه فی مصر و اجد فی موضعین الاصح انه يجوز انتهى و در ملحق ظاهر الروایة يجوز
 موضعین فی مصر و اجد و رجوعا علی غیر ما من الروایات انتهى و در بدایع انه ظاهر
 وان عایه لا اعتماد و در خلاصه سند البی حنیفه و البی یوسف فی يجوز فی موضعین
 يجوز فی اکثر انتهى و در محامی انه قول محمد وان علیه الفتوی انتهى و در جواهر حاکم

وعن القاضي في موضعين من التلثة وهو الاصح وعن الشيباني لا يجمع اكثر من مسجد
وعليه الفتوى انتهى ودر عتابيه غرائب لا باس للامام ان يجمع في مصر في مسجدين
وعليه الفتوى وعن نعيم راجع اليه لا يجمع في اكثر من مسجدين وعليه الفتوى في فتاوى
ماوراء النهر روى عن الطحاوي قال لا باس بان يجمع للامام بالناس في المسجد
مسجدين ولا يجمع في اكثر منها وكذلك عن محمد بن وبة ما حدا انتهى ودر جوابه غير شرح
ولا باس بان يجمع الناس في المصر في موضعين ولا يجوز في اكثر من ذلك وعن
ابي يوسف راجع لا يجوز الا ان يكون بين الجامعين شهر عظيم وان لم يكن فالجمعة لمن
وعلى الآخرين اعاده الطهر وان صلوا معا ولا يدري من سبق لا يجوز صلواتهم جميعا
وولقد راجع لا يجوز في موضعين وثلثة وعن يحيى بن زكريا لا يجمع في موضع واحد انتهى ودر
استون الظنون عن اسماء الكتب والفنون وصف ابن محيط چنان بيان نموده

المكتبة في ثلثة مجلدات ويقال له الرضوى صنفه اولاً ثم خضه قال جمعت فيه عامته
مسائل الفقه مع مسائلها ومعاييرها الرضى المدين المذكور في اكل باب مسائل السبوط
لما فيها اصول مبتدئة واوردها بمسائل النوازل في اناس من اصول المسائل مشروطة
ثم انشأ بمسائل الجامع لانا من زبد الفقه مجمعة ثم ختمها بمسائل الزيادة
لما فيها على فروع الجامع فريدة وسماها محيطاً مشتملة على مسائل الكتب فواردا
بوتقة فيها اوله الحمد لله الذي في الحجة والجلال الخ ازين كلام سواء ظن سكران
بفتش از نقص وعباد لوجه اكل كمشوف وگرفتق تصحيفش قارح وثوق وعدايش

نیست چه جایز است که آن تصحیف و تغیر نزد مشرک درست باشد گویند که روی یا فی الواقع
 از راه خطای انسیان سرزده بود جای می‌خواخذه نیست بحکم حدیث رفع عن سبب
 الخطاء والنسيان ولقولهم لا انسان فلما يخلوا عن الخطاء والنسيان ومتى انزل تصحيف
 بروی از راه سر و نزاع بر بسته باشند حفظنا الله وایاک وکیف لاکه روايتش
 بطور اعتقاد و در عالمگیری و غیره از معتبرات مشحون و مخلو اند و مغزول شدنش از سبب
 حلیه و گرفتن راه و شوق ضبط و عدالتش را منحل نیست بسیاری ثقات بسبب نزاع
 و شکر برخی فحاشین را ای بله دیگر شده اند مثل محمد بن اسمعیل صاحب بخاری
 بسبب ماجرای بنیه و بین العلماء بخارار آنداشته عازم مرقند گردیده فرمود وضا
 علیه السلام الارض بما رحبت که قصه اش مفصل بر اهل فن ظاهر قوله ودر تبیین الحقائق
 شرح کثیر الدقائق تالیف حافظ زیلعی مذکور است الح جواب این سخن بچند وجود
 اولاً آنکه مراد زیلعی از مواضع کثیره موافق محققین باشد است فقط و جواز زیاده این
 عبارت گمان بدون چنانکه ناقل این کلام تجویز نموده خالی از خطا نیست ثانیاً آنکه
 لفظ مواضع کثیره اصلاً از مجتهدین ثابت نیست نه از امام و نه از صاحبین بلکه از
 سفسسی در فتح القدر و بحر الریق و غیره هما لفظ موضعین و اکثره یا مسجدین
 اکثر فقط اند وی منقول و در کثیر الدقائق و سفسسی بحر الریق و سفسسی شرح منتهی القاب
 و در رغر و غیره از معتبرات مجرد لفظ مواضع بطور ذرا تر آورده و لودنی فی
 فی مواضع و در بحر الفائق و لودنی ای الجموعه فی مصر فی مواضع منه و در شنبه

لواقعة الجمعة في مصر في مواضع وورد في جازت الجمعة في مواضع من مصر وورد
 بعد شرح كثر حينئذ بصرح بمخبره اى ثلثة مواضع وزيادت كثيرة ايجاد زيلعي وبعضى مكر
 سيرة وانش خارجين از طبقه ششم است گو مراد ایشان نیز ثلثة عند الضرورت است
 واکر مراد ازین عبارت زیاده از ثلثة دارند الزام خطاء آنها ثابت گردد چرا که از علماء
 ثلثة نزد محققین تا طبقه ششم جز از زیاد از ان ثابت و مستند نیست ازینجا علامه قاسم
 و غیره حصه ثلثة و طعن بر زیلعی نموده توهم زیادت را که ناشی ازین عبارت بود قطع
 کرده اند در شرح در البحار و غیره از تصنیف علامه مذکور است قال فی المحیط والابان

بصلوة الجمعة فی موضعین او ثلثة فی مصر واحد عند محمد ریح دفعا للخرج المشقة عن

الناس من ذاکان شیخی علی کل جانب المسیر الی جانب اخر فصار کصلوة العید فی

النجوز فی موضعین او ثلثة وعلی هذا مشی فی الکثر و زاد الزیلعی کثیرة و هذه الزیادة اتی

بها من عند لاجود لها فی الروایة بل کل من قال مواضع ارا ثلثة و کل من قال

موضعین او اکثر ارا ثلثة فقط قال فی شرح الطحاوی و ذکر الکریخی فی مختصره عند

محمد بن جوزاقامته الجمعة فی مصر واحد اکثر و لفظ الکریخی الذی غیر عنه فی شرح الطحاوی

والا باس بصلوة الجمعة فی الموضع والموضعین و الثلثة عند محمد ریح فظهر ان مراده

بالثلثة فقط و قطع القعودی الاحتمالات فقال فی التقریب و قال محمد بن جوز

فی موضعین و ثلثة استحسنانا و لایجوز فیما زاد للاکتفاء بالصلوة فی طرفی البصر و

وسطه و قال فی شرح الکثر اذا عظم البلد و بعد اطرافه و شفق علی اهل المسیر طرفه

الى طرف يجوز في ثلثة مواضع للمحاجة بذلك وما زاد على ذلك لاحاجة اليه انتهى
 ان قوله في مجمع البحرين واجازة للاقا وقوله في الدرر والطلق خلاف الرواية عن محمد بن
 كلام الفصل ودر معدن وقوله في اي الجمعة في مصر اي في مصر واحد في مواضع اي في
 ثلثة مواضع عند ابى حنيفة ومحمد بن عبد الله بن يوسف بن قودي في موضعين كذا في الكافي
 انتهى ودر آخر اين كلام گفته دهنا اولنا بثلثة مواضع لان الجمعة لا تودي على ما زاد
 من الثلثة كذا في شرح الكري انتهى ودر بر ايج ودر روي عن محمد بن الاطلاق
 في ثلثة مواضع محمول على مواضع المحاجة والضروية انتهى ونيز ايج كفتن ابن اغرد
 رانزد اكثرين معارض ودر دفع بآيت روايات ظاهرة وحيثه واطهر است ودر ثلثة
 في اختلاف الائمة قال الطحاوي الصحيح من مذهبنا انه لا يجوز اقامة الجمعة في اكثر
 من موضع واحد في المصر انتهى الج ودر مستعمل صغيرنا يجوز اقامة الجمعة في المصر
 في موضع واحد لا اكثر في ظاهر الرواية عن ابي حنيفة الج ودر مستعمل كبير اقامة الجمعة
 في موضعين او اكثر في مصر واحد في جوامع الفقهاء ابي حنيفة روي روايتان والظاهر
 عدم جوازها الج ودر جواب اختلاف علي والياسين بالجمعة في موضعين وثلاثة في مصر عند
 الشيباني وعن الامام بن زياد فيه والظاهر انه لا يجوز له في جوامع الج ودر
 الج ودر روي في ظاهر الرواية عن ابي حنيفة لا يجوز اقامتها في مصر الا في موضع واحد
 الج ودر اختيار شرح محمد قال ابو حنيفة لا يجوز الا في موضع واحد ودر روي انه
 شعرا في ومن ذلك قول الائمة لا يجوز تعدد الجمعة في بلد الج وايضا

فی مع ان مداهب الائمة لخصه ان جواز التعدد مشروط بالحاجة و سواى این
 روایات بسیارند که ذکر آنها موجب رازى است و نیز آوردن زیلعی استدلال
 باین کلام و لان فی الاجتماع فی موضع واحد فی مدینه کبیره حرجا لم دلالت دارد
 که نزدش حرج بموضع واحد و شهر کبیر است و در اقامت دو جایاست جا
 بشهر کبیر و در توحد بشهر صغیر حرج منعی است پس تعدد در شهر صغیر زیاده
 از ثلثه و در کبیر نزد زیلعی هم درست نخواهد بود اذ بار افع العلته یرتفع الحكم بعبارة
 اخرى اذ الحكم یتبى بانتهاء العاتة کما فی علم الاصول و اگر مرادش جواز زیاده علی
 الاطلاق بودی مثل این وضع استدلال آوردی لان فی الاجتماع فی ثلثه صوح
 حرجا و قید موضع واحد و شهر کبیر را دخل ندادی و نیز چون زیلعی را شک ترد
 در جواز ثلثه بود روایت تو حد را آورده گفت و سدی عن ابی حنیفه انه لا يجوز الا
 موضع واحد فان اذیت فی موضعین او اکثر فالجمعة للادین تحریمه و قبل فراغا
 و قبل فیهما جمیعاً الح و نمیدانی و تامل نمیکنی در کلام زیلعی که آخر چه قدر اضاف نموده و ثواب
 ابی حنیفه را در وجهی تو حد نقل کرده از آن که این روایت نزد محققین صحیح و ظاهر است و
 غریب نیست مگر ظاهر روایت کما مر عن البحر و غیره و هم تصریح ساخته که جمیع قنین
 ناجایز و باطل است گو دو جایاست و روایت موضعین فقط از ابو یوسف و محمد آورده
 و از ابو یوسف فقط حصه جواز بموضع واحد مگر وقت حیال و نه عظیم بیان کرده و در وقت
 دیگر ابو یوسف عدم جواز موضعین مشروط به بودن بمسیر نموده اظهار راحت که وقت

غایب بر داشتن جبر حکم میفرمود این همه روایاتش صحیح است از آن که بمقابل اصح صحیح
 می باشد پس استدلال بمواضع کثیره از عبارات زیلعی و غیره بر جواز تعدد علی الاطلاق
 چنانکه ناقل عبارت آنهاست و فتوی و جسارت بر آن مطابق عندیه خویش است غیر
 خشیت الله برای خراب ساختن جمعه مسلمین اظهار میکنند غلط است فلیعلم از اینجا قشر
 بالجملة از کلام ششمی و زیلعی ثابت است الح باطل گشت قوله و در عینی شرح کفر می آید اینجا
 الجمعه الح استدلال از کلام عینی بجواز غیر محصور مانند استدلال از کلام زیلعی فاست
 که حالیا دریافتی بیان و جویش محتاج با عاده نیست و قول وی و الا شافی و ما
 معارض است با آنچه در میزان شعرانی و حتمه الامته و سعدن و کیمیای سعادت امام غزالی
 و دیگر کتب فعیه غیر تصریح یافته که نزد ائمه باقیین نیز لوحد است الا عند الضرورت و
 حاجت و دشواری اجتماع یکجا و بررگی شهر که دو جایاسته جار و است با قولش هم
 محمول بر ضرورت و حاجت است که مطلق ذکر نموده چرا که گاهی مطلق مذکور است از نه
 و بقرینه تصریح دیگر جا مراد مفید دارند چنانچه در مختار است یعنی تصریح نموده و صرح
 فی الوهمیه لوجوب التغیر و فحج الحما مات و لم یقید بما هو لعل اعمد عاد بهم انتهی
 و در بدایع و ما روی عن محمد رح من الاطلاق فی ثلثه مواضع محمول علی مواضع الحما
 و الضرورت انتهی و هرگاه نزد عینی هم جواز تعدد تا ثلثه مشکوک مشتبیه بود لوحد را
 از ابی حنیفه و احمد مروی ساخته و عن ابی حنیفه لا يجوز الا فی موضع واحد و هو قول
 احمد انتهی و این روایت نزد مجوزین تعدد هم موسوم بضعف نشده پس ظاهر

و انهم و صحیح واضح موافق محققین باشد و لقد و را صحیح بر مذنب الی حنیفه و السنن مختص منقبت
 بحرخی است بی سند قوله و در برهان شرح مواهب الرحمن می آرد و تعدد و الی بیان
 فساد این قول هم از آنچه در قول زلیحی یعنی مصحح واضح و چون نزد صاحب برهان
 قول بحرخی فی الصحیح من مذنب صحیح نبود از اینجا روایت ظاهره ای حنیفه در توحید که
 مدار مذنب بر نیست مذکور ساخت و بی روایت لایکوز فی المصیر واحد الای جامع واحد
 اتمی آوردن صاحب برهان فی روایت بطرز تنکیر و همین تعلیم کافی قوله تعالی و لقد
 کذبت رسل من قبلک و غیر ما من الایات بیان شده روایت توحید خانیچه محققین
 شمرده اند قوی و ظاهر و مذنب ای حنیفه است و گمان تناقض در کلام صاحب برهان
 برین معنی از مقابله فی الصحیح من مذنب و مرجوح دانسته این روایت را در مقابل
 ساقط الاعتبار است چرا که فی الصحیح من مذنب باعتبار قول بحرخی است و این روایت
 تجویز خودش فارفع الناقض التغایر الیهتین القائلین و بیان قول صاحب
 برهان در قول قایل و همچنین است حال عبارت برهان الی سابق هم گذشته
 پس باطل گردد و قول ناقض پس قوله فی روایت لایکوز در مقابل فی الصحیح من مذنب الی
 قوله و بعد رین کتاب است و بعد روایت الذبح المذبح الذبح جمع بجامعیت الجماعات
 و التفریع عدم جواز تفریق بر آن درین قول صاحب برهان تأیید مذنب توحید
 ازین جهت بر وجه تعدد مقدم آورده شد و در مقابل ساقط است چرا که از ورود
 منع بر تعدد و دلیل مذنب شروع در بیان و وجه صحیح بودن مذنب تعدد

اطلاق حدیث لاجمعه الا فی مصری آرند جوابش بوجه است اول آنکه بکتب محمد
 استدلال بر تقد و ازین قول کسی استناد نکرده بل مقصود بشرحی است نزد محققین
 مقبول نیست اگر استدلال باین درست بودی براینه امام محمد مجبور تقد و استدلال
 بدان نمائید اشتی دوم متوقف است بحديث لا صلوة الا بطهور که دلالت دارد بر
 صحیح بشرط بودن نماز بوضوء فقط و آن درست نیست و حملش آنکه بشرط
 بودنش یک شرط مانع نیست که بشرط دیگر هم بود و آن کلام مذکور نشد پس
 که شرط جمعه بنسب الی حنیفه است بدلیل دیگر نزدش ثابت گویند انرا معلوم بودند
 و اطلاق لاجمعه بدان به تعلق و نیز نزد امام ابو یوسف رح لاجمعه الا فی مصر خبره و اثر
 حنیف است یا اطلاقش بدلیل دیگر به فروع لهذا جمعه با تقد بموضعین مذکور است اگر
 این خبره و اثر صحیح غیر مؤثر بودی چگونه اقدام بر خلافت نمودی و همچنین نزد امام
 ابو حنیفه مطابق ظاهر روایت بل نزد ائمه باقیین نیز غیر صحیح یا مرفوع الاطلاق است
 از جهت توحید را اختیار فرمودند و نیز باتفاق اهل حدیث قول لاجمعه الا فی مصر
 مرفوع به آنحضرت نیست بل غیر صحیح از بنما صاحب بخاری در صحیح خود باب جمعه
 فی القری و المدن معقود ساخته و نزد محققین حنفیه هم موقوف بر علی کرم الله وجهه
 و بعضی صحابه دیگر است اگر چه این موقوف نزد آنها در حکم مرفوع است اثبات
 احکام مثل شریعت مصر و غیره بدان مینمایند و بر قول محمد نیز اطلاقش موقوف
 نشسته نزد محققین ناجایز و نیز استدلال بخبر و اثر بعد تحقیق تعیین مذکور فایده قوت

مذہب میدهند آنکه مذہب را تابع بر غیر و اثر سازند و محقق است که مذہب توحد است
 و جواز تألیف بیشتر طایفه و رت و حاجت و اگر از ورود و خبر و اثر مخالفی مذہب تبدیلش جایز
 بود اصل مذہب محبوب و مستعین نتواند شد که احادیث متعارضه با هم متخالفه
 مذہب را بعد بسیار اندکند انجیر حسری و موافقاتش از اطلاق لاجمعه الافی هیچ
 کدام از سابقین استدلال بر نقد و نیارده و مراد صاحب پرمان بنا بر تحقیق
 از قول آنکه موجودی حق کل فریق شخص است تألیف و لفظ اهل درینجا مثل قوله تعالی
 تذکر کشی با مر بها و قوله عز وجل و ادیت من کلشی برای استعراق علی الاطلاق
 نیست فلانیو هم ما یقویم اگر گوی که چون حدیث لاجمعه الافی مصر نباشد چگونه است
 بر شرطیت مصر و احکام دیگر بر مذہب حنفی ازین حدیث درست باشد گویم که از نا صحیح
 بودنش لازم نیاید که احکام مذکور غیر مثبت شرعی شوند چه جایز است که نزد ابوبقیه
 بر اثبات آن احکام دلیل دیگر بود گو مقلد انرا واضح نباشد قوله و در فتح القدیر
 بعد روایت اوحد آورده و عن محمد بن یحیی زناد و مطلقا الخ این کلام هم خالی از
 تحصیل است چه مراد محمد بن یحیی و محققین از جواز نقد و مطلقا دو جا است نهایت
 سه جا و مراد از مطلقا این است که نه بر میان باشد یا نه و نزد بعضی ضرورت
 و کبر شهر بود و یا نبود چرا که این قول مقابل قول ابویوسف است که نقد را
 مقید و بشرط بدین دو شرط نموده و فهمیدن جواز نقد غیر مخصوص در کلام
 فتح القدیر بر خلاف قرار داد و فیصله اهل تحقیق خالی از خطا نیست و توان

فتح القدير و رواه عن ابي حنيفة بن عمار و ابن ابي عمير و ابن ابي عمير و ابن ابي عمير و ابن ابي عمير
 يك روايت از وي بخلاف توحيد كه نزدش مذموب امام است از اينجا بلفظ عند مخرج
 مذموب آورده گفت و اصله عند ابي حنيفة لا يجوز تعدد ما في مصر واحد است و لهذا قول
 محمد را مذموب بودن ابي حنيفة نسبت به شرعي فقط نموده نه تجويز جمهور و پسنديده خویش
 بيان کرده پس قول فتح القدير دليل موحدين است نه مكثرين و از قول شرعي
 في مسجدين و اكثر كه مراد از ان تأمله است فقط بر ظاهر گشت كه لفظ مواضع كثره
 از زيلعي و غيره صدور يافته امثل مسجدين و ثلثه و اكثر كه از زائدي و غيره ناقل منقول است
 خطاست اصلي ندارد كه بعد از طيف ششم حادث شده و ما خود به بودن تعدد و ما
 ثلثه كه مراد قول شرعي است سنا في موحدين و حاضرين خواند شد بل معين قبل
 اليشان است اينقدر ميان قولين تفاوت است كه در كلام شرعي اين تعدد
 بي قيد ضرورت آمده و نزد محققين حاضرين مشروط بضرورت و حاجت است و
 شايد كه مراد شرعي هم مشروط بدین شرط بود كه حمل مطلق بر مقيد مجزاي عادت
 ايشان مجوز است چنانچه گذشت و بيان فساد دليل تعدد بطلان لاجمعة الان في مصر
 در تحقيق كلام بر مان حاليا گذشت قول فتح القدير بعد بيان وجه روايت توحيد
 به تسميه جمعه و استدعائش جامعيت الجماعات را و الاصح الاول الخ دليل
 بر بودن مجوز تعدد مذموب ابو حنيفة نيست زيرا كه معيشتش انك و صريح تر اطلاق
 مجوز تعدد است يعني تأمله بعلت حرج بر قبول محمد چنانكه دلالت روشن دارد

برین معنی سیاق و سباق کلام فتح القدر که برای سلیقه فن عربیت صحیح نیست این
 عین مقصد موحیدین حاضرین است چرا که نزد ایشان مطابق قول محمد و نیز در اینست
 بحقیقه نقد و تائید عند الضرورت جایز و اصح و مفتی به سنت نه معنی کلام فتح القدر
 صحیح تر جواز این نقد و تائید در سبب بحقیقه است و بضرورت جایز و اصح
 چرا که منعینی منافی قول خود شش در باب الامت است که اینجا جواز نقد و را
 بر قول محمد فقط مفتی به تصریح نموده گفت علی قول محمد راجح فمردان مقام
 بیان کرده از کلام درایه که بر قول اصحاب ما غار جمعه خبر پس یک امام رد نیست
 گو امام فاسق باشد و نیز مضاد قول است که توحید را بالمفظ عند سبب بحقیقه
 قرار داده و ایضا در باب العیدین تصریح ساخته که جواز غار عید تائید جاقول
 محمد است و در آن باب این هم گفته که غار عید و جمعه مشترک اند و شرط و است
 خطبه باین کلام لا خفاء فی وجه المناسبتین صلوة العید الجمعة فلما اشتترکت
 صلوة العید و الجمعة فی الشر و طحا الما ذن العام الا الخطبة لم تجب صلوة العید
 الا من يجب علیه الجمعة انتهى ایضا فی قوله و متوجه الی المصل و السنة ان ینخرج
 الامام الی الجبانة و یختلف من یصلی بالضعفاء فی المصر بناء علی ان صلوة العیدین
 فی موضعین جائزة بالاتفاق و عند محمد راجح یجوز فی ثلثة مواضع و ان لم یختلف
 انتهى و گمان نمودن این معنی که حصر نقد و تائید در کلام نسخ القدر از شر الای
 عید نیست مثل از ان واقامت و دیگر امور متعلقه صلوة جمعه است خیلی از این

بل طالب مستبعد چرا که معنی شرط نیست نزد اهل علم مگر خارج موقوف علیه که بدون
 آن مشروط را نبود و حضرت آتش همچنین است در کلام فتح القدیر و عالمگیری و غیره
 که بدو دانش غار عید با اتفاق نیست نیست یعنی در موضع رابع و شاکس منظر را
 نیست و همچنین خیال کردن عدم صحت استثناء منقطع و منقطع در کلام فتح القدیر
 باطل است چه معنی کلامش اینکه در هرگاه که ششتم و بر این کشت غار عید و جمعه و جمیع
 شروط حتی الاذن الامام مگر خطبه که این شرط در جمعه نه در عید پس الف و لام در شرط
 استغراقی است کافی قوله تعالی ان الانسان لخی حسر الا الذین امنوا که شاکس
 است همه شرایط را و تعلیماً باعتبار مفهوم لفظ الشرط که مستثنی است خطبه
 عید و جمعه را استغراق است از جهت باعتبار وجود خارجی اخراج و استثنای
 خطبه بطور منقطع بیان نمود و شکی خارج غیر جنس مستثنی منه را از روی تعلیل
 اوجال در مستثنی منه در کلام باری آنرا کافی قوله تعالی و اذ قلنا للکلمة السجدة
 لا ادم سجداً الا ابلیس کاینکه ابلیس را از جنیان شروده اند الا ابلیس را
 باعتبار دخول غار ایل در ظاهر تعلیماً مستثنی منه متصل گفته اند زیرا که مستثنی منقطع
 غیر نفیج و انتقاص غلط مخالف جهاننده علماء منقول و منقول است در هیچ
 کتاب ثابت نیست و بر تقدیر ثبوت حد و خط است مستثنی منقطع در هیچ
 الکلام مخرج نظام اکثر جا واقع چنانچه در ابلیس فصیحی مفسرین تجویز فرموده اند
 و فتح الاسلام و غیره در کرمیه و اولیک هم الفاسقون الا الذین تابوا من ذنوبهم

واصحاب الذين راى مستثنى منقطع والنسبة بينهما قياس در وان يجمعوا بين الاثنين
 الا ما قد سلف فرموده اند و نیز علماء نحو و اصول فقه مستثنى را بمقتضى و منقطع تقسیم
 نموده احکام را بیان ساخته اند گوشتى منقطع نیز اهل اصول از قبیل مجازا هم
 مستثنى یافته لیکن مجازا و دش غیر فصیح نمیکرد اند چرا که مجازا در افصح الکلام واقع مثل قوله
 تعالی و اشتعل الراس شیباً و غیر ذلک من الامثله که بر واقف اصول و معانی
 مخفی نیست و نیز حدیث اسنای متصل و منقطع آوردن بمعرض اعتراض بعلامه فقیه
 جبرئعلی و شیخی در عوام فایده نرساند و اینچنین شبهات طالب علمانه مسئله فتح القدیر
 با تخیل جمیع شروط عید و جمعه مگر خطبه و بعد مجاز هر دو در ماورای ثلثه نزد محمد منقوض نگردد
 و تفسیر کشاف آورده الا بلیس استثناء متصل لانه كان جنياً واحداً بین اظهر الا ان
 من الملايكة منثوراً بهم فغلبوا عليه فی قوله فسجدوا ثم استثنى منهم استثناء واحد
 و يجوز ان يجعل منقطعاً انتهى و در توضیح آورده و قد ذكر فی التوقیم و جبه حسن لكونه
 منقطعاً فاوردت ذلك فی المتن و هو ان الاستثناء المتصل اخراج عن حكم
 المستثنى منه بالمعنى المذكور والمعنى المذكور ان معنى الاخراج هو المنع عن الدخول كما ذكرنا
 حد الاستثناء و الاستثناء المنقطع هو ان يذكر شئ بعد الا و اخواتها غیر مخرج
 بالمعنى المذكور لنا غیر مخرج يتناول امرين احدهما ان لا يكون داخل في صدر الكلام
 و الثاني ان يكون داخل فيه لكن لا يخرج عن عين ذاك الحكم و حكم صدر الكلام ان
 من قد ثبت بها فاسبقها وقوله الا الذين تابوا الى غير عین ذاك الحكم بل معناه

شرع بکلام شارع حسب اتیان اللفظ نزد فقها ضرر نیست و اجتماع مطلق یعنی فرد کامل که
 عبارت از طرز توحید است متبادر از اطلاق همه و اجتماع است و مطلق اجتماع فرد
 ناقص بجهت امیزش افتراق و تفریق جماعت غیر متبادر و نامستعارت باین دلیل
 رجحان وجه توحید مذکور و ارتفاع منع مستطیر پیدا است و در بایه فی کتاب الزین
 آورده لان الثابت للمهرن بالاسکافا و هو ملک الید و الحجب لان الزین
 یعنی عن الجنس الزایم قال الله تعالی کل نفس بما کسبت و هیئت الخ فیس از آن
 گفته و الاحکام الشرعیة تعطف علی الالفاظ علی وفق الابدان انتی و این معنی را
 بسیار جادوان تصریح نموده که بروا نقض شخصیست و محقق فلا عبد السلام
 در شرح منار وجهه اراده فرد کامل و اخراج ناقص را در احکام چنین تصریح
 کرده لا خفاء فی ان الناقص کالعدم انتهى و در نور الالوار وجه عدم شمول
 لفظ رقبه بر فرد ناقص یعنی معیوب مثل زمنه و اعنی چنین آورده و نحن نقول
 الزمنه لیس بتخصیص بل هو غیر داخل تحت الرقبه المطلقة اذ هو ذایمه جنس
 المنفعة و الرقبه المطلقة ما ینکون سلیمه من العیب و المویر غیر مملوک من وجهه
 فلا ینا و لها اسم الرقبه انتهى ازین قاعده اصولی واضح که اسم جمعه و اجتماع
 شامل نیست اجتماع ناقص بطور تعدد را و اطلاق اسم جمعه بروی صحیفست
 بجهت پذیرفتن نقصان و عیب تفریق و از اینجا جواب دیگر بعد از اضرار اطلاق
 لاجمعه الا فی منعه توحید را بر متاعل واضح پس منع مذکور بر وجه جامعیت الجاعات

بطور توحید خالی از مکابره یا غفلت ازین قواعد نیست و نیز مواظبت آنسرور
 صلی الله علیه و آله و سلم بر توحید همراه صحابه و عدم اجازت تعدد آنها و اجماع
 صحابه بر تنفیذ بعد از سرور علیه الصلوة و السلام و قراین نوشتن حضرت
 عمر درین امر محمود و اعمال بصیغه امر سو که بلفظ کل که گذشت بر آئینه مرجع این وجه
 و جبهه و رافع چنین منع کرده است واضح گفتن فتح القدر جواز تعدد را دلیل
 است که توحید هم نزدش صحیح است و نیز این صحیح و تصحیح شمس الایمه معارض
 و مدفوع است تصحیح طحاوی مر توحید را و تبدیع حسیان الدین صاحب جامع صغیر
 و ترفیع صاحب مستملی و غیره تعدد را ازینجا ضرورت جامعیت جمیع جماعات و جمعه
 بر مذہب پیچیده رحمة الله علیه و بطحان قول قایل و ازین کلام مستحق شد که غلط
 است **فتح القدر** الخ اطراف شمس و ابین سن الاسس گشت قوله و نیز در فتح القدر است
 تحت قول الهدایه الجمله جامعه جامعته للجماع کلام فتح القدر درین قول صاف دلیل
 است مر موحیدین را و عجب از دعای تعدد که بمطلب منقولات خودش هم نمیرسد
 چرا که این قول صاحب هدایه علی مافی نسخ القدر دلیل موبد است که نزد صاحب
 هدایه جمعه جامع جمیع جماعات است اصلا تعددش روا نیست و مقبول و معمول
 بودن کتاب هدایه شرفا و عزبا معروف و از کلام نسخ القدر این هم واضح
 که روایت جواز تعدد مختار خرسی و موافقان و بیست سابق از او که از
 ثقات مذہب نه پسندیده ازینجهت او را بانی و بادی این امر گردانیده

تخصیص خبری و غیره و عدم انتساب با فقه منتهی ساخت قوله و هم در نسبت اذ لود

اقامتهای المصر علی قول محمد و هو المفتی به انتهى این نقل قایل مستلزم بطلان
عندیه خودش است چه ازین منقول واضح که تعدد نزد فتح القدر فقط قول محمد است
نه مذنب ایحیفة چنانچه معروف منکرین توجه است والا چنین گفتی علی قول ایحیفة و محمد
مراد ازین تعدد قول محمد مفتی به ثالثه است فقط چنانچه از فتح القدر و عالمگیری
و غیره در باب العیدین و از قاضیخان و شرح و قایم و غیره معتبر است و شهادت
کما سلف و درین مقام غور باید فرمود که خود این قایل چه قدر تعلیل و تدلیس
در دین کرده و در صدر فتوی این معنی منسوب بدیگری ساخته یعنی اول کلام
فتح القدر را که صریح در توحید نزد جمهور بود اخفا نمود تا حنی خفی گردد و آن نسبت

قال فی الدرایة قال اصحابنا لا ینبغی ان یقتدی بالفاسق الا فی الجہل فی غیر ما یجوز

الما غیره انتهى یعنی آن فی غیر الجمعة بسبیل من ان یتحول الی سبب آخر و لا یأثم فی ذلک

ذکره فی الخلاصة و علی هذا فیکره فی الجمعة اذ القدوت اقامتهای المصر علی قول محمد

و هو المفتی به لانه بسبیل من التحول حیث انتهی کلام فتح القدر بعینه درین قول لفظ اصحابنا

صیغه جمع دلیل صاف است که نزد جمهور حنیفة سوای قول محمد نماز جمعه جز پس یک

امام جایز نیست کو امام فاسق بود و ادایش دیگر جا موجب اثم و گناه است اگر چه

پس امام معتقی باشد لکن اقر عندهم ان مفهوم الروایات معتبر بالاتفاق و

ازینجا ثبوت خطا و ظن شمس الایمیه بودن تعدد مذنب الی حنیفة از کلام فتح القدر

واضح و نیز فسخ القید تحت قول باده لانهما لغایه مجمع عظیم الح و اشارت شش لوجه
تصریح نموده باین عبارت فان التقدم علی جمیع اهل المصر بعد تبرع عا و رقة الح و درستی
گفته لانهما لغایه مجمع عظیم اذ هی جامعه للجماعة المتفرقة فی المساجد و غیره انتهی از کلام
فتح القدر روشن که مراد مجمع عظیم در قول صاحب باده تمامه اهل مصر مقیمین جمعه اند
که پس یک امام این نماز گذارند و از گذاردن بمواضع مستعده بازمانند و باین است
مضمون کلام منقول مستملی کبریا پنجه ظاهراًست قوله و در عینی شرح باده می آرد و سببه
المبسوط الح این هم دلیل روشن است که از سرخشی و بسبب لفظ موضعین
و اکثر آمده که مراد از آن تأمل شده است عند المحققین علی ما مر و لفظ مواضع کثیره نزد
خطاست و عدم صحت قول بسبب سرخشی بالحق گشت قوله و در در غری می آرد

جائز الجمعه فی مواضع میصر الح این قول دلیل است که نزد صاحب در غری هم
زیادت لفظ کثیره بعد مواضع که عبارت است از ثلثه خطا و اختراع است از جهت
فقط لفظ مواضع آورده و عدم صحت این قول هم از ما قبل واضح و قول وی
لان فی الاجتماع فی موضع واحد فی مدینه کثیره الح دلالت دارد بر اینکه انحصار حج
بموضع واحد و شهر کبیر است و در تعدد و تأمل شده و لو حدش بهر ضعیف حج مرتفع است
قوله و بجز رالیق می آرد و تدوی فی مصر فی مواضع الح این قول را یک است غیاده
استدلال بقول بجز رالیق و بیان مرادش از ما سبق لایح حاجت اعاده نیست
و این کلام بجز رالیق بحقیقت قول زیلعی است لهذا گفته گذارده اشاره و المراد

ازین علی و نقل بحر الریق از حسنی لفظ فی مسجدین و اکثر دلیل بودید است که لفظ الواضع
 کثره ایجاد زیلعی است و ضما و قولش هو الواضح موصلا از بالا و الواضح و عدم تقصیر قول
 حسنی و ضعف استدلال باطلاق لا جمعة الا فی مسجد و تحقیق قول شیخ القدر بر هم
 عنقریب گذشت و قول بحر الریق و بما ذکرنا اندفع مافی البدایع ای خلافت تحقیق است
 قول بدایع از آن مندرج خواهد شد بل قولش بقول بدایع مندرج از آنکه قول بدایع
 مطابق ملتقی و سراجیه و دیگر معتبرین است و مذہب بجاز مطلقا نیست چه مذہب
 ابوحنیفه توحید است که مکررا را اگر مراد از مذہب قول محمد دارند و از حوا از مطلقا تا
 ثلثه گیرند یا این قول مطابق عندیه حسنی شمارند و لفظ مطلقا صرف برای رفع تقدید
 توحید و نقد موضوعین پس دارند و مراد مطلقا زیاده از ثلثه گرفتن خطا و خلاف جمهور
 است و کلام فنیبه دلیل بی اعتبار است که آفت اقامت جمعه بموضعین از اهل مدینه
 دیار حادث شده و در بعض کتب فقه آمده که بادشاه وقت زمین غصب مسجد جامع
 داخل نموده باین عجز بعضی علما جمعه دیگر اقامت کردند مع هذا محققین علما
 و ائمه فضلا حکم به بطلان جمعه هر دو بصورت محبت و یکی در حالت سلبت
 و سبوقیت نموده با وای چهار رکعت بعد جمعه از روی وجوب بنا بر احتیاط
 فرمودند و قول بحر الریق و آنچه در فنیبه است همه اش منبئ بر قول ضعیف لفظ
 مذہب است پس نسبت احتیاط در اد کردن این چهار رکعت ای خلافت
 مذہب ابوحنیفه منبئ بر قول محمد است نزد جمهور که آنرا صاحب بحر محتاجت

سختی مذہب قرار داده و ظاهراً است که احتیاط و عمل بان قوی الدلیلین به صورت
 تعدد و یاد کردن اربع است اینها صاحب فتح القدیر محقق حنفیه فایق و عالی رتبه از صفا
 بحر الریق بعد از ارج در اصول و فروع و فن حدیث و اسما در رجال و تخریج ماخذ مسایل از
 اتحادیت و دیگر فقهای ثقات مثل علامه ابراهیم حلبی و غیره ادای اربع را در صورت
 تعدد فرموده اند پس انکار صاحب بحر الریق در برابر اینچنین فحول جم غفیره و ثبوت دارد
 و اقوی الدلیلین بر توحید بمواظبت آنسر و صلعم این نماز را بلا ترک بمعیت صحابه وضع
 و اجماع صحابه بر آن و فرامین نوشتن حضرت عمر بجمال برای این کار و امر آنسر و
 علیه السلام در صورت فارغ شدن امام جمعه ازین نماز و نیافتن مقتدی این نماز را
 بآن امام با دای نظرنه بمقد و جمعه باین کلام حسن نظام سن ادرک من الجمعه کعبه

فلیصل الیهما آخری و سن فاسته الکرکعان فلیصل اربعاً و قال الظهر و راه الدار
 نطقه بر آینه ثابت و متحقق و به تحقیق شناختی که مقتضای دلیل اطلاق را بر مذہب
 ابو حنیفه غیر معتبر و نامسلم و بودن جمعه جامع جمیع جماعات و تسلیم این وجه
 بر مذہب ابو حنیفه رح مفید بل واجب و این در صورت تعدد بسبب فرقه و افتراق
 جماعت حاصل نیست پس قطعاً گردید قول صاحب بحر الریق لایحه حاصل مع التعدد
 و آنچه از علامه جزایش در تحفه منقول شد که قول باجماع مطلق قول بالا احتیاطاً نیست
 غیر مسموع است نزد اهل تحقیق چه جمعه را اجتماع مطلق فرد کامل بر مذہب فخر رازی است
 که وجوبش عنقریب ذکر یافت و آنچه علامه مذکور نوشته که دلیل عدم جواز تعدد یا

نشده سنی بر غفلت است که دلش حالیا دریافتی و قضیه ضرورت و حاجت را در
عدم اشتراط اجتماع مطلق و خل دادن و گریختن لا یکلف الله نفسا الا وسعها و ما
جعل علیکم فی الدین من حرج بر آن گواه آوردن عجیب تر نسبت از نشان مثل وی چه در امور
منصوصه از آن کسر و صلح قول یا فعلا تکلیف و حرج را گنجایش و داخل نیست که هیچ
فی موضوعه لازم آید عدم معرفت شارع این قضیه را و هوکما تری و نیز لازم آید مثلاً ترک
غسل واجب بایام کسر و گذاشتن صوم فرض در موسم گرما غیر معذورین را بعلت
تکلیف و حرج و لا قایل به احد و ایضا مقتضای تکلیف و حرج نیست که تعدد و بقدر ضرورت
و حاجت جایز باشد و آن منحصر در اینست یا نشسته مجوز بر محله که عدم جوازش مفصل
بکرات معین گشت پس استدلال بقول بجرایق بر جواز غیر محصور بر خلاف فیصله محققین
چنانکه عنده غیر ما هرین است خالی از قلت تدبیر نیست از اینجا بوضوح پیوست که قول قایل
ازین کلام صاحب بجرایق ثابت شد که قول صاحب بدایع الحی محض غلط و ظاهر السطون
است و زعم این معنی که در اعتبار صاحب بجرایق کسی مجال انکار نیست و این بر عدم
ملاحظه کتب فقه چه بسیاری مسایل صاحب بجز نفعها مقبول و مستند نیست بل چندین جا
قولش ناپسندیده روایت مخالفش را راجع و مفتی به شمرده اند که بر طالعین عیون
و تنویر البصائر شرح اشباه و بر ملا خطین در مختار مخفی مانده اند برای اطمینان
تا واقعین بعضی روایات در اینجا منقول میشود و در مختار فی کتاب البیوع
رفع قول صاحب بجز غیره باین کلام مذکور و قال محمد یاخذ فی الاول بعینه و

با تخیار دمی الثاني بسبعة ونصف به و هو اعدل الاقوال بحرفه المندفوع وغيره
 قامت لكان الفصحى ستالي وغيره قول الامام وعليه المتداول في التعليق انتهى بعبارة السيد
 قولي انه صاحب جواز اعدل الاقوال بحرفه صاحب در مختار رائد اختلاف متون غير اعدل و
 فتوي بر ضد شش داده و همچنین صاحب نه فاليق بنا اختلاف صاحب جواز اختيار نموده از انجمله
 شش شش این روایت توفیر الله بصائر و در مختار رقم نموده میشود و ما یبطل بالشروط الفقه
 ولا یصح لغایتی البیع القسمة و الاجازة و الرجعة قال البصائر فاذا ذکرتموها متعالم اکثر و غیره
 قال یحییٰ فی بخره و در خطاء و الصواب انها لا یبطل بالشرط اعتبارا لهما باصلها و هو
 النکاح و اطال الکلام لکن بعقبه فی النهر و فرق بانها لا تقتر بشهر و در محروله حجتی است
 علی حرة نکحها بعد طلاقها و یبطل بالشرط بخلاف النکاح انتهى کلامهما فی باب الشقوقات
 من البیوع پس قول صاحب در مختار لکن بعقبه فی النهر الخ برهان صریح است
 که با وجود ایضاح و اطالت کلام بحرفه و درین سکه صاحب نه فاليق اثرانی پسندید
 بل سکه برخلاف شش است که دانیده پس بطلان قول قایل و چون در اعتبار
 صاحب بخر کسی را مجال نیست الخ برنا و اقفین فن هم اظهر من البیان گشت
 قوله و نه فاليق می بخار و دودوی ای الجملة الخ این کلام مضرت بموجبین جاحظ
 نیست اند چه که مراد از مواضع در کلام نه فاليق نزد انها است جاست فقط و انهم
 محمول بر مواضع ضرورت و حاجت است که فصل مرار و آوردن صاحب نه
 فقط مواضع درست بر زیبایی و غیره که فقط کثیره از طرف خود آورده اند که در اند

و در قولش و ادعای محمد بن ابی امام استارت است که این روایت است از امام نه مدعیش
 و گفته شد که بعضی محققان متناهیست شرعی است بی اثبات نسبت این امر با امام اگر چه
 محمد و لفظ علیه الفتوی دلیل حصر تامله است چرا که فتوی زیاد از دو جایاسته جا
 از تصریح نیافته و دخل و ادلش حرج را در اجتماع موضوع واحد هم دلیل حصر مذکور است
 نه که و همچنین است در فتاوی عالمگیری که بالاضد علماء اتفاق کرده الح این هم معتقد است
 نسبت چه هرگاه معنی مواضع کثیره تامله قرار یفت روایت عالمگیری هم مثبت زیاد
 نشده بل مفید مطایب صریح گشت و خود کلام عالمگیری در باب العیدین صریح است
 به حصر نماز عید و جایاسته جا به قهر است نزد صاحب عالمگیری و غیره از محققین که نماز جمع
 و عید در شهر ایضا متحد است از اینجا نیز درش حصر تامله و مراد داشتن فقط این مقدار
 از مواضع کثیره در باب الجمعة واضح و کلام عالمگیری در این باب مثبت و مجوز اقامه
 صنفه العید فی موضعین و اما اقامتها فی ثلثة مواضع فعند محمد حرج مجوز و عند ابی
 یوسف رجحان مجوز کذا فی المحیط انتهى ایضا فیها و یستلزم للعید ما یستلزم للجمعة
 الا الخطیئة کذا فی الخلاصة انتهى و این قدر هم مفتی به و معتقد علیه بعبارت صریح است
 و این را قول آئینیه واضح و صحیح نیستش مطابق امام شرعی و اتفاق است
 و حالش آنچه که است بار ادانستی ازین تحقیق ظاهر گشت که مطابق نقل فاضل
 کامل و بیوی قدس سره خود مجوزین غیر حاضرین که این تجویز خود را بر خلاف
 عالمگیری رواج داده اند مصداق غرض لطانی اند مع هذا امر و اینست ادوی

مذکور مفتی بسیار معتقد بود و ممنوع و الامتداد باید که عمل بر دیگر کتب معتبره در روایت الحاش
 سابقا قطع الاعتبار گردد و ولای حوزه احد من اهل العلم و در کلام عالمگیری خلل بوجه دیگر است که
 مواضع کثیره را قول ایچینه و محمد گفته و در سابق محقق گشت که این عبارت از طرفین
 منزه من خشی هم اصلا منقول نیست مگر گفته اید که صاحب عالمگیری تجوید خویش بیان نداشت
 مطابق عندی زلیح و غیره لفظ مواضع کثیره آورده چنانکه دلالت دارد بر این معنی
 قول عالمگیری در آخرین روایت کذا فی البیحه که ناقل بحجت تدلیس و تعلیط و فتوای خود
 نه نوشته و نیز این قول خود بکلام فاضل مذکور منقوض چرا که در عالمگیری فی کتاب الذباج
 خود در بیان جالور کافران که برای آتش خانه و بتان مقرر کرده اند اگر مسلم بنام خدا و حج
 کند و ادا داشته و حرام ندانسته از آثار خانیه و جامع الفتاوی روایت منقول
 ساخته و فاضل مذکور جالوری را که در حق آن آواز و شهرت برای غیر خدا داد
 خواه آن جالور مرکب از ابودینا مسلم را تخصیص تحکیم فرموده حرام محض نوشته
 و سلب حرمت میبست و خنجر بکرمیه و ما اهل به بغیر الله منتظم نمود و گو بوقت ذبح نام خدا
 بران یاد نگرفته شود و شواهدش از تفسیر نیشاپوری و کتب فقه ایراد فرمود که بر
 ملاحظین تفسیر فتح العزیز و فتوای ذیحجه فاضل مسطور این معنی مخفی مانده و روایت
 عالمگیری نیست مسلم ذبح شاة بلجوس لبیت نار هم اول کافر لایتم لوکل لانه
 سحی الله تعالی و بیکره للمسلم کذا فی التاثر خانیه ناقلا عن جامع الفتاوی و می نویسد
 تکره و بیکره للمسلم مغیثش آنکه و مکرده است این ذبح یا این فعل یا اکل برای

مسلمان نه حرام از اینجا واضح که فاضل دهلوی این روایتش را باور نداشته برخلاف
 رقم فرموده اگر که امام عالم دیگر سلسله خلافت عالمگیری از کتب معتبره منقول نموده بر آن
 فتوی در دسترس عاقله مضائقه اگر بخیال کسی گذرد که فاضل مذکور این مسئله عالمگیری را
 ملاحظه نفرموده حرمت ذبیحه مرقومه علی الاطلاق نوشته درین صورت مخالفت
 عالمگیری از ایشان عمد العمل نباید تا گفته شود که روایت عالمگیری را معتبرند هستند
 جواب اول آنکه ملاحظه کردن عالمگیری از امثال این فاضل در چنین مسئله که
 فتوایش کمال تفتیح و تحقیق لغور تمام نوشته شد خلاف قیاس است این امر هم
 از عندیه منکرین حرمت دوم بالفرض التسلیم که شاید فاضل مسطور ملاحظه این مقام عالمگیری
 نفرموده باشد پس الحال بر غیر حاضرین لازم آید که این روایت عالمگیری بفتوای حرمت ذبیحه
 مسطوره مردود شود و معمول بها نماند و این مناقض منقول ایشان است یا نه و ثانی
 بر ایشان که فتوی و کلام محقق دهلوی در عندیه ایشان غلط است پس چگونه نوشته فاضل
 مسطور اعتبار عالمگیری بمبطله تمام نزد اینها قطعی القبول و الصواب بود و قابل خطا نشود
 اگر گفته شود که عالمگیری این مسئله را از آثار خالی و جامع الفتاوی آورده نه وارد
 خویش بیان کرده جوابش اینست که در مسئله تعدد جمعه بمواضع کثیره هم تجویز خویش اظهار شده است
 بل نسبت آن به بحر اریق داده در آخر گفت کذا فی البحر و ایضا اکثر مسائل فتاوی
 عالمگیری منبجی بر روایات کتب موحدین و حاضرین تا اثنین و ثلثه مثل غریب و
 مستراحیه و خلاصه محیط خرسبی و جواب الفتاوی و عتائیه و جواب الاخطا طری و بالع

و جوهره نثره و غیر ما است که بر ناظرین عالمگیری این امر ظاهر تر از بیان است و چون
نزد این قایل و آیات این کتب غیر مفتی بها و نامعتمد است باز چگونه روایات نقل
نمود معتقد و مفتی بها خواهد شد از فساد الهی علیه استلزام فساد الهی که محض صرح
فی موضع پس ابو صوح پو است فساد قول قایل و همچنین در فتاوی عالمگیری
الح قوله و در حقیقه الامت می آورد مجوز فی موضعین الح بطلان استدلال از علامه
الامت بر تعدد مطلقا مفصلا گذشت قوله و در شرح کبیر منیه المصل بعد ذکر روایات
توحد الح این کلامش مبطل قول خودش است چرا که در شرح کبیر منیه المصل
راذهب ای حقیقه و اظهر روایت پسندیده و صحیح جواز تعدد و نزد پیچید قول خنسی
کرد و در شرح صغیرش صحیح تعدد را بلفظ قلیل تضعیف نموده و توحد را ظاهر تر و
اختیار فرموده و ایضا تضعیف قول خنسی از بیان سابق مویدا و عبارت
شرح کبیر و صغیر منیه المصل نیست اقامه الجمعه فی موضعین او اکثر من مصر واحد
و اصح الفقه عن ابی حنیفه و ایقان و الاظهر عدم جوازنا الح انما يجوز اقامه الجمعه
فی المصر فی موضع واحد لا اکثر فی ظاهر الروایه عن ابی حنیفه و عنه کقول محمد انها يجوز
فی مواضع متعدده قیل هو الاصح الح قوله و بعد درین کتاب در ذکر دلیل ابی یوسف
الح این قول غیر نافع مطلب این قایل است چه کلام شرح کبیر برای بیان
دلیل و عندیه خنسی است نه آنکه خودش این دلیل پسند کرده چرا که مختار نزد
است بظاهر روایت و اظهر از انام و قولش لان فی المصر فی موضع او

و ضعیف حرجانی المدینه الکبیره دلیل واضح است که خرج نزد شیعی در موضع واحد و ضعیف
 است نه در ملائکه و در شهر کبیر است نه ضعیف و توهم نه فتنه در توحید دلیل تراوی نمی تواند
 زیرا که این امر باور الیوت و دموکری است و اعتبار شرعا امور اکثریه غالبه انظر
 و قدرت این امر از قولش و قد یكون فیهم الفتنه لبقا ینلیه هم روشن و در اکثر اوقات
 از توحید موت و اصلاح فیما بین و برکات کثرت جماعت و رفع منازعت بحجت نصیحت
 اهل ایمان حصول می یابد ازین باعث این دلیل همی را اهل علم نه پسندیده و در
 و سنیت توحید اتفاق دارند و در فضیلتش نوعی اختلاف و نیز منقوص است جماعت
 پنجگانه که فیما بین اهل اکثر محل اختلافی می باشد پس این که بحجت خوف میجان فتنه مسجد لشیرا
 گذاشته برای جماعت محله دیگر و ند و بطلانش ظاهر و بالفرض سلمنا که توهم میجان فتنه
 و اختلاف موجب تعدد است لیکن باید که حضرت تعدد نزد این استدلالیان گزیده
 را که این اندیشه دارند در ایام اندیشه روا باشند نه تعدد مطلقا چنانکه دعوی آنها
 هست پس تقریب ناتمام است و بیان ضعیف استدلال بشرطیت اطلاق مصر و
 تحقیقش در هر فریق سابق مشروحا ذکر یافت قوله و نیز ابراهیم حلبی در ملتی البحر
 الخ این قول دلیل است که لفظ کثیره بعد مواضع نزد ابراهیم حلبی خطا و مخالف
 صحیح است و دانستی که از مواضع تامله مراد است پس مدعا حاضرین از رویا
 منقوله منکرین هم حاصل قوله و در در مختاری آرد و تودی الخ دفع این قول
 از ما سبق واضح استغنی الا عادة است و در حقیقت کلام منقول صدق در مختار

کلام عینی و فتح القدير و بحر الرائق است که بطور قصر عبارت آنها آورده و در اینجا نیز
 قابل تذکره و افع شده که آخر کلام در مختار که لفظ احوط بر خلاف مطلق است
 مذکور ساختن و آن نسبت که حرره فی البحر فی الجمع الاظهر مغیرا للمطلوب و الاحوط تنبیه
 آخر ظاهر است و وقت آن وجوبه علیه الاخر الوقت انتهى و عجب است از صاحب در مختار که از
 امامت فتح القدير تعدد را که فعل محذوب و مذکور ساخت و مذنب خود جمهور را که از
 در آیه بلغظ قال اصحابنا بینه جمع منقول است بیان نکردند شاید که رجوع افتح القدير
 میسر نشد یا غرض دیگر باشد بر ترک و الله اعلم و کلام امامت فتح القدير بنما در صدر
 او راق گذشت فلینظر قوله و در طحاوی و حاشیه در مختار تحت قوله مطلقا اینجا
 قول طحاوی درین قول صاحب دلیل است که مراد از مطلقا بعد مواضع کثیره است که
 ضرورت در اینجا بود و یا نبود و نیز فاصل باشد یا نباشد معصود آنکه مطلقا فایده غیر
 می بخشد چنانچه غیر حاضرین هم برده اند لیکن طحاوی و تفسیر مطلقا تعمیم ضرورت را
 خلاف محققین آورده چه نزد ایشان مبضه و رت و حرج و کبر شریعت و تعهد و اصلاح است
 که مراد فایده مطلقا نزد آنها تعمیم حیلوله نه است فقط قوله بالاطلاق الخبر و هو لاجته
 الا فی مصر الخ متبادر از خبر حدیث مرفوع میباشد و نزد اهل حدیث بل محققین
 حنیفه هم مرفوعیت ثابت نشده موقوف بر بعض صحابه است لابد العوی خبر
 و مرفوعیت من الایات بسین ضعه و بیان فساد استلال باطلاق لا جمعه
 در قول صاحب بران مشروح گشت و قولش لان فی الزام اتحاد الموضع الخ دلیل است

که در تعدد و جایاست جارج مرتفع و در حق کسیانیکه قریب المسافت از جامع اند
تعدد و اینست و آنچه گفته که لیل بر عدم جواز تعدد یافته نشد بل تقضیه ضرورت عدم
استراطوی است زحاکتشی در دفع کلام صاحب تحفه گذشت پس استدلال بر جواز
علی الاطلاق از کلام طحاوی قابل استدلال نیست قوله در هیچ الغفار سبکاید إلح این کلام
یعنی از بیان فساد است که وجوبش در نظایر آن گذشت و قول هیچ الغفار و به خرم
فی اکثر بعد ذکر مواضع کثیره ظاهر الاختلال است چرا که در کثرت فقط لفظ مواضع مذکور است
و نقل هیچ الغفار از حسنی مسجدین و اکثر نداء میدهد که لفظ مواضع کثیر از وی ثابت
اختراعی است و بیان قول زلیعی و حسنی و فتح القدیر باقی گذشت در قول هیچ الغفار
اعاده ندارد و آنچه گفته و ذکر فی بعض المعبرات ان ظاهر الروایه جواز ما فی موضعین
فی اکثر من ذلك و علیه الاعتماد إلح این کلام هیچ الغفار مصرح بطلب حاضرین است که از وی و یا
معبرات تاثلثه هم درست نیست چه جای زیاده از ان و اینست مقتضی و ظاهر الروایت
و درین کلام رواست برین قایل که روایت حمضر را غیر معتبر شمرده و صاحب هیچ ظاهر
الروایه و علیه الاعتماد از بعض معبرات قرار داده و لکن قول صاحب هیچ و لکن الذی
ما ذکرناه درست نیست چرا که مذهب ظاهر روایت میباشد مگر از مذهب قول محمد با عده
سرخسی مراد دارد و در خیریه مذکور است لا یعدل عن ظاهر الروایه ملامه حوا ان ملحق
عن ظاهر الروایه نیست علی لابی حنیفه رح و لا قولاه فی البحر الرائق فی کتاب القضاء
ماخرج عن ظاهر الروایه فهو مرجوع عنه لا قرر فی الاصول من عدم امکان صدور

تولین مختصافین متساه من من یجتهد والمرجوع عنه لم یبق قولاً له انتهى ودر جای دیگر چنین آمده است
 ظاهر الروایة ایست بر آنکه ما مشر الحنفیة انتهى ازین تحقیق قول قایل ازین قول صاحب
 بیج الغفار نیز تحقیق پیوست الخ باطل فاسد گردید قوله ودر رسایل الارکان تألیف
 مولانا علی سید عبدالعلی رحمه الله مرقوم است الخ این کلام قایل موصل بر ادش و مغوت
 مطلب موحدین حاصرین نیست چه مولانا موصوف نیز جواز تعدد را قول امام محمد قرار
 داده و روایت از امام ایچینفیه نزد پیشین بیان فرموده چنانکه قول شان قال الامام محمد
 ورواه عن الامام ایچینفیه ویده الروایة الخ لخص قاطع نزد ما هرین درین باب است غایت
 مافی الباب آنکه این روایت ابی حنیفه و مذنب محمد را مطابق قول محققین مختار نموده
 مفتی به قرار داده اند و آن موافق مدعای حاصرین است چرا که مراد از جواز تعدد مطلقاً
 ثالثه گرفته بلفظ الثنین و اکثر که نزد فقها در باب الجمع عیدین برای ثلثه مستعار شده
 تعبیر فرمودند و از برای قطع ماده زیادت از مقدار مذکور بلفظ ثلثه و اکثر و نحو آن کلام
 خود را سیاق ندادند و همچنین لفظ مواضع کثیره موهم این زیاده را ترک نمودند
 و تعدد ثالثه نزد ایشان هم بر طبق قول محققین محمول بر مواضع ضرورت و احتیاج
 حمل بر طبق بر غیة مجرای عادت فقهای خواهد بود و مراد از مطلقاً نفی مذنب ابی یوسف
 و سلب تفتید حیلوله نه است و اگر مراد کلام شان بر غیر شباهت در حمل نموده این روایت را
 نزد ایشان مذنب ایچینفیه قرار دهند چنانچه مرعوم ناقصین کلام است بر آینه منی برتا
 قول شمش الایمیه بی اسناد بنام کتاب محمد و همچنین معرکه الفحول خواهد شد که ^{ضعف}

بوجه شناختی و آنچه بر وجه جامعیت این اعانت بطور قیاس منع مشهور بوده نمودند رفع و نقیض
 مع دلیل اباست سابقا در تحقیق کلام فتح القدر و غیره بر وجه تفصیل و توضیح یافت و اینهمه از
 امیر المومنین علی کرم الله وجهه از صحت اثر بعد و جمعه مروی ساختند و نسبت به تحقیق از منتهای حاجت
 این تمییز بقول نمودند منافی مقصد قائلین لوحده و حصر نتواند شد بچند وجه اول آنکه می نمایند
 مشاییر و حنیفه محققین جمایر اصلا از جناب امیرالمومنین اهل ایمان و صفت جم غفیر با وجه ثواب
 و فحش بالغ درین امر این اثر مروی نساخه این تمییز را از کجا بهم رسید ثانیاً آنکه بر سر
 این تمییز هر دو آنکه بی اسناد مذکور گردد و قابل حجت نیست و ظاهر است این اثر بقول اهل الان
 سند ثقات نگردیده چگونه صحیح قابل حجت بر منبج این تمییز تصور گردد و کلامش در منبج
 یر نفی اعتماد اینچنین اثر بحجواب مخالفین مذرب این است الجواب ان هذا النقل ان صح
 عن ثعلب ثعلب لم يذكر له اسناداً حتمی بکجه به اتمی و جای دیگر در ان کتاب بحجواب
 مخالفان چنین پرداخته و الجواب ان يقال اولاً این الاسناد الثابت بهذا النقل
 عن ابن عباس فان اول ما يجب على المحقق بالمنقولات ان يذكر الاسناد الذي يسلم
 به صحة النقل لا بمجرد ما يذكر في الكتب من المنقولات لا يجوز الاستدلال به اتمی و ثالثاً
 بالفرض سلمنا این اثر مندر و صحیح است لیکن مراد از نقد و تا دو جا است فقط یا سیم
 نه زاید و آن هم محمول بر صورت ضرورت و حاجت است فلا تمییز الاستدلال
 به علی الجواز غیر المحصور مطلقاً و راجعاً آنکه معارض است بقول امیر المومنین و فسر
 امام المسلمین حضرت عمر رضی الله عنه که در باب لوحده بحال مرقوم فرمودند و نیز معارض

بمواظبت آنسر و صلعم همراه صحابه لوحه را و الايضاً اكثر اقبال ابن تيميه نزد جمه و از مقبول است
 اين پنج فاضل كالی شاه عبدالعزیز و ملوی علیه الرحمه تصریح نمائند که این تيميه انکار غوث
 و قطب ابدال کرده و تمیزش ابن القيم بر دوی پر دخت و نیز انکار سفر زیارت قبول انبیا
 علیهم السلام بجهت آنست که معنی حدیث لا تشدد الرجال از وی صدور یافته که این باجماع
 درست است بر مطالعین و قات شرح مشکوٰۃ ملا علی قاری و غیره واضح است ^{بعضی} اینها
 علی حکم یکفر کسی که اهلماق شیخ الاسلام بر وی نماید کرده گو بعض دیگر بنوعی کفرش پر دخت
 و کشف الظنون مرقوم است ببحث ابن تيميه و ابن الزمکانی فی مسئله اطلاق و فی حرمت
 رشد الرجال الی قبور الانبیا و فتنوا ینیه منها الابحاث الجمیده و کتاب الدرۃ الیمیه
 العلما فی رده همتی صرح بکفر من اطلق علیه شیخ الاسلام فانتدب حافظ الشمامس
 ناصر الدین فجمع کتابا سماه الرد الوافر علی من زعم ان من اطلق علی ابن تيميه شیخ الاسلام
 کافر انتهى و نیز معروف است که وی غیب جنبی دارد و نزد امام احمد لوحه است و نقد
 بی ضرورت تا بموضعین هم جایز چنانچه در معدن رعین تصریح است این اثر نزد
 امانش نیز صحیح بل حجت تواند شد پس فساد قول قایل بالجمله از تصریحات این
 ائمه کبار کا الشمس علی رافعه المنار الخ واضح شد قوله و شک نیست که لفظ موضع
 کثیره و مواضع متعدده و اشنین او اکثر نفس قطعی است الخ بیان فساد این قول
 و توضیح جوابش چندی وجوه اول اینکه لفظ ثلثه هم قطعی است از اقسام خاص که زیاد
 بر آن جایز نیست چنانچه علما اصول در تحقیق مراد کریمه ثلثه قریه که حیض است یا غیره

اختلاف الحنفی و الشافعی تصریح نموده اند بکلیه قطعیست لول این لفظ قویتر است از قطعیست یعنی
 مواضع کثیره و دشمنان اکثری را که عموم مثل این الفاظ ظنی و مخصوص بفخر الاسلام و تابعان است
 است و نزد جمهور از ضمیم عموم نیست بجهت عدم استیعاب و استغراق افراد و در لول
 بخلاف ثلثه که نزد تمام حنفیه خاص قطعیست پس عمل بحد لول ثلثه و حصه معتبر باشد بحد لول
 مثل مواضع کثرت پس ترک عمل بحد لول ثلثه و ترجیح مواضع کثیره بر آن ترجیح بلا مرجع بل ترجیح
 المرجوح است و آن ناجایز در مسلم الثبوت گفته الجمع المنکر لیس من ضمیم العموم خلافاً لفظ
 منهم فخر الاسلام و الغزالی انتهى و در لول الاول آورده و لکنه مختار فخر الاسلام اما لا یشرط
 الاستیعاب فی معنی العام بل یمکنی بانتظام جمیع من المسمیات و اما عند من یشرط الاستیعاب
 و الاستغراق فیه یکون الجمع المنکر و اسطه بین الخاص العام علی ما ذکر فی التوضیح انتهى
 ثانیاً آنکه جمیع کثرت صدقش بر جمیع افراد برابر است و ثلثه نیز از افراد جمیع است چنانکه محقق
 است پس بقرینه تصریح معتبرین این فرد راجع و متعین شد و احتمال دیگر افراد بر خاست
 و منافی قول قائلین بعمومش هم نشد که عادت ایشان است که عام و مطلق را ذکر نمایند
 و بقرینه تصریح دیگر جامعید و مخصوص مراد دارند چنانچه در در مختار مذکور است و صرح فی
 الرهبانیه بوجوب التعمیر و ذیح الحجات و لم یقید بما مر دلعله اعتماد عادت هم انتهى و ثالثاً آنکه
 اگر مراد باین الفاظ غیر محصور گیرند مخالف مذہب علما و ثلثه خواهد بود و آن روا نیست چه در
 سابق تعیین یافت که بمذہب التوحید است و عجز از تعدد و منحصر در دشمنان یا ثلثه و زاید
 از پنج کدام کتاب تلفظه امام ثابت نیست و نیز مواضع کثیره و مانند آن اگر چه در حدیث

است ما در ای ثلثه را یکی بعرف فقها در باب الجموعه یحیدین مخصوص ثلثه است و بسا بود که
شی عام مطلق باعتبار لغت مخصوص و عقیده گردد باعتبار عرف عام یا خاص مثل دایره که در
لغت یزیدیه را گویند و در عرف مخصوص چهار پایه بل نزد بعض با سپ گشته و چنانچه
در موجود در اصل فنی خارجی را شامل لیکن وقت اطلاق در عرف بسیار و متعین
خارجی است که تقریر فی مقوله و ایضا تخصیص عام نزد ایشان جایز علی الخصوص
وقت قیام قرینه در مسلم الثبوت آورده اما التخصیص فی محور فی کل عام است
و جای دیگر گفته و جایز بالعقل خلافا لطایفه استی ایضا التخصیص جایز اعتقاد و
استقرار خلافاً لثبوت و استی و نیز توصیف مواضع کثرت یا مستعده از علما و ثلثه و
شمس الامیریل از متون معتبره قدیمه اصلاً ثبوت نیافته چنانچه مبررات شش^{خته}
پس اینچنین توصیف جعل محل اجرای قاعده اصول النکره الموصوفه بصفة عامه
تقدیم عموم تواند شد و تقدیمش مطلقاً هرگز دلیل بر عموم و شمول مذکور نتوانست با وجود
آنکه معنیش خود این قایل از طحطاوی منقول ساخته که مساوی احوال بنال ضرورت
ام الا فضل من جائی البلد نرا ام لا باز فراموش نموده مخالف منقول خویش
بیان می نماید پس چگونه مطلقاً اول دلیل بر عموم مسطور خواهد شد و مراد
گرفتن از لفظ اکثر بقیمه تقابل موضعین زیاده از ثلاثه یا جایز و محاکمه فیصله
مرقوم الصدر اول دلیل است بر ثلثه فقط و دلائل ایشان بر شرطیه مصر و اطلاق
و تحقیق مصر در بر فریق مقتضی عموم نیست چه این دلیل برای نفی توحید یا تعدد

تا اثبات بمقابل قول ابو یوسف آرند و لفظی مذمتی بطلان ثالثه فقط حاصل ایشان
 را چه ضرورت بلحیه است که اطلاق غیر مخصوص خلاف مذمت عند الثلثه مراد دارند پس
 وقوع حاجت نزد آنها برای تعدد دلیل قوی تر است نه اطلاق لاجمعه لهذا صاحب
 در مختار و غیره دفع حرج و حاجت را فقط در دلیل دخل داده اند از اینجا بطلان
 علاوه بودن این دلیل واضح و مقرب است که خاتمه حاجت در ثلثه منحصراً پیش عاودین
 ثبوت مساوات یافت و اتمام تقریب بظهور پیوست و بطلان قول مجوزین تعدد
 غیر مخصوص شیوع پذیرفت و زیاده بیان فساد استدلال اند اطلاق لاجمعه در قول
 صاحب برهان و غیره مشروح گشت پس واضح گردید که قول قایل شکست که لفظ
 مواضع کثیره الخ خبر مغالطه ای عوام منتهی به دیگر نیست قوله و نیز معلوم شد که وجه رد
 توحید لفظی وجه تسمیه الخ این قول هم حشو است چرا که از ورود منع بر وجه تسمیه مذمت
 گذاشتنی نیست بر اکثر سائل و دلایل مذمت شبهات و اعتراضات ایرادی با
 و مذمت نزد اهل تدین برقرار میماند و نیز ایراد منع مسطور و مکاره محض نیست و در تفصیلش
 در قول مستح القدر و بحر الیق و غیرها بالابوضوح پیوست حاجت اعاده ندارد قوله
 و نیز وجه تسمیه جمعه مستح درین نیست الخ از عدم انحصار وجه تسمیه لفظ دیگر این
 وجه را ضرر نمیرسد چه ثبوتش بخلاف تسمیه بدور اسلام وقت ادعای این غاز
 بیکجا و نزول کریم جمعه در آن قرار یافته و قول شرح عینی بر هدایه مع تقدیم قول
 سمیت مذکک لاجتماع الناس فیها راجع و ناظر بقوله و این وجه است چرا که مراد

اجتماع فرد کامل است نزد محققین و این مستباد است در اطلاق که مردان منحصر است
بموضع واحد و خود عینی و وجه دیگر را تضعیف بلفظ قلیل ساخته و قولش در آخر و جمله قول
از ابن سیرین هم دلیل قوه وجهی موحدین است که اهل مدینه قبل از قدوم آنسر و رحم
و نزول سوره جمعه این نماز را یکجا با سعد بن زراره صحابی ادا نموده جمعه نام نهادند
پس در آن باب سوره جمعه نزول یافت که لایحقی علی اهل الحدیث و التفسیر قول
عینی مثبت نقیض عام ناقصین بکثرین است من حیث لا یثبثون و در بیضاوی
تصریح است اما سیم جمعة الاجتماع الناس فیه یصلوة و کتاب العرب سیمیه العروبة
و قیل سماء لعبد بن لوی الاجتماع الناس فیه ایة انتهی و در کشف یوم الجمعة یوم
الفوج الخمیس کقولهم ضحکته للمضحک منه و یوم الجمعة سیمیه الیمیم یوم الوقت الجامع کقولهم
ضحکته و لعبه انتهی پس آورده و قیل اول من سماها جمعة لعبد بن لوی و کان
یقال له عروبة و قیل ان الانصار قالوا للیهود یوم یجتمعون فیه کل سبعة ايام النصارى
بمثل ذلك فہلموا یجعل لنا یوما یجتمع فیه فنذکر الله فیه و فصل فقالوا یوم السبت الیهود
و یوم الاحد للانصار ف یجعلوا یوم العروبة ف یجتمعوا الی سعد بن زرارہ فصل ہسم
یوم سید رکعتین فذکر ہم ثمنہم یوم الجمعة لاجتماعهم فیه فانزل الله آیة الجمعة فی اول
جمعة کانت فی الاسلام انتهی و ابن جریر نیز تصریح نموده کہ تسبیحہ این روز یکصد
اسلامی است بسبب اجتماع مردمان و در آن روز برای نماز انتہی بقوله و حسبہ
بر صاحبان طبایع سلیمہ معانی مراضع کثیرہ و متعددہ فی الاطلاق کما فی نیست الخ

عدم صحت این قول بر طبایع مستتیر و قرائح قویمه بوجه متنوعه مسطور الصدر برای الطال
 اطلاق ظاهر و با هر است و افتاده پیش مقصی بلال لیکن برای تمام دلجمعی و کمال تسلی کافی
 اهل اسلام که تردیدی در خوشی در عصر از کلام حاشیه شرح کافی و زایدی شرح قدوس
 و حاشیه شیخ الاسلام بر شرح و قایم منقول قابل بجز از زیاده از ثلثه در شرح پیدا بشود
 روایات معتدیه و دافع و رافع تردد مسطور و موضع غلطی کلام مذکور بخصوصه و معاند میگردد
 در شرح طحاوی مذکور است لا باس بصلوة الجمعه فی الموضع و الموضعین و الله اعلم
 محمد رح فطهران مراده با کثر ثلثه فقط بکذا فی شرح در البحار و غیره و الاضافه کل من
 قال مواضع ارا و ثلثه و کل من قال موضعین او اکثر ارا و ثلثه فقط الاضافه قطع
 القدوری الاحتمالات فقال فی التقرب و قال محمد یحوز فی موضعین و ثلثه استحضارنا
 و لایحوز فیما زاد الا کتفا بالصلوة فی طرفی المصرو وسطه و قال فی شرح الکفر و اعظم
 البلد و بعد اطرافه و شق علی اهل السیرین طرف الی طرف آخر یحوز فی ثلثه موضع
 للحاجته بذک و ما زاد علی ذلک لا حاجه الیه انتهى و در اختیار شرح مختار که تصغیرش
 یکی از اهل متون اربع معتدیه طبقه سادست چنین قطع زیادت کرده آنرا خلاص
 مذنب محمد تضریح نموده باین کلام قال محمد لا باس بصلوة الجمعه فی الموضعین
 و ثلثه و لایحوز فی اکثر من ذلک لان المصرا و البعد اطرافه لیشق علی اهل المشه
 من طرف الی طرف یحوز و دفعا للرجح و انه یندفع بالثلثه و لا یرج بعدا الی آخره قال
 و الخلاف فی الجمعه و العید و احدا انتهى و در خزانه و غیره یحوز فی موضعین او ثلثه

و الايجوزية اكثر من ذلك انتهى و در معدن و انما اولنا بثلثة مواضع لان الجملة القودية
 على ما زاد من الثلثة كذا في شرح الكرخي انتهى و نیز کلام زاهدی و شیخ الاسلام و حاشیه
 بشرح کافی که بعد طبقه ششم حادث شده اند در نقل مذہب مقابلہ همچو طحاوی و قاضیان
 و صاحب ہدایہ و شارح وقایہ و شرح کرخی نزد واقف اصلا پایہ اعتبار ندارد و محمول
 بر غلط است و کلام حاشیہ شرح کافی کہ ناقلش تسمیہ شمس محمول داشته فی حد ذاتہ
 قابل اعتبار نیست بل سزاوار سماعت و توجہ نیست و نیز مخالف قول صاحب شرح کافی
 و شمس الایمہ است کہ فقط فی موضعین مراکز ایشان آمدہ اگر مرادشان جواز زیاد
 بودی ہر آئینہ تصریح مذکور موضعین و ثلثہ و اکثر مثل این محشی نامعتبر کردید و ہمین کذا
 نامردم انر شبہ این سکہ نجات نیامد بل در معدن از کافی جواز ثلثہ نزد بخفیف
 محکم تصریح کردہ و ظاہر است کہ در کافی شرح وافی البوالبرکات لفظ ثلثہ صریحا مذکور
 نیست بل موضعین و اکثر پس مراد کافی حاکم شبہ داشته باشد کہ نزد قائلین غیر
 ہم معتبرترین کتب است کو نزد موحدین این روایتش پسندیدہ نیست یا محمول بر
 ضرورت است لیکن برای الزام غیر حاضرین کافی است ازین ہم احتمال زیادت
 باطل گردید و ایراد صیغہ واحد مشکلم بلفظ قلت دلیل صاف است کہ تروشن خبر
 غنیہ و ظن خویش روایتی از علما ثلثہ و شمس الایمہ درین باب موجود نیست
 خدا اعتقاد برایہ و حقہ علی خلاف الجہر کم و مالہم بذلک من علم انہم لا یظنون
 ان یموتون الا الظن انہم لا یخرجون و لا تقف مالیس لک بہ علم وان الظن

لا یعنی من الحق شیئا و نیز میتواند که معنی قلت اطلاق اکثر دلیل الی آخره این
 بود که قطع نظر از روایات فقه حصر جواز تا ثلثه اطلاق اکثر دلیل بر عدد مسطور و غیر
 محصور است اما بعل خطه تصریح روایات حصر دلیل بر زیادت متوان شمر و عالم متصف
 بالصفات را از اصغای چنین طریق یا بسبب اجتناب ضروری است تا اثره جات طبع
 و فرقه دلیل له و لیس فکده کل لویل از طبقه سابقه نشود و نیز درین مقام فرق میان مذنب
 ایچینیه و باقی ایتمه شرعی و میان قول داود جاعل صلواته جمعه کصلوة الحسین مسجد
 نحو ابد ماند با وجودیکه نزد اهل تحقیق فرق معتبر است باید دید چه در اختلاف و مضطراب
 مذنب درین مسئله بی سند انداخته اند که موجب مضحکه میشود و نیز این قابل درینجا
 تدلیس نموده لفظ فی الزاهدی در عبارت شیخ الاسلام دور ساخته تا ظاهر نشود که شیخ الاسلام
 جواز زیادت بر ثلثه تجویز زاهدی بیان نموده نه عندیه خویشی عبارتش در این جا
 چنین است و فی الزاهدی لا باس بان یجمع فی اکثر من ثلثه پس بحقیقت این قول کلام
 شیخ الاسلام نیست بل فقط قول زاهدی است که بی سند از کتب قدیمه آورده
 پایه اعتبار ندارد و این قول خودش را صحیح و مفتی به هم نلفته و فقط مذنب محمد
 قرار داده بلفظ عند و روایتی از ایچینیه بلفظ عن مذنبش گردانید و قول شمس
 که با اتحاد مذنب ایچینیه و محمد مصرح است اصلا باور نکرد پس ازین بیان شافی
 عبود گشت که روایت جواز زیاده از ثلثه محض خطا و افترا است بر ائمه
 مما قالوا قوله و شیخ عبد الحق دهلوی در شرح صراط المستقیم می آرد و غایب عید

جایز است الخ این قول هم خالی از توجیه نیست که این قایل صد کلام شیخ را که مصرح
 به نیست غایب بود. الخ از شرح ابن الهمام است مذکور ساخت و آن نیست و شرح ابن الهمام
 میگوید که سنت است که بر آید امام بجایان و استخلاف نماید کسی باضعفا نماز در شهر بگذارد
 زیرا که نماز عید جایز است الخ آخر ما قال و کلامش دلیل است که نزد صاحب نسخ القدر
 ابن الهمام نماز جمعه زیاده از ثلثه با اتفاق جایز نیست چه جواز نماز عید را تا سه جا
 فقط مذنب محمد قرار داده و دو جا با اتفاق ثلثه رو داشته بخلاف نماز جمعه که دو جواز
 دو جا هم اختلاف پذیرفته و در باب العیدین صاحب نسخ القدر این هم تصریح نموده
 که صلوة جمعه عید مشترک اند و شروط مساوی خطبه ازین هر دو کلام روشن که هر نماز
 زیاده بر ثلثه روا نیست و شیخ دهلوی بقدر گفته که قیاس بر جمعه مقتضی زیاده بر سه جایز
 میگردد و در بلده لا یجوز یجوز میسند انام انتی اینچنین است عبارت نسخ قدیمه صحیح
 شرح صراط مستقیم خاندانی شیخ و پیر نسخ ازین کلام تعدد نماز عید و جمعه بر مذنب
 ابی حنیفه و صاحب اکثر از سه ثبوت معنی یابد چه شیخ این جواز جمعه را از کتب تلمذه نشان
 ثابت نموده بل از بچک روایت فقیه معتبره محقق نساخته تا قیاس نماز عید درین امر
 مجوز گردد و نیز قیاس معتقد را که مثل شیخ باشد بمقابل روایات صحیح مذنب گنجد
 نیست و نیز حکم جواز اکثر از سه نموده بل اقتضای قیاس درین بیان نموده و از تقدیر
 حکم مجاوزش از شیخ ثابت نمیکرد و چگونه فهم سلیم باور کند که خودش تصریح کرده
 حصه از مثل نسخ القدر محقق این مذنب نقل نموده برخلافش بخوبی بقیاس نماید

پس مختار شیخ نیست که از فتح القدر نقل نموده و تحقیق بالاستناخیه که جواز تعدد جمعه تا ثلثه است
نه زاید پس قیاس غار عمید بر آن هم مجوز تا ثلثه است نه زیاده و فعل لا هو ریان و غیره بر خلاف
مذهب حجت نیست و عبارت بعض بلاد دیگر که این قایل از شیخ آورده به ائمه یثبوت و لا
دارد که در اکثر بلاد پنجین یک نیست در حریم شیرین و یمن و یحیی نمیکند از ندیس ساقط
نگرید استدلال عبارت شرح صراط المستقیم بر اکثر از سه قوله و در میزان شعرا
بعد عبارت منقوله سابق الخ ذکر عدم صحت این قول از تحقیق سابق کلام میزان
و طحا و واضح و الباطل قول داود و الجمعه یز الصلوة الخ هم روشن مع هذا این بقول
دلیل صاف است که نزد صاحبان مذهب ائمه او حد ثابت و گرنه تخصیص داود
درین خلاف چه فایده دارد و طبع کنائیدن داود و ابوداود و غیر صحیح و از قول میزان

وجیه الاول ان اقامه الجمعة من منصب الامام الاعظم فكان الصحابة لا یصلون

الجمعة الا خلفه و تبعهم الخفا و الراشدون علی ذلک الخ هم میوید است که بدو صحابه
باجماع شان بخبریک جمعه در شهر دیگر ثبوت نیافته و آنچه صاحب میزان گفتگو کرده
در سبب او حد آورده نه آنکه اثبات تعدد بدو صحابه پس ساخته تا کلامش حجت بجواز
تعدد باشد و بر خاستگی علت او حد فرغوسه صاحب میزان که تولد فتن کثیره در تعدد کلام
موجود بود و امام اعظم است موجب ارتفاع حکم مجمع علیه نمی تواند شد چرا که جایز است
که سبب او حد نزد شارع و صحابه جز این سبب مطلقش دیگر بود و این سببش
منقول از پیغمبر صلعم و صحابه و مجتهدین هم نیست تا بار تعارض ارتفاع حکم تجویز کرده شود

و تفصیل عدم صحت استدلال از کلام شریانی آنکه تعدد بحسب حاجت مروی از طحاوی در عبارت^ش
مختصر ثالثه است که الحق غیر مکرره و ان از تشکیات بعلت عذرت منافی اصل مذموب
لوح نیست و قولش وجه الاول ان اقامته الجمعه الی ان قال فلهذا سبب قول^{لایحه}
انه لایجوز تعدد الجمعه فی البلد الواحد الا اذا عسر اجتماعهم فی مکان واحد الخ دلیل
میوید است که بر لوح اجماع صحابه و تابعین و خلفاء راشدین و ائمه مجتهدین است
خلاف آن خرق اجماع اصلا جایز نیست و برای بطلان قول داود و غیر خاصرین^{موافقا}
یک این امر اظهر الدلیل است و کیف لاکه دلائل دیگر باهم معاضد البطلان این قول اند
که امرت و قولش فبطلان صلوة الجمعه الثانیة الخ دلیل است که نزدش بطلان جمعه
دوم ثابت گویان لذاته را انکار نموده لبیش خوف فتنه تنجین خویش بیان کرده
و همچنین قولش و قد کتب الامام عمر بن الخطاب الخ دلیل است که در فرمان حضرت عمر
بوجوب لوح او را هیچ تردیدی نیست که سببش خوف فتنه قرار داده تعدد را
به وقت عدم فتنه بنا بر اصل تعدد فرغوم خویش قیاس بر اقامت جماعت جائز
میدارد و این سبب نزد خودش فرغوم مشکوک است تا بدیگران چه سبب انجبت
لفظ لعل مفید زعم باین کلام و لعل فذلک مراد او و الخ و لعل مراد الشارح الخ و درین سبب
آورده از اینجا هم ظاهر که ارتفاع این سبب مشکوک اصلا موجب ارتفاع لوح^{محقق}
نمی تواند شد و آنچه گفته لو کان التعدد منهی عنه الخ این هم بحر عنده نیست غیر صحیح نزد فقها چرا که
لبسا امور منهی عنه بحالت ضرورت و حاجت فعل آنها مشرعا رواست چنانچه^{مستند}

و دیگر محرمات منہی عنہا در حالت اضطرار و بچنین ترک جمعه و فعل منہی عنہ یوم الجمعة مثلا
 بمقام شدہ مطر شرعا صحیح است و عدم ورود حدیث قوی و رہتی تعدد بر تقدیر تسلیم دلیل
 عدم منہی عنہ بود نش نیست بل منہی عنہ بودن شی را اسباب دیگر نیز هست چرا که نزد
 حنفیہ از مواظبت ہر و ر ضلع ہر فعل بلا ترک وجوبش ثابت میشود چنانچہ در ہدایہ در باب
 سجود السہو چندین امور را بجز مواظبت واجب گفتہ پس فعل منافی واجب منہی عنہ بود
 از جهت استلزام ترک واجب گو حدیث قوی در باب تہی قول منافیش در دنیا
 باشد اگر در رو حدیث قوی درین باب شرط بود ہر آئینہ قول مغفوت این واجب منہی
 نبود و ان صریح البطلان است و چون وجوب تعدد از مواظبت آنحضرت بقاعدہ
 ہدایہ و غیرہ ثابت گشت فعل تعدد مغفوت آن منہی عنہ و ناجائز گردید پس این قول صحابہ
 میزان مخالف فقہ مقبول حنفیہ نتواند شد و حدیث و لو رد ذلک و لو فی حدیث واحد
 الخ قابل سماعت نماند و قول صاحب میزان و لہذا ادب ہمتہ الشارع صلعم الخ
 مراد ازین قول اگر این معنی دارند کہ ازینجا ہمت شارع تو ذی سہیل امت گشتہ جواز
 تعدد در تمامہ امصار ہر یک شہر صحیح گردانیدہ خلاف واقع گردان کہ در
 ایچک حدیث جواز تعدد شہر واحد اصلا ثابت نیست لا بدلسن الاثبات و اگر
 مراد قولش این گیرند کہ ہمت شارع در تسہیل است بجز از تعدد باعتبار تعدد مجموع
 سایر امصار نیز نسبت ہر شہر واحد مودی شدہ چنانچہ دلالت میکند برین مراد
 عبارتش فی جواز التعدد فی سایر الامصار الخ و این تعدد مجموع ہر شہر کہ فی

توحد است چنانکه آسان تر بر ایشان باشد اجتماع نموده بمکان واحد در هر شهر بکنند
 یعنی اصل در جمعه است که تمام اهل امصار یا مصرین و زیاده جمع شده یکجا گردانند مثل حج و لیکن
 تقدیر این امر و تسهیل بر است بهمت شارع مودی بدان شد که در هر شهر جائیکه اصل
 نیز ایشان بود بمکان واحد جمع گردیده و انما یند که این تحقیقت توحد است و باعتبار
 این تسهیل و برآیند این معنی کلام صاحب میزان مطابق قول شهر و اجتماع اصحاب
 کرام شود و برین تقدیر کلمه من در من الجمع یکمان واحد بیان تقدیر مذکور خواهد شد
 نیز من تفضیلیه ای تقدیر در جمیع عبارات از جمع است بمکان واحد در هر شهر و اگر
 کلمه حیث را درین کلام تعلیلیه دارند و از تقدیر من معنی اخیر ملاحظه گیرند برین تقدیر نیز مراد
 این کلام توحد هر شهر واحد و تقدیر باعتبار مجموع امصار خواهد بود و من تفضیلیه هم
 صحیح باشد یعنی مودی شد بهمت شارع صلعم در تسهیل است خویش بخواه از تقدیر در
 جمیع امصار ازین سبب که است این تقدیر تسهیل تر بر ایشان از اجتماع همگی
 اهل جمعه در مکان واحد از دنیا که این مستغذر بود و همچنین اگر مراد این قول محمول
 بر ضرورت و حاجت پذیرند یعنی تقدیر تسهیل بود بر ایشان در هر شهر چنانکه باشد
 از جمع بمکان واحد ای این جمیع دشوار بود درین صورت من تفضیلیه و جواز تقدیر
 تا نشه هر شهر بشرط حاجت موافق مذہب مجتهدین و سنت بود لیکن از شارع
 صلعم در هیچ کد ام کتاب حدیث این معنی هم مودی است بهمت نگشته تصریح اثباتش نیست
 و درونه بلفظ الکلام بالجملة این کلام شعرائی خالی از خرازه نیست لیکن چنانچه

صحیح شرعی لازم کو بظاہر مخالف سیاق عبارت باشد چنانکہ در گرفتار طلب ہر
 معنی نسبت دروغ بانسہ و لرزہ می یابد و آن حرام است بحکم حدیث صحیح بل متواتر
 علی ما صرح ابن الصلاح من کذب علی سعد اقلینہ و المتعدہ من النار و حصل کلام بر ظاہر
 شرعاً از وقوع حرام اسہل و قول صاحب آن من خوف الفتنة او خوف وقوع الفتنة
 بغير حجة مصرح است کہ منع تعدد را نزدش دو سبب است علی سبیل مع الخلو خوف
 فتنة یا خوف وقوع تعدد بوجہی کہ بعد از این ہر دو سبب تعدد و جانہ و بر تقدیر شریک
 لوجود واجب از پنجار و شن گشت کہ مرادش جواز تعدد و حکام ذاب خوف فتنة و ذاب
 خوف وقوع تعدد بلی حاجت ہر دو است گو در بعضی عبارات اعتماد برین تہمید فقط
 ذاب خوف فتنة را برای جواز تعدد ذکر نموده و از کلامش ظاہر کہ تعدد و شہادہ و سہابہ
 مصر و غیرہ میغذر حاجت است چنانچہ گفتہ بغیر حاجتہ کما ہو مستلزم فی سجدہ مصر و غیرہ
 الخ و نیز حاجت تردوی عبارت است از غیر اجتماع بمکان واحد کہ ما بین قول تصریح
 کردہ الا اذا عسر اجتماعہم فی مکان واحد و ان من دفع است از تعدد تا ثلثہ فقط عندہم
 کما حقق اولاً پس در مروج نزد صاحب نیز ان ہم جائز نیست لہذا بعد ذکر تعدد و حاجت
 تفریع آورده گفت فقد صار العیام الذین یقرؤن علی قبور الاموات و الابواب
 یقلون من خطیون و یصلون الجموعہ من غیر تکبیر مع ان ذلک سبب الایمہ لضعف ان جواز التعدد
 مشروط بالحاجت الخ مراد از عیام درین قولش عام است کہ تا مینایان بصارت باشند
 یا بصیرت بحکم کرمیہ فاما لا تعنی الابصار و لکن تعنی القلوب التی فی الصدور و پس

حال خطیبان نایبانیان هر دو نوع در کلام بیان میکنند که بجهت تمتع دنیاوی خطبه بخوانند
و از آن جهت و بغیر از آنکار و با یک هر جا که میخواهند بطور نقد و غیر مخصوص و بی حاجت بپردازان میکنند از
و مورد این میشود مبادا دل آن فرومایه باشد و آنکه از بهر دنیا و دین بباد و بی منفی از
ملاحظه سباق و سیاق عبارتش بر طالب علم واضح و از جهت افهام نفسی فعل نایبانیان
را مقرون این عبارت ساخته مع ان مذاهب الیه نقض ان جواز النقد و شر و طاعتی
و اگر این مرادش نکیر و پذیرش این تقبیح و راثنای ذکر توحید و نقد و بی حاجت چه باشد
و در اینجا بحث اعمال لوجه الله و غیر الله و گفتگوی تعیین امام غم نیست تا الله آید که امامت
نایبانیان و امامت باجرت را تقبیح بیناید که این معنی از شان اهل علم خلیل بعید است نمیدانند
که صاحب میزان مطابق مذاهب اربعه بر عدم صحت نقد و بی حاجت در خاتمه کلام ختم
کرده که صحتش مخصوص بر او ذکر کرده گفت و ان کانت الجمعه صحیحه علی مذاهب او و فافهم
یعنی بر مذاهب اربعه جمعه مستوده بی حاجت صحیح نیست گو این جمعه است بر مذاهب او و
چه اگر گفتن مفهوم مخالف در روایات بالاتفاق معتبر است کما فی کتب الفقه و نیز
واضح شد که ارجاع قول صاحب میزان که در تقبیح حال نایبانیان عام آورده بجانب مجوزین
نقد و بی حاجت و غیر مخصوصشان عالم دیندار است که قطع بدعات حتی الامکان این متن
را ضرور و احداث بدعت مخصوص در طاعت مستعینه شارع نهایت مخصوص حکم حد
من احدث فی امرنا هذا ما لیس منه فهورد کذا فی مشکوٰۃ و روشن نیست که حمل کلام
نیکو صاحب میزان بر معنی خارج المبحث از قسم تصرفانیت که محدثان و ملایم و محقق

از حالات و صفات بعضی از مخالفین نقل کرده و بالغالب الامر الغلب احق باجماع اهل الاسلام
 عن نذالین یعنی که اکثر کلام متروک است واجب میزان ناطق توحید است بر نهادهای بعد از آن
 تجویز نمودن خلاف است بر خلاف مذکور بیان کرده است فقط الاعتقاد و لایق الحذف است چه در اینجا
 کلام نیست مگر در مذکور و قول مخالفان واجب و خلاف حضرت عمر رضی الله عنه که در حق شایسته
 بالاتفاق الذي وافق زانه النوصی و الكتاب ثابت است پایه اعتبار ندارد و گذشته
 این چنین کلام را تدلیس میدان زیبای شان عالم نیست از جمله تحقیق باطل گردید
 قول قائلین است عبارت میزان شعرائی بجهت ها بجز صرف الح قوله قد لکه کلام خلاصه
 مرام آنکه چون از تصریحات و تفهیمات ائمه عظام الح دفع این قول مستغنی البیان است
 چه بکرات محقق شد که مراد بمواضع کثیره و مستغنی به تائید است فقط و حمل نمودن
 مواضعین اولی که در شرح و قایه و غیره در باب الجمعه آمده بر مواضع کثیره غیر مخصوصه
 متقابل قول ابویوسف که مصیر در اثبات است محض باطل از آنکه لفظ ثلثه جایز است تخلف
 بر معنی خویش ندارد چنانچه در اصول فقه مصرح است بلکه مواضع کثیره قایل است بوجوب
 ثلثه سیدار و آنکه تخصیص عام و حمل بر مطلق بر مقتضای تفسیر و تصریح دیگران و آنرا
 جایز چنانچه است و قول ابویوسف بر و اینست مرجوح البیان از جهت تفسیر که در آن
 در حصص و در اثبات تخصیص نزد صاحب شرح و قایه که قصد در آن روشنی بود و آن
 در جانب شهر مشروط گردانیده و نیز مفهوم روایات اتفاق فقهاء است
 و نظام است که مفهوم ثلثه افقی نمیکند و آنرا در تفسیر و لایق می باشد و ثلثه

از چندین کتب بالا مثبت شده و می کنند محل نمودن ثلثه را بر آید یا بخوبی المراد
بطریق تمثیل قوله و بالفرض و تسلیم اگر مرادش را منحصراً داشته آید الخ این
قولش هم فاسد از آنکه خود این قابل از ششمنی و غیره حصود را ربع روایات مذاهب
منقول ساخته اعتماد بر آن نموده بقیاس خودش برابر این ثقات چگونگی
خاص مذاهب حادث شود و عجبت ازین مدعی که مناقص نفس خود است
و خبر ندارد و نیز قول بنا مقبول و غیر مذاهب معمول بودن این روایت خلاف
تصریحات محققین مذاهب است که تفصیل آن گذشت پس این قول و می نامقبول
و غیر مذاهب و نامعتمد است ازینجا هم واضح شد که لفظ مثل موضعین و اکثر روایات
راجع است بمذاهب این روایت و ثبوت حجت و رجحان روایت رابعه بمعنی سنانی مذکور
باطل گشت قریب ازینجا است که فاضل حلیه در ذخیره العقبه شرح این قول صاحب
شرح وقایع الخ این کلام هم از محل اعتبار بر اصل دور از آنکه مراد گرفتن فاضل حلیه
قول شرح وقایع موضعین او ثلثه را بنامید قول مفتی الثقلین موضع کثیر بمعنی مجتهد
یا و کردن تعیین تثلیث را باراده ترنید بر تثلیث بوجه مرقومه الا ان ما جایز بل
زعم این قابل کلام حلیه را بر خلاف کلام شارح وقایع غلطی است که این کلام هم مفتی
را برای تأیید قول صاحب شرح وقایع آورده نه بجهت تأیید فاسد صدر الذکر
و رد تعیین تثلیث بتحقیق زیادت و ازین جهت فاضل حلیه نوشته قال مفتی
بترک و اختلاف که موضوع برای معایرت است تا در اولت کند بر آن و مضمون

هر دو کلام دیگر مراد جلی را شرح و قایه بودی کلامش مصدر بود و عطف چنین آوردی
 و قال مفتی الشکالین ^{و قایه} انما لا یخفی علی صاحب المحاوره و السیقته فی الفقه ^{بیشتر است} شرح
 در علم فقه و اصول تربیت و شرافت بر جلی بدرجه اتم دارد و کتبش شرح و قایه
 معتد و مفتی به شرق و غرباً و همچنین توضیح وی در اصول فقه عجیب ترین کتب این فن
 است پس قول جلی و قول مفتی الثقلین بقولش مایل و مردود خواهد شد نه قولش
 بقول جلی و مفتی الثقلین خلیفه قائمین غیر خضر زعم نموده اند و نیز حمل مواضع کثیره بر عدد
 مخصوص و کرمه نقد نصر کم المذنبی مواطن کثیره و لیوم چنین الخ ثابت چرا که مراد مواطن
 کثیره همیشه جمیع کثرت موصوف بکثیره درین مقام عدد محصور است گو در تعیین عدد اختلاف
 نزد بعضی نیست و نزد چندی اشتاد و اقوال دیگر نیز در تعیین عدد است بر نقد غیر محصور
 و باعتبارهای مراد داشتن درین نص ازین لفظ بجهت قرینه تصریح غزوات منصوره
 باطن مجتنبین از و اضع کثیره در باب الجمعه و عیدین زیاده از ثلثه عدد غیر محصور مراد
 داشتن بجهت تصریح محصور در ثلثه باطل است در مدارک تحت نص مسطوره مذکور است
 لم یضرب بدو و فریطه و النصیر و الحیدیه و حیر و شیح که قبل ان المواطن التي نصر الله
 نبیما البیت علیه السلام و المؤمنین ثمانون مواطناً و مواطن الحرب مقاماتهما و مواطن
 انما هو ذکر ثانی المواطن کثیره و قعات بدو و فریطه و النصیر و الحیدیه و حیر
 و قیچ که انشی و در منهاج ابن تیمیه فان مغازی رسول الله صلعم و قه و منطبقه
 عند اهل العلم و کلمات بعضا و عشرین غزوه لکن لم یقل ان المواطن ثمانون لان فی سبع مغاز

بدو واحد و الحندق و مني لا يصدق و الغاية و فتح خبير و فتح ملكة و حنين و الطائف و
 آخر عبارات الثعالی لما حاصر الطائف و كان اعداء غزوة بنوک و هي آخر الفارسي في التثنية
 بعد اوردتها على الناس و فيها انزل الله سورة براءة لكن لم يكن فيها قال فايدكر
 به ان الحجاج بن منصور بنوک لا اصل له فلم يكن في بنوک حصن و اما مقاتلة و قد اقام بها
 رسول الله صلعم عشرين ليلة ثم رجع الى المدينة النبوية حتى ازيه تحقيق ثم حمل كلام
 في تحقيقه و غيره لفظا مواضع كثيرة برز ايداز مائه و كان عدمه جوار تخصيص لم يلفظ
 بعد و محصور موافق قول محققين حاصر بن باطل گشت و اشارت بنا مقبوليت روایت
 حضرت از کلام حلبی گمان بر درن بعض خطاست كما عرفت و در کتبه فقط لفظا مواضع مذکور
 و ادش در سعدن بر مائه مخصوص و ايراد کثيرة و در سيجالت بمقابله لوحده براي تاکيد بطور
 کاشف تصور کما فی قوله تعالى لفتح و واحدة لفظ واحد و وصف تاکيدي است و اين
 قسم در کتب فقه دیگر جاسم واقع بل جمله و هم فقها با وجود طوالت براي تاکيدي آرد چه جا
 آوردن مفرد و بنايچه و جوهر نيره مشرح قدوري مسطور است قوله و لا يجوز في التثنية
 لما بينا الفان قيل قد علم بما من قوله و لا يجوز اذا و اما في مصر فما الى جهة التيسير
 و تاکيد کما فی قوله تعالى و اقيموا الوزن بالقسط و لا تخسروا و اليزان است کلام الجوهري
 لفظ ابرين تقدير معني عبارت مذکوره چنين که ادا کرده شود مجموع بمواضع ثلثة کثيرة است
 موضع واحد و اطلاق کثرت بر ما فوق الوحدة کون ثلثة بود سلم الثبوت عند الجمع
 و استتمال صيغة تثني المجموع و جميع کثرت و ثلثة شايع و در حديث لا ثلثة الزباني

الثاني لما سجد ولبا هرش موجود و مراد گرفتن زياده از ثلثه و رباب المجموع خلاف
 مذهب مرفوع قوله و پيچنين شيخ الاسلام بعد نقل اختلاف الخ و زين قول الشيخ الاسلام
 و زاهدی روايت اكثر من ثلثه كه مذکور شد بحقيقت يك روايت است از زاهدی كه
 شيخ الاسلام هم آنرا مفتي بنگفته و ما مقبول و مخالف قول ثقات بولاشن در بيان
 فساد قول حاشيه شرح كافى ما قبل محقق گشت و نیز زاهدی مذهب اعتزال دارد
 روايت منفرد اش بهت نبودن ثقه مقبول نیست آری اگر مردی خویش را
 حواله بكتب معتدیه مذهب دهد یا مسئله استفق علیها را بلی استناد روايت سازد
 بجهت اعتقاد کتا بهای مذهب روايتش مقبول بود و بودن زاهدی از معتزله بر
 مطالعين كتب فن فقه روشن چنانچه در در مختار فی باب الحج عن الغير مسئله
 ایصال ثواب عبادت خود غیر را كه مذهب اهل سنت است تصریح نموده و لقد
 اوضح الزاهدی عن اعزله انها والله الموفق انتهى و مخالف مذهب و خطا بودن
 قول حنسی نزد جمهور حنفیه هم فیصل شد قوله و كيف لا كه احدى از ثقات روايت
 لا يجوز اكثر من ثلثه را توشیح نكرده الخ این قول مبني بر كمال غفلت و عدم مطالعة كتب
 ثقات است چرا كه این روايت را در متون و شروح معتدیه مذهب محمد قرار داده
 و معمول ثقات است كه در متون و شروح معتبره روايت مولود بهاد سفت
 بها و مذهب را ثبت مینماید و اگر روايت مخالفش مفتي به و مذهب باشد
 تصریح بآن میفرمایند و تا هنوز در بچك متون و شروح معتدیه تا طبقه ششم

تصریح و ایت زیاده از ثلثه ثابت نشده چه جای فتوی بر آن درین صورت لایحوز
 اکثر من ثلثه برآینه مفتی به و مذنب خواهد بود صاحب اختیار شرح مختار از متون ائمه معصومه
 طبقه ششم گفته قال محمد لا بأس بصلوة الجمعة فی المصر فی موضعین ثلثه و لایحوز اکثر
 من ذلك یعنی صاحب معدن و انما اولنا بثلثه مواضع لان الجمعة لا تؤدی علی
 ما زاد من الثلثه کذا فی شرح الکفری انتهى و صاحب تقریب و قال لایحوز فی موضعین و
 ثلثه اثنا عشر لایحوز فیما زاد الخ و علامه قاسم از شرح کتر لایحوز فی ثلثه مباحث
 در کتاب زاد علی ذلك الاحاطه الیه انتهى و در قاضیخان صاحب طبقه سیوم از
 مجتهدین فی المسائل فقط جواز ثلثه از محمد تصریح است و در نسخه مکتوبه معتدله
 شرح و قایم و جمیع نسخ مطبوعه صحیح آن شرح فارسی شرح و قایم بعد بیان جهر
 مذنب محمد در ثلثه لفظ به یقین موجود است و در آن نسخه که این لفظ نیست از
 سبکتاب است و چگونه روایت ثلثه از محمد مفتی بهما نزد اهل علم نبود که قول
 محمد تا اثنین را در کتب بشمار مثل جواهر اخلاطی و عتابیه و قنای و ماوراء النهر
 و سراجیه و کتاب طحاوی و غریب و غیر ما اصح و مفتی به نوشته اند چنانچه مفصلا
 بحار تها بالا منقول شد پس فتوی بر حصر ثلثه و عدم جواز زیاده از آن بطریق
 اولی نزدشان باشد قوله اما روایت مختلفه مذکور در فتاوی الحج ایروانی
 راجع بقایل بود و غیر محصور شود که روایت زیاده بر ثلثه مردوده ثقات از
 مشید و شرح صاحبان طبقه سابعه ماوراء النهر خلاف متون و شرح معتدله

مثل تقریب و اختیار و شرح و قایم و غیره برای اطمینان عوام و بر باد دادن جمعه ایشان
منقول بنمایند و در درختکار و غیره بموضع مستطوره که مستون و شرح مقدم بر قادی و عوام
است و روایت را بعد را که میفتی به و معمول به و عبارت از جواز ثالث است فقط
به پسندید خود و خامر میگردد و روایت مثل موضعین و اکثر که تحقیقت بهمین روایت را بط
معنی آن زیاده بر ثلاثه خود تصوریده که بر این تقدیر خامر میگردد و نامش را بعد می نهند
این طرفه ماجرا تمامش کردنی است قوله لهذا عمل برین روایت در اطراف الکنا ف
عالم از روم و شام الخ این هم خالی از بمبالغه و مغالطه دی عوام نیست اکثر مشایخ
ثقات و حجاج صحیح اعتقادات بیان میفرمایند که در بلاد عرب هزاران مردمان بمساجد جامع
هر شهر نماز جمعه ادای نمایند مگر شریک و قلیل از عوام کمالا نعام در ماورای حرمین
شریفین بسبب نفسانیت و جهالت یا از باعث سستی و مصروفی در غرضی الاغراض
دنیاوی مرکب تفرقه این جماعت میشوند و شایع ذوالج بودن این عمل در اطراف و
الکنا مخالف آن سرور علیه السلام و اجماع صحابه و مجتهدین رح کی دلیل جواز
و پسندیده خاطر عالم خدا ترس میتوان شد و الا اکثرید عادت مرد و جبروم و شام
و غیره در عوام و خواص باین دلیل جایز باشد حاشا لله عن ذلک و در حرمین
شریفین که مرکز دایره دین و اسلام است بحکم حدیث الاسلام کما بدأ عیسا
میجوید و الکی بکته غیر ما یجوز و جاری و جاری نیست و این معنی نزد مجوز تعدد
علی الاطلاق عاشر رسوم اطراف را که فایده هم مسلم الثبوت است

و برای پاس داری سخن پیش خود عظمت مقامین طیبین بمودن مسجد دیگر در عین سب و
 اظهار سیف نمایند این مقام غور کردنی است که عظمت مقامین طیبین درین امر سزاوارتر است
 و استماع است نه موجب خلافت اعراض ادعای نمودن مسجد دیگر در عین هر دو بر غیر مسلم
 و صدور این چنین کلام سزاوار با معلوم چه در عین شرح صحیح بخاری در بیان تقدیر
 تحویل قبله مرقوم است که در مدینه منوره بدوران حضرت مساجد تسعة با مسجد رسول
 صلی الله علیه و سلم بود و الی الآن ثابت نشده که این مساجد را کسی بهم و میرا
 کرده بود عیاذا بالله یا از مجری ذبی غوری برست خود و خود ویران شده باشند
 بدون اثبات این امر ادعای نمودن مسجد دیگر در آن مقام زیبای شان عالم نیست
 بل از ثقات مشایخ کثرین مسموع میشود که در مدینه شریفه سوای مسجد نبوی مساجد
 دیگر نیز اند و مطبوع ساختن حاشیه که در مدینه طیبه در مناخه مسجد غمامه میرون
 احاطه نیز نماز آدینه سوای مسجد نبوی میکند از دانه ای از حکایات غیر معتبره است بالفرض
 و التسلیم این معنی حجت جواز تعدد و نشر عاقلانست بود چه مخالف قول الفسوف و
 صلعم و اجماع صحایح و توبه دین است از قسم محدثات منتهی عندها بحديث احمد و
 ابوداؤد و ترقی و نسائی و ابن ماجه از عیاض بن ساریه فانه من بعث فلکم
 بعدی فیسیری اختلافاً کثیراً فعلمکم بینه و سنته الخلفاء الراشدین المرهدين
 مسکوا بها و عمنوا علیها بالسواجد و ایاکم و محدثات الامور فان کل محدثه بدعت
 و کل بدعت ضلالة انتهى و نیز اگر این تعدد بیرون احاطه بوده باشد محمول

بر ضرورت و ندرت و التفایه بود و آنهم تاد و موضع نه زاید بر ثلاثه پس بر حال این
 حکایت مفید مطلب غیر حاصرین نقد و نتواند شد قوله و در جده که نهایت قریب تر از مکّه
 معظّمه است الخ این قول هم محتمل نقد و نمیتواند شد چه بر تقدیر تسلیم این نقد و ازل جده
 بر توحد اهل حریم شریفین رجحان پذیر نیست و دعوی فتوای اهل حریم مخالف فعل و
 ایشان تنکّم است لابد له من الاثبات و دونه تصحیح الاوقات و در رساله فتوای
 شیخ عبداللّه مدنی و غیره از اهل حریم نقد و جمعه بموضعین بحث مرقوم است اینها
 دلیل دیگر بر فساد حاشیه مطبوعه منقوله الان هوید اگشت و عدم امکان حضور در
 در شهر عظیم مثل استنبول که پانزده منزل بعد حسب زعم و سماعت قائلین نقد و
 نامحصور دارد بر تقدیر تسلیم منافی قول حاصرین نیست چرا که امر مجوز شارع بقدر
 امکان و حتم المقدور باطابق اهل علم و نقل میباشد و در خارج الوسع گفتگوی
 پنج گشت ازین جهت و تعیین حد مسافت توحد و جواز نقد و اختلاف نموده اند
 پس بعضی فقها و جوب توحد را محصور تا سه گره کرده اند چنانچه در مختصر امام عتایی
 تصریح است الشّروط الخمس ان لا یكون هناك جمعة اخرى بينها دون ثلثة میا
 فان القضاء بطلتا وان سقطت احدهما ولو بتكبيره الاحرام لطالب المتأخرة ولو لم
 یستحق السابقة اعادوا ظهرا انتهى و بعضی تا شش گره محدود ساخته چنانکه
 در بعض کتب فقه مسطور است و بعضی تا نه گره در قوت القلوب ابو طایب
 کلّی کی از ثقات عند اهل الاسلام که امام غزالی حجت الاسلام در مصنفات خود

و صاحب خیر البخاری در شرح بخاری نقل می کند که بطور سند آورده اند که کورم بن ابی نعیم
 بن زینان او ثلثه الهی و در صحیح بخاری آورده باب من این یونی الجمعة و علی بن
 نجیب لقول الله تبارک تعالی اذ التودی للصلوة من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکر الله قال
 عطاء اذ كنت فی اقرنیة جامعة فتودی بالصلوة من یوم الجمعة محقق علیک ان یستند مع
 العزاء اولم تسعها و کان انس فی قصره احیا یا جمیع و احیا یا لا جمیع و هو بالزاویة
 فرسخین بمنتی و در خیر البخاری تحت این قول مرقوم نموده قوله جمیع ای یصلی الجمعة من سعة
 او یستشهد الجمعة مع البصرة و علی هذا کان المراد ان السالم یتبرک الجمعة لکنه قد یصل
 فی الروایة و قد یستشهد بجامع البصرة و محتمل الشرح ان المراد انه قد یصلی الجمعة و قد
 یشکرهم و اذ اصل الجمعة فقد کان یصلی فی الزاویة و قد یصلی فی جامع البصرة و هذا
 هو الاصح قوله بالزاویة ای کان ذلك القصر بالزاویة و هی بالبصرة علی فرسخین منها
 فکان یری انه لا یجب الجمعة علیه البعد القصر کذا فی القسطال فی التیمی آدم بر تحقیق و نحو
 جمعة بر خارج المصر بدانکه مسأله تعیین حد مسافت لو حد تعلق تمام دارد بلکه وجوب
 جمعة بر خارج المصر که آیا بروی جمعة واجب است یا نی مذبح نیست که بر خارج المصر
 بالتفاق واجب لیکن درین اختلاف بسیار است که کی واجب شود و قضایش در
 الجمعة مولانا محبوب علی صاحب دام بر کات مرقوم است و درینجا برد و قول که نزد اکثر مفتیان
 است ختصار سیر و اول انکه شیخ دهلوی و طبریزی در شرح مشکوٰۃ تصریح نموده اند
 هر که بعد از ادای نماز جمعة پیش از شب بترک خود رسید و شب کرد جمعة برسد

واجب بود. و لهذا قال الامام ابو حنیفہ و یحییٰ بن آدم است در حدیث قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
 اداءه لللیل الی اداءه الترغی و قال ہذا حدیث من شاذہ ضعیفہ کذا فی
 شرح الصراط المستقیم والطیب شرح مشکوٰۃ و در غریب این را الی ابی یوسف مرکب
 مستویہ بن زید اکثر شمرده عن ابی یوسف رجحان کجاست استہدایہ الجمعہ امکانہ
 ان یو دالی الی اللیل یوم الجمعہ علیہ و کثیر من شیخنا احمد و ابیہ از روایتہ انتہی کل الیہ
 و م ایچہ در مضمرات بخار و مفتی بہ انتہی یافتم کہ بر کلبین قدر یک فرسخ شہ کردہ از مسجد
 واجب است و فی ہذا روایات و استدلالات کثیرہ و التماس القوی من کان علی قدر
 فرسخ من المضرہ یجب علیہ الجمعہ انتہی کلام المضمرات و عن عایشہ ز و جہ النبی صلی اللہ علیہ وسلم قال کان
 الناس یسألون الجمعہ من ہنازلہم و العوالی فی النون فی العار یصیبہم الغبار و العرق یخرج
 منہم العرق فاتی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم انہم یومعونہ فی فقال الیہ صلعم او انکم انکم یومعونہ
 فیو کم ہذا رواہ البخاری و در خیر البخاری درین مقام نوشتہ قولہ و العوالی الجمعہ
 وہی مواضع و مری القرب المدینہ من جہت المشرق من یسأل الی ثانیہ امیال تیل
 من ثلثہ الی ثانیہ انتہی بالجملہ در سافت کم از سہ کردہ نزد اکثر جمیعہ دیگر رواست
 و بر قول امام ابو یوسف ہر کہ در مسجد جمعہ خواندہ پیش از شب بخانہ توان رفت
 جمعہ بروی در مسجد واجب و این را بعضی مقدّر بفرسختن و بعضی کم و بیش از آن
 کردہ اند و از عبارت قوت القلوب واضح کہ اہل سہ فرسخ ہم این نماز را بمصر
 حاضر شدہ ادا سازند و از حدیث صحیح بخاری روشن گشت کہ برمانہ

آنکه در معلوم از دو مسئله کرده تا بهشت کرده و در حدیثی حاضر شده یکی پس از آنکه گفت غار جمعه
میگذاردند و از روایت قول النسب ضوح یافت که اگر بعد مسجد جامع بغداد فرسخین بود
جمعه دیگر درین ابعاد مسافت محسب است ایکن مسافت در آن جماع است و نزد بعضی
درین مقدار مسافت جمعه دیگر اصلا محسب نیست و توحید واجب را اگر در اینجا ترک نموده
ظهور خواند مطابق فعل النسب نزد بعضی گناهکاریست و بر قول ابو یوسف منقول از عروا
که بسیاری ما خود زیاده ساخته اند گناهکار بود پس بموجب آلف مذکور در مستنبول غیره
تقدیر و ابا باشد و در کم از مسافت مذکوره مختلف المقدار جمعه دیگر بر کسر و انحراف بود
بل یکی واجب عمل بر کرمه یه الدیکم الیسیر و لا یریدکم العسر درین صورت میسر و حاصل
زیرا چه بر امریکه شارع و مجتهدین قرار داده اند عین ممکن و یسیر است آنرا عسر
و محال گمان بردن محض خطا و کم فنی محضون کرمه مسطوره است فاحفظوا لکم الشکلین
المغالطین قوله اما آنچه قول مدعی توحید جمعه افتراء شمش الایمه خرسی و تابعانش
الح این قول بنی بر تعلیط و ردین و عدم اطلاع این قبایل از کلمات علماء و
شرع متین است از آنکه مراد موحدین نیست که توحید جمعه نزد اکثر ثقافت مثل
طحاوی و صاحب فتح القدیر و اختیار و جواهر اخلاطی و جموع الفقهاء و تحت ابیه
و مجالس البرار و مستقی و جامع صغیر حسام الدین و غیره ثابت و محقق و ظاهر
رد است و اظهر و محسب هم درین وارد و جانیه بین گشت برین تقدیر نیست باشد
با این جو حیفه و قرار دادن آنرا نه محسب اگر از انعام است شمش الایمه و نظر ایشان

صد و ریاضت محمول نزد اکثرین بر خطا و نسیان روایت است و اگر از غیر معتبرین باشند
 طبقه سابعه و ماورائش سرزنده خالی از افترا و غلطی آنها نیست نه مراد آنکه امتثال
 شمس الایمه افترا بر امام نباشد و این بهتان مثل اتهام مخالفان بر اهل بیت در روایات
 وضعیه علیه از نشان دین دار خبیث غریب سبحانه بهتان عظیم و صد و خطا و نسیان
 از اکابر مجتهدین بطهور رسید اگر از بعضی مقلدان مجتهد فی المسایل بطهور در قیاس
 عظمت و جلالت ایشان آنها نیست بل سزاوار تاویل و توجیه است که بمقاشش مقرر است
 چنانچه شمس الایمه حلوائی او ستاد شمس الایمه خراسانی در غسل مابین الغدار و الاذن
 برخلاف مذہب ائیمه و محمد و جمیع ائمه و مخالف قول اکثر مشایخ بر قول نامفتی به رفته
 تجویز ترک غسل مابینهما و عدم وجوب اسأله آب بر آن مبنی بر مروی ابوالیوسف بزعم خویش
 کرده و حال آنکه نزد محققین این امر از روی خلاف امام و قول مفتی بمحمول بر خطا و نسیان
 بنای فاسدش واجب التاویل است و شرح و قایه آورده و فیکون مابین الغدار
 و الاذن و اختلافی الوجهه كما هو مذہب ائیمه و جمیع ائیمه و عایه اکثر مشایخ
 رجحان علیه القنوی و ذکر شمس الایمه حلوائی بکفایتان مابین الغدار و الاذن و لا
 اسأله الماء علیه بناء علی ما روی عن ابی یوسف رجحان المصیلة اذ بل وجهه و اعضاؤه
 الماء و لم یسئل الماء عن اعضائه و الاضواء بهار و لکن فی تاویل انه سال من العضو قطرة
 و قطراته و لم یستدرك انتهى پس اگر امام حسنی که با امام حلوائی مرتبه مساوی است
 نزد ما برین فن قرار در روایت خلاف مذہب را از راه خطا و نسیان مذہب پیدا کرده

بفتح نقصان وحق ودي توانست شمر و تعجب از ان نبايد آورد و بلكه نسبت خطا و نسيان فيما بين
 ابى يوسف و محمد شافيه بديكر نظم رسيده در كشف الطون في بيان الجامع الصغير

للامام المجتهد محمد بن الحسن الشيباني مسطور است كان لي كتاب ليوسف محمد انه لما فرغ من
 تصنيف الكتب طلب منه ابو يوسف ان يالف كتابا يجمع فيه ما حفظ عنه مما رواه له

عن ابى حنيفة رح يجمع ثم عرض له عليه فقال نعم ا حفظ عني ابو عبيد الله الامام اخي

في نداءه مسائل فقال محمد انا ما اخطأت ولكنك نسبت الرواية الى الحسن بن صالح بن حي
 انما كانه تجويز خطا و نسيان صاحبين باوجود كمال سبوح اجتهاد و باهم تلاميذ و نذكر

روايات بالكون فقلت هر يكى بديكرى منسوب فرمود و آخر الامام ابو يوسف نسيان

روايت را كه محمد رح بايشان باين كلام و لكنك نسبت الرواية خطاب كرده بطور سبوت

منظور ساختن پس ص و خطا و نسيان روايت از امثال شمس الائمة كه بدراج

از صاحبين كثر است و بعد عصر و تلمذات محمد بن حسن بدرجه مهم و از ابى حنيفة بمرتبه

سبوت دار و زود اهل علم چه استغوب و استبعد بيان و سايط تلمذش از محمد و قول

اقاى الفضل غسل و شرح بدايه چنين ذكر شمس الائمة حسنى من كبار علماء ماوراء النهر

صاحب الاصول و الفروع و هو تلميذ الشيخ الامام عبد العزيز احمد الحلواى و هو تلميذ ابى

عفى السقى و هو تلميذ الامام محمد بن الفضل البخارى و هو تلميذ عبد البر بن يعقوب

السندى و هو تلميذ ابى عبد الله بن ابى حفص الصغير و هو تلميذ ابيه و شيخه ابى حفص

و هو تلميذ محمد بن الحسن صاحب امام ابى حنيفة رح چنانچه اين قائل هم باين معنى تراست

و آوردن شمس الائمة این روایت را در مسبوط از ابی حنیفه بی سند رافع خطا و سیان
مقطوع الصحة نباید شمرد و نیز صد و در خطا از مجتهد مطلق جایز داشته اند
لقولهم المجتهد یخطئ او یصیب للمخاطب اجر واحد و للمصیب جرآن در تفسیر صحیح آورده اذ اوقع

الاختلاف بینهم فاصابة الحق لا تعدوهم ومع ذلک لا شک ان احدیهم یخطئ لطرا
الی الحكم لان الحق عند الله تعالی واحد عندنا سقته پس اگر از عقیده که مجتهدین
المسائل است صادر گردد چه جای عجب و در فضایل و فواضل شمس الائمة بحسب
از اهل علم انکار نیست و از نویسندگان پانزده مجلد مسبوط بر زبان از قریح
بدون مراجعت کتب و بودن محفوظاتش و از ده هزار جز و لازم نیست که بر
مسئله اش در هر باب صواب بود و خطا پذیر نباشد چنانکه منکرین محصور است
جمعه زعم نموده اند و بودندش از طبقه تسویم حافظ خطا کلی ننشاندند علی الخصوص
درین صورت که کلام مثل طحاوی مجتهد فی المسائل از طبقه تسویم و فایق تر از
شمس الائمة بدرجه در نقل و معرفت مذہب عند مبرة الفتن و کلام فخر الدین
قاضیان ازین طبقه عارض کلامش باشد و مثل ابوالمحسن القندری
و صاحب هدایه از پنجیم طبقه که کارشان ترجیح و تفضیل بعض روایات
بر بعض است و صاحب اختیار شرح المختار از طبقه ششم قادر بر تمیز بین الاقوی
و القوی و الضعیف و ظاهر المذهب و ظاهر الروایت و الروایة النادرة
که در کتب خویش روایات مردوده و ضعیفه بنیانده ایشان خطا و شمس الائمة

اختیار کرده قولش را مثبت بامام ابوحنیفه نامقبول ساختند و صاحب کز فقط لفظ
 مواضع که نزد اهل تحقیق عبارت از ثلثه است آورده ازین بیان صافی و شافی ترتیب قول
 این قائلین و در مدینه العلوم و طبقات مذکور است خاقان وقت الخ و کساد قول
 ایشان و الی یومنا بذل احدی از فقهار و ایت شمس الایمه را بعد اطلاع قضیه بکوت
 الی قول لغو بانه من شهر و الفسنا و من سیات اعمالنا هوید اگشت قوله در وجه خطبه
 دین امامان دین سخن گفتن الخ فیما یقول از ما سبق ظاهر و هر فقیه را در آن مسئله که
 ثقات مذنب خلافتش بیان فرموده باشند سزاوارتم تا بیاپیاد اعتبار شود تا یاد دین
 متحقق خیرترین که هر فقیه را اینکام و ایت از امام ذکر کنند با و بی یا رسا نمیدان
 تا اصل مذکور عنه لازم نیست و عدل و ضبط اتمام وثقه بودنش را قبول روایات کافیست
 و طلب اسناد و وظن با کابر است همه این سخن در صورت مسئله اتفاقیه تصور و در محل انکار
 تحول و جم غفیر از تحقیقین کدام روایت را و مذنب دانستن صحیح نوشتن ضدش را
 تا سلم و غیر معتبر و ترجیح بلا مرجع بل ترجیح المرجوح است و ظن عدم جواز صدور
 خطا از امثال شمس الایمه مخالف مذنب اهل حق اهل سنت و جماعت عین ظهور ظن
 و نسبت خطا بسوی ایشان است لغو بانه من هذا المقال مذنب اهل المرض الاخر
 ابن تیمیه در منهاج یحیو اب مخالفین این مسئله چنین تصریح نموده انما لا بدیعی

عصمتی واحد بعد رسول الله صلی الله علیه و آله من الذنب فضلا عن الخطا و الی الاجتهاد
 انهم و طلب اسناد را در صورت مرئوسه و ظن با کابر دانستن کمال تقریر است

و اطلاق کردن مسائل از متقدمین ثابت است نه محصور بر متاخرین نمی بیند که محمد بن مسلم
 زهری از پیشوایان اهل حدیث بمنحله تابعین و بعده امام مالک و امام اقدم البصیرة ^{خفیه}
 آنکه که همه از متقدمین اند تالیف و تصنیف فرموده اند چنانچه اهل علم مخفی نموده قوله و علاوه بر این
 قایل مذکور نیز کدام روایت الح این قول نیز متوجه بر موحیدین حاصرین نتواند شد چرا که
 بهنگام تعارض اقوال که اسنادش بکتاب تلامذه امام نرسد قول بالا احتیاط واجب
 تا امثال عمده فرض بالیقین حاصل شود و ظاهر است که احتیاط در قول موحیدین
 حاصرین است بجهت صحت این نماز بلا شبهه در قول اکثرین غیر حاصرین و استغناء
 این امر از شان عالم حلیه غریب و حکم عقاد داشتن کتب تلامذه درین خبر در زمان
 مستلزم نیست که در زمان شش الائمة و غیره نیز این حکم داشته باشند آنها باوصف
 معاینه کتب تلامذه چرا اسناد این مسئله میان نفرمودند اگر این روایت در آن
 کتب موجود بودی هر آینه در صورت اختلاف و این قدر نزاع و فتنش از آنها
 اسنادش ترک نشدی و برای نفی این روایت حرف بحرف مطالعه نموده بودی
 کتاب تالیف امام محمد بن شخص را چه ضرور از مطالعین آنها هم با وجود مباحثه و اختلاف
 درین مسئله انداز امام بکتاب مسطور نیست بل محققین ما برین نفی ثبوت آن از
 امام تصریح فرمودند و لو از وی بیان نمودند چنانچه تفصیلش گذشت و ظاهر است
 که در لوحد صحت جمعه بلا ریب است و در نقد و مشکوک این قدر دلیل برای نفی
 نقد و دلب توحد در بی ضرورت کافی است قوله قطع نظر ازین ترجمه چر و است

منع نقد و منحصر در وجهی است از این قول هم کثرین غیر حاضرین و مفید حاضرین می شود
 است چرا که قوت دلیل و تقدم از طی اوی و غیره هر دو بر طبق قول حاضرین در مقابل ثبوت
 یافت و گمان نمودن روایت لوحه طی او بر معارض بر روایت جواز نقد از رویی که
 در میزان شعرانی و غیره مستقول است خالی از تحصیل که این جواز بکثرت ضرورت و حجت
 است چنانکه بالا محقق بکثرت پس معارض با اصل مذکور لوحه نمی تواند شد نسبت اتمام
 لوحه و ضرورت رفع شبهات کثرین غیر حاضرین و آنچه صاحب کیفیت ملاحظه کرده برای
 استظهار نقد و غیر محصور عبارت شرح مواهب الرحمان و غیره نقل نموده چنانکه
 در چنین بیان فرموده بر نظر فتوی غیر حاضرین بسیار اندک جز چرب زبانی و خاسته را
 و غیر سخن تراشی و معنی خراشی مثنوی دیگر نتیجه نیست و رفع و دفع شبهه در حکایات
 از وجهه ابطال فتوی نقد و نا محصور فی التفات واضح جاء الحق و فزینا ^{الباطل}
 با ابطال کان زموقا نقطه و بیان وجوب لوحه صبح بر مذکور امام البوصیری و اخذ
 انحصار جواز نقد و ثالثه و ابطال ان زاید از ان و بیان شروط و معنی مصر و سجد مع
 و دیگر حقایق عجیبه و تالیق غریبه بر وجه مالا کلام بسط این مراسم زیاده تر ازین
 فتوی در رساله هدایة الجمعه تالیف مولانا و سعید نامو لوی سید محبوب علی صاحب
 مراد آبادی مرقوم است و مثل رساله مذکوره درین باب مخصوصه از سابقاتین
 و لاحقین بدین اسلوب و امین تالیف نیافته گو در کتب و مینای این سلسله مع
 و لدی ارقام پذیرفته و این رساله بمحمد اوق مضمون سخن نصیر محمدانی گشته

نه ازین کس نکفت و نتوان گفت: در چنین کس استفت و نتوان سفت: و این
 بیان اختلاف توحید و تعدد تا آنکه وقت موجود و بودن سلطان و امام است اما
 هنگام نبودن سلطان و تعدد استیدان با اتفاق روایات توحید ثابت است و تعدد
 اصلا مروی و دارد نیست چنانچه فتوای اکابر علمای مصطفی با و معدن العلماء^{شاه}
 که معروف بر امپوست و علمای افاضل بیت السلطنت شاه جهان آباد و خزان^{الاکبر}
 والا و تاد و علمای بریلی و غیره بعبار تها مرین مهور آنها ادام الله ظلمهم و زاد شرهم
 برای طینان کافه انا م از خواص و عوام منقول میشود ما قولکم حکم الله در صورت
 معدوم بودن سلطان و تعدد استیدان چنانچه در مصارکافران این امر واقع است
 اقامت جمیع صحیح است یا نه چرا که نزد تنفیذ یکی از شروط این نماز سلطان و استیدان
 است و آن یافته نمیشود و بر تقدیر صحت اقامت جمیع در صورت مذکوره بچه و منسوخ
 جلوه مسطوره ادا نموده شود آیا یک جماعت ضرب و نیست یا بطور تعدد و تکرار نیز رواست
 اینها و توجیه و اجواب وقت نبودن سلطان و تعدد استیدان در مصارکافران اقامت جمیع
 نزد تنفیذ و غیر هم صحیح و درست است باین وضع که مردمان اجماع نموده شخصی را امام
 قرار داده اقتدا بوی کنند که اجماع مسلمین درین امر نزد اهل شرع حکم سلطان
 میدارد و تعدد و تکرار در صورت در یک شهر درست و ثابت نیست باین روایات
 معتبراتی فی المذهب اذ التعدد الاستیدان من الامام فاجتمع الناس^{حکما}
 رجل یصلی بهم الجمعة جاز و فی الايضاح قال ابو الحسن ان تعدد تحصیل الاذن

من الامام بعينه او مائة قبل ان ياتي غيره فلا باس بالجميع الناس على رجل يصلي بهم
 لان عثمان رضي الله عنه لما حضر قدم الناس عليا رضي الله عنه وصلى بهم ولائهم حتى جاز
 الى اقامته هذا الفرض فاعتبر اجماعهم ابراهيم شامي ١٢ وفي الذخيرة من العيون يجوز
 لاجل الضرورة ان لا يرى ان عليا رضي الله عنه بالناس عثمان رضي الله عنه وجميع الناس
 على ابراهيم شامي ١٣ ولو فعل لي علي بغير اذنه انا فعل لان الناس اجتمعوا عليه وعند
 ذلك يجوز لان الناس اجتمعوا الي اقامة الفرض فاعتبر اجماعهم حاشية عليه وغيره
 قال ابو بكر الرازي لو كان السلطان فاسقا فله ان يجتمعوا على رجل يصلي بهم الجمعة
 ويصير كان الامام اذن لهم فيه لتقدير استيذانهم كذا في القنية او في نوادر جماعة
 عن محمد بن ابي ابي رجب اجمع الناس على رجل يجتمع بهم جاز كذا في الغريب ١٤ قال ابن
 جماعة سمعت محمد بن ابي رجب يقول لو ان اهل مضر ماتوا اليهم فلو ارجل يصلي بهم جاز لا تتر
 ان رجلا لو قهرهم ظلمهم صلى بهم الجمعة اجبرت ذلك قنية ١٥ واذا انعقد تحصيل
 اذن الامام بعينه او مائة قبل ان ياتي غيره فلا باس بالجميع الناس على
 رجل يصلي بهم كذا في اللباب والمعدن ١٦ وابي مضر مات فصلي بهم طليقة البيت
 او صاحب الشرطة او حاكم السياسة او القاضي جاز فان لم يكن منهم واحد منهم
 واجتمع الناس على رجل يصلي بهم جاز كذا في السراجية ١٧ لضرب العائمة
 لا يثبت غير معتبر مع وجود من ذكر اما مع عدمهم فيجوز الضرورة كذا في المختار
 شيخ دهلوي في شرح صراط المستقيم معروف بشيخ سفر السعادت ١٨

میسرید و گفته اند در آن بلاد که ولات آن کفار اند مسلمانان را میسرید که اقامت جمع
 و اعیان کنند و اگر یکی را قاضی سازند قاضی میشوند و بترا ضی مسلمانان ۱۲ و فی الفصول
 العشریة ما بلاد علیها ولایة کفار یجوز للمسلمین اقامته الجمعیة والاعیاد ویصیر القاضی
 قاضیا بترا ضی المسلمین و یجب علیهم ان یتمسوا بالیا مسلمان ۱۲ و فی الله المکبرینه
 و معراج الدرایة بلاد علیها ولایة کفار یجوز للمسلمین اقامته الجمعیة ویصیر القاضی
 قاضیا بترا ضی المسلمین و یجب علیهم ان یتمسوا بالیا مسلمان و فی الخراب مثل ذلک
 و در جامع الرموز شرح مختصر الوقایه مذکور است هذا اذا امکن استیذان و الا فاف
 لیس شرط فلو اجتمعوا علی رجل للصلوة جاز کما فی الجلالی و غیره انتهى ۱۲ و در قاضیان
 فان لم یکن ثمه قاض ولا خلیفه المیت فاجتمع العامة علی تقدیم رجل جاز لکما فی الضمیر و
 انتهى ۱۲ و در مستمل صغیر فان لم یکن احد من هؤلاء فاجتمع الناس علی واحد
 بهم جاز انتهى ۱۲ و در تفسیر کشاف فان لم یکن الاستیذان فاجتمعوا علی واحد
 و صلی بهم جاز انتهى ۱۲ از روایات مرقومه که صاف دلالت میکند بر شرط طبیته اجباء
 بامامت یک شخص ثابت و متحقق گشت که وقت معدوم بودن سلطان و قسار
 استیذان اقامه جمعه باجماع مسلمین بامام گردانیدن یک شخص درست است
 و بزرگ اجماع بر یک شخص بطور اتم و تکرار جمعه درین هنگام ثابت و منقول نیست
 پس ادای جمعه در یک شهر بر مسجد در امصار کفار که الان مروج است بالافان
 روایات نامشروع و غیر صحیح است و بر تقدیر نقد و تکرار جماعت جمعی کثیر

خالی از کرامت تحریمی نیست از جهت استلزام تقلیل جماعت و صورت معارفه
 و عدم جامعیت جمعه مرجعات از حیثی که بر وجه حکم اخلاق بسا جد سوار است و حد
 جامع در بعضی معتبرات فقهی تصریح یافته چنانچه این معنی برای خبرت و بصیرت از نظر
 تقلیل و وجه کرامت جماعت ظاهر است و معذور که در معتبرات حنفیه مرقوم است
 واضح و دلالت است باین روایات و کلام تحریم معذور و مسافران و ظهور
 بجماعتی که در قبل الجمعه و بعد التقلیل الجماعه و صورة المعارضه و افادان
 المساجد تعلیق یوم الجمعة الا الجامع در مختار ۱۴ و کلام معذور و مسجون بجماعه
 فی سفر او مهالان الجمعه بجماعه الجامع افلا يجوز الا بجماعه واحد شرح وقایه ۱۲
 اینست حکم صورت سؤله که تحریر یافت و الحمد اعلم *

رام پوری

راوندی

راوندی

راوندی

راوندی

[illegible]

غلط نامہ

صفحہ	طر	غلط	صحیح	صفحہ	طر	غلط	صحیح
۱	۳	الصلوات	الصلوة	۱۹	۵	معمول بہ انہن	معمول بہ انہن
۲	۱۴	صحابہ را	مر صحابہ را	۱۶	۶	نامحسورہ نسبت	نامحسورہ نسبت
۳	۵	للحرام	للہرم	۱۷	۱۲	یقینی	یقینی
۴	۱۲	رحمۃ اللہ	رحمۃ اللہ	۱۷	۱۳	یتیم	یتیم
۵	۱۳	یسئل	لبسئل	۱۸	۲	سیتہ	سیتہ
۶	۵	الصلوۃ	صلوۃ	۱۹	۴	عطف من القاضی	عطف عن القاضی
۷	۶	وا	واما	۲۰	۱۲	مقصود سرانہ	مقصود لوحدها
۸	۱۱	والا ظہر	والا ظہر	۲۰	۱۳	نزد قس	نزد قس
۹	۱۵	الفصل	للفاضل	۲۰	۱۴	سمتہ	سمتہ
۱۰	۱۷	فی الجمعۃ	فما لجمعۃ	۲۱	۸	و یضیفہ	و یضیفہ
۱۱	۶	الولوالحیۃ	الولوالحیۃ	۲۲	۶	مقید	مقید
۱۲	۱۳	رحمۃ اللہ	رحمۃ اللہ	۲۲	۱۲	روایت مقصد	روایت توحدا
۱۳	۶	تاخذ	تاخذ	۲۳	۲	الرجال	الرجال و
۱۴	۸	یومہا	یومہا	۲۳	۱۳	کہ کذا شتتس	کہ کذا شتتس
۱۵	۵	ناتہ	ناتہ	۲۳	۱	الحجت	الحجت
۱۶	۵	انعید	انعید	۲۴	۱۲	الاذا کثر او اجتمع	الاذا کثر او اجتمع
۱۷	۱۷	یغلق	یغلق	۲۴	۱۴	غیر تکبیر	غیر تکبیر
۱۸	۲	تاخیر	تاخیر	۲۵	۳	خوش	خوش
۱۹	۱۱	یقض	یقض	۲۵	۸	طرفین	طرفین
۲۰	۱۳	خفیفہ	خفیفہ	۲۵	۱۰	ملوکی	ملوکی
۲۱	۳	فی مصر	فی مصر	۲۵	۱۶	سرمر	سرمر
۲۲	۶	و بذ الزناۃ	و بذ الزناۃ	۲۵	۱۷	رجعہ لوحداست	رجعہ برید توحدا
۲۳	۱۲	طرف المصر	طرف المصر	۲۶	۳	نظم	نظم
۲۴	۱۲	اذ	اذ	۲۶	۹	خطہ عمر	خطہ حضرت عمر
۲۵	۱	مطیقین	مطیقین	۲۶	۱۱	بقول عمر	بقول حضرت عمر
۲۶	۳	تشریح	تشریح	۲۶	۱۵	قرب	قرب

صفحه	سطر	عنا	صحیح	صفحه	سطر	عنا	صحیح
۲۶	۱۵	اعدا	اعدا	۳۱	۱۰	لم یفیت	لم یفیت
۲۷	۱۶	جنک	جنک	۳۱	۱۱	فیجیه	فیجیه
۲۸	۲	واژنک	واژنک	۳۱	۱۲	اجتر	اجتر
۲۹	۳	نیزدشت	نیزدشت	۳۳	۱۳	اکثر	اکثر
۳۰	۸	مشردطا	مشردطا	۳۳	۱۴	وسط	وسط
۳۱	۱۰	غیرمخله	غیرمخله	۳۳	۱۵	دانا	دانا
۳۲	۱۵	مرجوع	مرجوع	۳۴	۲	نیست	نیست
۳۳	۱۶	مرجوع	مرجوع	۳۴	۴	و نیز	و نیز
۳۴	۱۸	مقره راپس	مقره راپس	۳۴	۱۰	نصف	نصف
۳۵	۲۰	صادق آید	صادق آید	۳۵	۱۳	کشف	کشف
۳۶	۲۱	مرجوع عنه	مرجوع عنه	۳۶	۲	سیر زده	سیر زده
۳۷	۱۲	فی نسبی	فی نسبی	۳۶	۳	غلامیخوا	غلامیخوا
۳۸	۱۳	حنفی	حنفی	۳۷	۱۳	کثیر	کثیر
۳۹	۶	محقق	محقق	۳۷	۱۴	و غیره	و غیره
۴۰	۱۲	مطلوبات	مطلوبات	۳۷	۱۴	اکثر	اکثر
۴۱	۶	موجود اند	موجود اند	۳۹	۱۵	در حسنی	در حسنی
۴۲	۸	انها را	انها را	۳۹	۱۶	غیر	غیر
۴۳	۱۲	درست و تفصیل	درست و تفصیل	۳۸	۶	هن	هن
۴۴	۱	ارتقاء	ارتقاء	۳۹	۱۴	راخت	راخت
۴۵	۵	باقیه	باقیه	۴۰	۷	والثانی	والثانی
۴۶	۵	نزد است	نزد است	۴۰	۹	باقین	باقین
۴۷	۶	جست	جست	۴۰	۱۰	باتوشش	باتوشش
۴۸	۸	اذا ذمیت	اذا ذمیت	۴۰	۱۳	الوجهیانه لوجوب	الوجهیانه لوجوب

کتاب	فصل	صفحه	کتاب	فصل	صفحه
نقوت	لقوه	۱۶	قطبیت	قطبیت	۱
مسیرین	سیرین	۳	کثیره	کثیره	۵
لا اجتماع	لا اجتماع	۴	مفید	مفید	۱۳
کاشت	کاشت	۷	الربانیة	الربانیة	۱۴
اللبصاری	اللبصاری	۱۱	الحکامات	الحکامات	۱۴
مختصر	مختصر	۱۲	برجندہ	برجندہ	۳
نقد	مستدرک	۱۲	باب	باب	۳
رضعی	و تصلی	۱۲	نقد	نقد	۵
للہود	الہود	۱۲	التخصیص	التخصیص	۶
اشش	میش	۲	خايز	خايز	۷
مفصلي	مفصلي	۳	شادد	شادد	۸
ارز و غلظ	او غلظ	۱۰	کثیره	کثیره	۱۱
اکثر من	اکثر من	۱	تفید العموم	تفید العموم	۱۱
الاسلام	والاسلام	۳	تقدیر	تقدیر	۱۱
و اکثر	مر اکثر	۷	ام لا فضل	ام لا فضل	۱۳
حاضرین	حاضرین	۱۳	اول	اول	۱۳
سابوہ	سابقہ	۵	وفصلہ	فصلہ	۱۵
نخت	ساخت	۲	اول	اول	۱۶
وصاحبہ	وصاحبہ	۱۲	تحقق	تحقیق	۱۷
وجه	وجه	۱۰	جز	جز	۹
سبش	لشش	۹	توحد	توحد	۱۰
مودي	توذي	۱۲	دفعیاش	دفعیاش	۱۲

کتاب	نصف	کتاب	نصف	کتاب	نصف	کتاب	نصف
۷۸	۱۷	انعم	۸۴	۱۷	رجال	۷۸	۱۷
۷۹	۱۱	باین	۸۵	۱	نظائر	۷۹	۱۱
۷۹	۱۵	تکثیر	۸۵	۲	منوع	۷۹	۱۵
۷۹	۱۷	تفصیح	۸۵	۱۱	غنا	۷۹	۱۷
۸۱	۵	زایه	۸۵	۱۷	تلمیذ	۸۱	۵
۸۱	۷	جنبها	۸۸	۱	بودن	۸۱	۷
۸۲	۱۰	حلی	۸۸	۱	وید	۸۲	۱۰
۸۲	۱۱	حلی	۸۸	۴	محل	۸۲	۱۱
۸۲	۱۴	حلی	۸۸	۱۴	فکرم	۸۲	۱۴
۸۲	۱۷	حلی	۸۸	۱۷	بالواحد	۸۲	۱۷
۸۲	۱	حلی	۸۸	۱۷	مدته	۸۲	۱
۸۳	۳	حلی	۸۹	۵	تفصیح	۸۳	۳
۸۳	۵	حلی	۸۹	۱۴	القضا	۸۳	۵
۸۳	۶	حلی	۸۹	۱۴	طلب	۸۳	۶
۸۳	۱۴	توقعت	۹۰	۱	خبر التجاري	۸۳	۱۴
۸۳	۱۴	قرنطه	۹۰	۳	نودی	۸۳	۱۴
۸۳	۱۵	قرنطه	۹۰	۴	قرینه	۸۳	۱۵
۸۳	۱۵	والنضیر	۹۰	۴	نشد	۸۳	۱۵
۸۳	۱۷	عشرین	۹۰	۵	الهنداء	۸۳	۱۷
۸۴	۳	وشرقها	۹۰	۵	یکج	۸۴	۳
۸۴	۱	حلی	۹۰	۶	الجاری	۸۴	۱
۸۴	۱۴	تخیر و المیزان	۹۰	۷	بجامع	۸۴	۱۴

کتاب	فصل	کتاب	فصل	کتاب	فصل	کتاب	فصل
ابن حقیق	۱۶	۹۴	ابن حقیق	۱۶	۹۴	ابن حقیق	۱۶
ادبیب	۳	۹۵	ادبیب	۳	۹۵	ادبیب	۳
المصیب	۳	۹۵	المصیب	۳	۹۵	المصیب	۳
مخفوطات	۸	۹۵	مخفوطات	۸	۹۵	مخفوطات	۸
دقائق	۱۱	۹۵	دقائق	۱۱	۹۵	دقائق	۱۱
قطار الذهب	۱۶	۹۵	قطار الذهب	۱۶	۹۵	قطار الذهب	۱۶
النادرة	۱۶	۹۵	النادرة	۱۶	۹۵	النادرة	۱۶
بلا حدی	۴	۹۶	بلا حدی	۴	۹۶	بلا حدی	۴
حاضرین	۸	۹۶	حاضرین	۸	۹۶	حاضرین	۸
اتمام	۹	۹۶	اتمام	۹	۹۶	اتمام	۹
لاندی	۱۵	۹۶	لاندی	۱۵	۹۶	لاندی	۱۵
واجب	۵	۹۷	واجب	۵	۹۷	واجب	۵
وجوب	۱۷	۹۷	وجوب	۱۷	۹۷	وجوب	۱۷
مختصره	۱۵	۹۸	مختصره	۱۵	۹۸	مختصره	۱۵
بالمصدق	۱۷	۹۸	بالمصدق	۱۷	۹۸	بالمصدق	۱۷
نفت	۱	۹۹	نفت	۱	۹۹	نفت	۱
قولو	۱۰	۱۰۰	قولو	۱۰	۱۰۰	قولو	۱۰
الجلالی	۸	۱۰۱	الجلالی	۸	۱۰۱	الجلالی	۸
فی الزاد	۸	۹۰	فی الزاد	۸	۹۰	فی الزاد	۸
التعد	۱۱	۹۰	التعد	۱۱	۹۰	التعد	۱۱
لهذا	۱	۹۱	لهذا	۱	۹۱	لهذا	۱
شتم	۳	۹۱	شتم	۳	۹۱	شتم	۳
اشهد	۴	۹۱	اشهد	۴	۹۱	اشهد	۴
سحب	۵	۹۱	سحب	۵	۹۱	سحب	۵
احدوا	۵	۹۱	احدوا	۵	۹۱	احدوا	۵
فیما یرون فی البیار	۹	۹۱	فیما یرون فی البیار	۹	۹۱	فیما یرون فی البیار	۹
الغرق	۱۰	۹۱	الغرق	۱۰	۹۱	الغرق	۱۰
خیر البحاری	۱۱	۹۱	خیر البحاری	۱۱	۹۱	خیر البحاری	۱۱
و قول فی	۱۰	۹۳	و قول فی	۱۰	۹۳	و قول فی	۱۰
کلیفیه	۱۳	۹۳	کلیفیه	۱۳	۹۳	کلیفیه	۱۳
لم یسئل	۱۵	۹۳	لم یسئل	۱۵	۹۳	لم یسئل	۱۵
سبب	۳	۹۴	سبب	۳	۹۴	سبب	۳
فرع	۱۳	۹۴	فرع	۱۳	۹۴	فرع	۱۳
ضجیع	۵	۹۴	ضجیع	۵	۹۴	ضجیع	۵
عینی	۵	۹۴	عینی	۵	۹۴	عینی	۵
نسبت	۹	۹۴	نسبت	۹	۹۴	نسبت	۹
بن یعقوب	۱۵	۹۴	بن یعقوب	۱۵	۹۴	بن یعقوب	۱۵

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم
 گفت سباحه علماء فرنگی بامولانا محبوب علی صاحب ساکن برادار فاضل اجل در عصر خود مثل مولانا شاه عبدالعزیز
 در سنه در سنه توحید بود که مولانا موصوف در بده بر علی ابن مسعود اگر کتب حقیقه متبره مطابق ظاهر روایت امام
 ابو حنیفه نقوی نوشته اجرا فرمودند چنانچه تاج شش هزار مردمان مسجد نو محل سواست کرام این نماز را
 وافر نمودند همچنین در بده شایعان پوشیده آفریده میرکت و هدایت شان اقامت نماز مذکور هزار مردمان
 انجاریستی مسلوب بجا آورده این شمار دین را رونق دادند چون در بیت السلطنت کتب تشریف فرمائند بر تملک
 شاه پیر محمد رحم بجان شیخ علی محمد و حافظ حیات الحی استقامت دوزیده در مسجد حبیب رحم که نظام
 طمان ترین ساجد شهر است و اقامت جمعه بانرا مردمان داده در مسجد مذکور احیا کنند انحضرت علیه السلام
 فرمودند چون این امر شهرت یافت و اکثر مردمان نزد علماء فرنگی محل رفته استفسار نمودند که ادای نماز جمعه کجا باید
 چنانکه مولو حبیب و از دین سهر مغربانید یا بطور تقدیر داد نمودن باید اگر چه پادشاه از مواضع مذکور باشد علماء و مسطورین
 فرمودند که صد جاهل هزار جا باید کرد آخر الامر علمای مذکورین از اقلایان خویش گفتند که بر وجهی رفته سباحه
 این مسئله رو بر روی هزار مردمان از مولو حبیب خواهیم نمود چنانچه در آغاز ماه ربیع الثانی بر وجهی تقدیر یکصد و
 گس از عالمان طالب علمان فرنگی محل تملک این خویش با کتب قریب نو جلد در مسجد مذکور تشریف آورده در
 هزار مردمان او بخدا درین مولو حبیب بخوف حاضر شده نسبت جنوب بطریق متحرین بعضی از ایشان استادی
 و بعضی شسته شریک این مجلس آفریدند بقدر یکبارس تقسیم آیه کریمه لا تکلف الله نفسا الا وسعها که
 علماء مذکورین بعضی عوام را چند روز پیش از مجلس سباحه برای ترک توحید جمعه بطور استهلال امر خسته

بودند مولود صاحب مدوح معنی واقعی که نمیدانم که در هر حال مدعای این تفسیر نموده بیان فرمودند که اصداً این نسبت
برای ترک توحید جمیع ادیان نمیتواند شد از آنکه این جمیع بیکجا برای اصحاب و اقوام تکلیف و تعالیق و مزاج و احوال و مشیقت
تا توحید جمیع ادیان ایجاب کند نشود و نیز در این رسالت تصریح فرمودند که هیچ و تکلیف شرعی اجایی تمیزی نباشد که از
شارع آن امر قویاً یا غلبه منصوص یا از دوا و ادب و حکما یا از ان ضرورت علم و امر و حکما یا بهر دلیل و شواهد و قیاس و برهان و ادب
و تحقیق است پس این شبهه کمال بکرمه مذکور بزرگتر از خود و جز آنقدر زیاده از آنکه تمثیلی نمیتواند شد و همچنین در این
درس فواید و نکات جمیع لا تعد ولا تحصى که شایان حکمای محققین و متفحصین نبی باشد بیان فرمودند و به
وضوح و ترفیع و تفسیر و در بیان سخنان با جمله چون فراموش شد حق رشک و بدین حکما و فرائض و احکام
و شمس در این مجلس تشریف بودند و چون آمدند مولود صاحب یک کس را فرستادند که از این صبر فرمودند و آیند یا
شبهه توحید شده و از این نام مولود صاحب در جواب فرمودند که کس که از شما این علم و انچه که یک یا دو یا یک
بر من تشریف آرند و باقیان بر من نیز خواهند گفتند بفرما مانند چه که از تفسیر مجلس خود و حکامه خود باشد خلق
استماع شنیده اند که محبت بستی مکان بسیار نخواهند شنید پس فایده مذاکره چه خواهد بود و منبر که جای اینست از جای
هم حاضرین از تاع فیض یافتند و ازین اولین کلام الزام یافته ناچار شده مولوی خادم احمد و مولوی
حسین احمد و کس غیر آنند و دیگر کسان بر اول دویم درجه منبر نشستند و باقی مردان زیر منبر بس مولود صاحب
که مدعای شایسته از برای سناطره آمده اند یا برای استفاده این فرمودند که برای استفاذه آمده ایم مولود صاحب
از مردان حاضرین فرمودند شنوید اقراری نمائید که برای استفاده آمده ایم نه برای سناطره باز از شما از مولود صاحب
استفسار نمودند که در سناطره توحید جمیع ادیان نمیتواند شد و جواب فرمودند که نزد نام ابو حنیفه صاحب کتب
مناصب موافق ظاهر رد کرد که در اینست نیز یکبار روایتست و در بعضی ظاهر روایت است و در جای دیگر و در نزد امام
ابو یوسف نیز یکبار روایت است و اگر در تفسیر که شایان حکما و فرائض و احکام و در این مجلس

ان مقام در دو جای رود تا نقطه در نزدیکی تاسه چهار ست در راه از حاکم که از علمای مذکور است
گویند از راه خط مشرب خفته باشد و در این از اینجمله نماند نقل قول می کنند که طایفه ای از این قوم در راه
بر می خیزد و قتل از کتب ایشان را بدست آورده و در آن کتب مشرب نیست هر که در محل اختلاف است باید که
نزد استعلام مطورین در جواب سر مودند که از امام ابو حنیفه هم تعدد وجه مانند قوال امام محمد در جمیع مواضع ثابت است
در کتب بحر الرق موجود و بحر الرق را در پیش آمده عبارتش بموضع کثیر خوانند مولود صاحب از ایشان
که این کلام کتب بحر الرق از طرف خوش می گویند یا از دیگران نقل می نمایند اینها در جواب گفته اند که از طرف خوش
می گویند و نقل می کنند مولود صاحب فرمودند سبحان الله این عوالم خود را از مطلب بسیار این بر اصل آمده
به بنده با بعد که نسبت بدگری می کنند باین کلام که اذکر الشایع خود بحر الرق نظر مایل نموده عبارت می کنند
بسیار بود پس هر مگرین توحد از بحر می خوشی هر آن شده ساکت ماندند و از راه استیجاب با واقعی در
مولود صاحب شفر شدند که مراد از شایع درین عبارت کدام است مولود صاحب فرمودند که همان از راه خوشی
اصلاً آنچه بکتب نیست مراد از شایع درین عبارت زبانی است که زیادت افعال کثیر از طرف خوشی اختراع نموده
علامه را در ظاهر انداخته و از هیچ کدام این افعال نیست از اینجا معلوم می شود قسمتی در شرح در البحر و غیره
زبانی را در وطن نموده رفع اشتباه جواز زیاده از نماند تصریح شده عبارت قال فی الموطأ و لا بأس بالاصح
و آنچه موضعین و نماند فی مسند واحد محمد و عاصم عن الحسن او کان یسئع علی کل جانب اسیر
الی باب فی انحصار لصلوات البویة فی التور فی موضعین او نماند و علی بن اشیع فی الکفر ذوال زبانی کثیره و در
الی بیاض من خنده لا وجود کما الروایة بل کل من قال و اضع او نماند و کل من قال موضعین او اکثر او نماند
آنها مقام العلماء و دیگر جا علماء مذکور چنین شده مرده قال فی شرح الکفر اذ اعظم البطلان و بعد از آن در متن
بله المیرین طرف الی طرف آخر بخور فی نماند مواضع للمحاجه بک و ما زاد علی ذلک حاجته البیة

در مورد شرح کثیر ظاهر روایت از اجماع تاد و جافلق نموده و زیاده از ثلثه را مردود داشته باین کلام و اما اولی
 مواضع لا اجماع لادوی علی بار او من الثلثه کذا فی شرح الکرمی استی باز علماء مسطورین بملوک صبا فجا ط شد ند کرد
 بعضی کتب بقیه بعد مواضع کثیره لفظ مطلقا آده و ازین صریح تقدیر زیاده از ثلثه ثابت و ملوک صبا در جواب
 که معنی مطلقا فرغم صاحبان درست نیست بلکه مراد از مطلقا درین مقام بمقابل قول اسبق بقیه تقدیر را
 لفصل نیز و نیز کی ششم آنکه جلوه نمر باشد باین و ضرورت کثیر باشد باینه او شان طوطا دی حاشیه
 در بخار از کتب خوش طبعیده عبارتین خوانند در ان حاشیه فرموده ملوک صبا بعینه باین عبارت قوم بود
 سواد کان سالک ضروره ام لفصل بین جانی بله بهرام لا این معنی نیم صدق ضواید ملوک صبا و غفلت
 علماء مذکورین از مراد کلام فقها اظهر من الشمس است و نیز ملوک صبا در ان مجلس سرمودند که جواز ثلثه
 نزد محمد در صحیح و قایه جواهر اخلاطی و غیره مالم یقل لایس مذکور شده و نزد فقها متفر است که این لفظ عند
 عدم قریب ذکر می باید در آنچه قریب مذکورده نیز می باشد ضایحه در شرح القدر در مقام تحقیق لا باس مصر
 ثابت شد که جواز ثلثه نزد محمد هم در حکم کراست است و از کلام در محمد ذکر جواز مواضع کثیره نفی ثلثه در بیان
 تقلیل کراست جماعت ظاهر معذور و غیره واضح است که ادای جمیع مسجد جامع در دیگر مسجد مذکورده تحریمی است
 بل اطلاق مسجد دیگر سوای مسجد جامع روز جمعه باین عبارت مذکور ساخته و کرده تحریم باشد و در سجون و
 اذان و ظهر جمعه بی تصریح قبل الجمعه و بعد ثلثه تحلیل الجماعه و صورۃ المصاحفه و اذان المساجد یعلق یوم الجمعه انما
 انما و قد جرى التوارث فی جمیع المصادر و الاصل یعلق المساجد و التجمعه مع امثالها و تخلو عن أصحابها و الا بعد
 و لو لا انما لماعلموا ان کذا فی الاختیار شرح اشعار و نیز ملوک صبا فرمود که محیط خرسنی یا مایه خطه نمایند چون
 محیط خرسنی می کشند در ان نوشته به که نیست باک باج آنچه نزد محمد ثلثه باز ملوک صبا فرمود که
 نزد جمعه و خرسنی قول محمد است نه مذکور بام الو حنیفه مگر نزد شمس اللامیه سر سنجی بان و چنانچه در فتح القدر
 صاحب هدایه از الجمعه جماعه الجا عا میخسب مصرع و در باب الامتناع نیز گفته اند و در قول محمد است و در میزان
 مذکور بوجیهه بل میاربع لوحه قرار داده باین عبارت و من ذلک قبل الامتناع الاربعه و انه لا يجوز ثلثه

اجتمع في بيته اذ اكثر واكثر مما يحتمل في مكان واحد ودر معان شمر كثر في باب ما لك واحد نحو فعل نموده
باین كلام ذكر في المختلفات لا يورد الجمع في مصر واحد لا بموضع واحد وبن قال لا يورد في الجمع في مصر واحد
في موضعين اذ اكثر كنه كنه البصره وان لم يكثر البصره لا يورد في موضعين انتهى وقال الشيخ عبد الله المديني في
رسالة تصحيح الروايات في جواز تعدد اقامته لجمعه قال بعضهم لا يجوز في الماني موضع واحد وهو الصحيح لما في جواز
الاختلاف في اعيانته عن الجحيفه روايان والاظهار لا يجوز في موضعين لما في التاخر خاصه في فصل
الجموع كتاب الجمع وقال الشيخ وهو الصحيح من ندرنا كما في تصادي المبين فيها الاصل ربعة قال حاتم الدمشقي
في الجامع الصغير صلو لجمعه في موضعين بدعة انتهى وعن ابي يوسف لا يجوز في مسجد من مصر واحد الا ان
يكون بينهما نهر فحان حكمه محرمين قال لم يكن بينهما نهر كبير فالجموع سبق بينهما فان صلوا معا فقد صلوا
جميعا كذا في فاضل ان دستور القضاة وقال في الدرر السنية قال اصحابنا لا ينبغي ان يقتدي بان يقتدى الا في الجموع
في غير ما يجد ما عدا انتهى يعني انه في غير الجموع يسئل من ان يتحول الى مسجد اخر ولا يات في ذلك في الجموع
وان كلام خلفه في اشدين هم ابن ابي نابت باین كلام وقد كتب عمر بن الخطاب الى بعض عمال اقمي لجمعه في مساجدكم
فاذا كان يوم الجمعه فاجتمعوا في كل مساجدكم خلف امام واحد كذا في ميزان شعرائي وهو لو لم يتركب شيئا من اجل
وتمت في جمعه وختار شرح مختار فتاوى صمدية كمال في حق القضاة في وجوب السلسله لبراد وغيره وجوب واحد
نزد امام الوجيفه وعدم جواز زياده اربعة نذر علماء ائله اثبات فرمود نذر بازا اذان ان يولو لحيه فرمود نذر تعدد
تا انراست است نه باب امام الوجيفه زير ان فتح القدر لو حد باللفظ عند الجحيفه نقل نموده بان عدا رت
عنه الجحيفه لا يجوز تعدد في مصر واحد وانما از وسب موافق قول محمد بن عيسى فانما لفظه عن مذکور لفظ
نحو فتاوى كذا في باب ما كذا في كل من جنودا بمقاله عند ر روايت بود نه ندر باب چون فرقتين
رو برد نذر امام زمان فاحظه فرمود نذر در سلسله لو حد لفظ عند الجحيفه موجود ودر تعدد لفظ عن ورد امر فرمود

و گویند از این نماز نمود که ترجیح بر است قبح العذر باد از بلند کند تا حمله در آن محلی از نزد قبح امام الوضوء است
 شوند از این نظر تا اگر تا ترجمه عبارت طریقی برسان نمودند پس در وقت حاجت کثیره توجده بر بلند است
 از این جهت که در بعضی از کلام آمده که ای حاضرین در این آگاه باشید که از کلام علماء و فرقی
 از قرار نماز جمعه در این کلام ابوجهیم است متحقق شد در قول محمد و در این از امام تا ششم کلام است
 جائز و زیاده بر آن از کلام این محدثین نبوت نیافته بر این کلام اختتام مسئله توجده حوش و
 علماء و فرقی محل از قبح خویش حکم الملق نعلو او لایلی الزام فاش یافته ساکت محض شده کتب را
 در خلافت و در بلند بلند ازین بیانیه هزار نامزدان دست و عارض حق مولو بهیاب برشته فرجانشان
 شده اند که در آن وجهه بار این علمای فریقی محل خراب ساخته بودند الا آن که احتیاق حق ظهور یافته از کلام
 امین را در این مسجد بکان خود ادا خوانم نمود از گفته کیسه در مخالطه خود اهم افتاد چون عوام کالان
 هم اینان علماء را در کورین اگاه بر خود را از گفتگو عارض دیدند بحسب جا ملیت پا در میدان شور و غوغا ساز
 خواستند که در شش جنبه بدل اشغال یابیده شد در آن کشیده در توجده جمعه و اجتماع مومنین
 خطبه بد اشود درین هنگام االیان سطلانی متعنه کو توانی خیر این مومنین یافته مسجود مذکور شد
 و جمله معشیه از اینها راست است بیرون ساخته شعله فتنه و فساد را با آن خود توجده اطمینان
 مولو و حشیه بر صوف بمول خود مع هزار نامزدان از نماز عصر فراغت حاصل کرده در عارض حق تافه
 مومنان این مسجد مسلمانان برای نماز جمعه خواند بکان سکونت نشسته فرما شدند فتنه

شرف

(R) DUE DATE

ف
۴۹۶۳۴۱
۲۰۵۵۹

شرف

(R) ۴۹۶۳۴۱
۹۲۴۳ ۲۰۵۵۹

از تاریخ الفقه در ردّ اشاعت

Date	No.	Date	No.

۹۲۴۳

